

LUOPUPUMISEN KIPEÄ ARMO.....	2
"OLEN PETETTY LUOPUMAAN."	2
RAKKAUDEN AHMATTILAINEN	3
HULLUUDEN AMMATTILAINEN	3
PÄÄSTÄ IRTI TAI JÄÄT KIINNI	3
"ISÄ, MILLOIN TUULET TAKAISIN?"	4
"KUITENKIN HÄN TULEE JÄTTÄMÄÄN."	5
MULTAINEN NUORUUS	6
KÖYHYHDEN VARTIJA.....	6
EILISPÄIVÄN VANKI	7
YKSINÄISYYDEN JA KATKERUUDEN SUOJAMUURI	7
TURHAUTUMISEN KERTA AJA.....	8
LUOPUMINEN ON TIE - ETEENPÄIN	8
KASVUVAIHEIDEN LUOPUMISET.....	9
JÄÄNKÖ SÄNKYYN VAI JATKANKO NUKKUMISTA?	9
KATKAISUHOITO LÄHEISRIPPUVUUTEEN.....	10
PIRUJA VAI PYHIMYKSIÄ?.....	10
MAHDOTTOMAT MAHDOLLISUUDET	11
SINÄ ET OLE HÄN.....	13
SINÄ ET OLE VAIN SITÄ	14
SINÄ ET OLE AINOA	16
SINÄ ET OLE VAIN HEITÄ VARTEN.....	17
SINULLA ON MUITAKIN KUIN HÄN.....	18
TIETENKIN MINÄ., KOSKA SINÄ.....	19
JÄÄHYVÄISET VANHEMMILLE.....	21
JÄÄHYVÄISET LAPSUUDEN PERHEELLE.....	23
JÄÄHYVÄISET TÄYDELLISELLE YSTÄVÄLLE	24
JÄÄHYVÄISET MAHDOLLISELLE PUOLISOLLE	25
JÄÄHYVÄISET IHANNEPUOLISOLLE	26
JÄÄHYVÄISET ISYYDELLE JA ÄITTYDELLE	27
ENKELEITÄ - ONKO HEITÄ?.....	28
JÄÄHYVÄISET LAPSILLE.....	28
JÄÄHYVÄISET KUOLEMALLE.....	29
LUOPUMISET KUOLEMAN EDESSÄ	30
KAIKKEIN SIETÄMÄTTÖMIN KUOLEMA	30
VOITETTU JA MENETETTY KILPAILIJA	31
PIENI ELÄMÄ - SUURI MENETYS	31
OLENKO ENÄÄ KOKONAINEN?.....	32
"MIELUMMIN OLISIN VAIKKA LESKI."	32
"SITÄ OIKEAA PERHETTÄ EI ENÄÄ OLE."	33
"NYT OLEN YKSIN MAAILMASSA."	34
LUOPUMISEN ERI VAIHEET.....	35
"EI VOI OLLA TOTTA."	35
"APUA, MINÄ HUKUN."	36
"KENEN ON SYY?"	36
"MIKSI EN YMMÄRTÄNYT...?".....	37
TORJUTTU SURU.....	37
SURUN VANKI	38
"KUKA OLISIN ILMAN SURUANI?"	39
MENETETYN SISÄISTÄMINEN.....	40
VIIMEISET KIUSAUKSET.....	41
"APUA, MINÄHÄN VANHENEN!"	41
"KUOLEMAA EI OLE." - VAI ONKO SITTENKIN?	42
ENTÄ JOS MINÄKIN KUOLEN?	44
LUOVA ELÄMÄ.....	45

LUO + LUOVU + UUS = LUOVUUS	45
EKSTAATTINEN ELÄMÄ	45
UUESTISYNTYNYT ELÄMÄ.....	47
IKUINEN ELÄMÄ	47

Daniel Nylund

Katso tuoreempia kirjoituksiani; [Teoblogi](#)

Luopumisen kipeä armo

(Vuodelta -92)

"Luovu itsestäsi, niin löydät todellisen itsesi. Kadota elämäsi, niin pelastat sen. Alistu kuolemaan, kunnianhimoisten toiveittesi ja rakkaimpien haaveittesi kuolemaan ja lopulta koko ruumiisi kuolemaan; alistu siihen joka solullasi, niin löydät ikuisen elämän. Älä piilottele itselläsi mitään. Mikään, mitä et ole antanut pois, ei koskaan ole todella omaasi. Mikään sinussa, mikä ei ole kuollut, ei koskaan voi herätä kuolleista. Etsi omaasi, ja löydät ajan mittaan vain vihaa yksinäisyyttä, epätoivoa, raivoa, tuhoa ja rappiota. Etsi Kristusta, ja löydät hänen kanssaan kaiken muunkin."

C.S.Lewis. (Tätä on kristinusko. Kirjaneliö -78)

Rakkaan vaimonsa kuoleman jälkeen Lewis ei pystynyt lohduttautumaan edes itse kirjoittamallaan viisauksilla. Ne tuntuivat parhaimmillaan merkityksettömiltä ja pahimmillaan menetystä ja surua pilkkaavilta idioottimaisuuksilta.

Minkälaisina koet ne itse, omasta historiastasi ja nykyisestä elämäntilanteestasi käsin?

Minkälaisina kuulet ne? Minkälaisia tunteita ne herättävät sinussa?

"Siitä armosta luovun kättelyssä."

"No on sulla hauska otsikko kirjeellesi. Sitä minä en ainakaan uskalla lukea."

Kommentti tuli ystävältä, joka kuullessaan tästä kirjeestä tunnisti heti liian ajankohtaisen vaikeutensa. Tämän nimistä kirjaa tuskin kukaan hankkisi heräteostoksena. *"Voittamisen sitkeä tarmo"* voisi myydä vähän paremmin.

Ehkä samaistut **Simpsonien** perheen **Lisa** tyttäreen, joka laulaa:

"I'm a loser, with nothing more to lose.", (= Olen menettäjä, jolla ei ole enää mitään menetettävää.)

tai isä **Homeriin** joka valittaa:

"If it weren't for bad luck, I woudn't have no luck at all." (Ilman huonoa onnea, minulla ei olisi onnea lainkaan.)

Kaiken kokemasi jälkeen puhe luopumisen *armosta* voi tuntua irvokkaalta vitsiltä, hullulta yritykseltä kutsua raatelevaa sutta herkulliseksi lammaspastiksi tai eristyssellää merenrantahuvilaksi.

"Olen petetty luopumaan."

"Miksi niin paljon menettäneen pitäisi vielä oppia näkemään luopumisenkin armona? Minusta se kuulostaa ruoskalta piiskan jälkeen. Ripottele vain suolaa haavoille, mutta älä kutsu sitä armoksi."

Sitäpaitsi olen elämäni aikana totellut liian monta saarnaa luopumisesta. Olen uskon nimissä luopunut kaikesta mikä vähänkin maistuu elämälle. Palkinnoksi minulle luvattiin taivasta maan päälle, Jumalan valtakuntaa, rakastavia sisaria ja veljiä, ja vaikka mitä siunauksia. Mutta mitä olen saanut? - halvaantuneen sielun ja ilottoman olemassaolon ihmisten keskellä, joilla on enkelin hymy ja suden hampaat. Julmuus hyvällä omallatunnolla tuntuu olevan heidän suurin nautintonsa. Jos saisin elää uudestaan sulkisin ajoissa tyhmet korvani tuolta henkiseltä sadismilta, jonka pettämänä luovuin siitä ainoasta elämästä, minkä Jumala on minulle antanut."

Niinpä niin. Pelkään itsekkin niitä väärinkäsityksiä ja elämää polkevia sovellutuksia, joihin tästä aiheesta kirjoittaminen voi johtaa. Mutta voiko väärinymmäryksiltä suojattua tekstiä edes kirjoittaa? Raamattukin on aika huonosti suojeltu siltä.

Kun **Lutherin** kapinasta innostuneet talonpojat lähtivät rikkomaan kirkkojen urkuja, kaataamaan pyhimysten patsaita ja hävittämään kirkon koristeita, hän riensi hillitsemään heitä sanomalla:

"Jos kaikki, mikä voidaan käyttää väärin on hävitettävä, niin naiset ja viini ovat seuraavina listalla."

Se hillitsi ainakin panimoteollisuuden poikia jonkin verran.

Jeesuksen puheet *itsensä kieltämisestä, itselleen kuolemisesta, elämänsä kadottamisesta, ristin kantamisesta* jne. ovat alastoman suojattomia pirullisia sovellutuksia vastaan.

Kristikunta on liian täynnä ihmisiä, jotka ovat myyneet sielunsa hengellisille auktoriteeteilleen, luopuneet oikeudestaan olla oma itsensä tullakseen seurakuntansa hyväksymiksi, korvanneet omantuntonsa toisen tunnolla ja polkeneet maahan kaiken, missä vain on oman yksilöllisyyden "astian makuu", tietämättä jälkeensä ketä lähtisi velkomaan näistä elämästä tuhoavista luopumisista.

Liiankin moni kaipaisi mahdollisuutta vihdoinkin sanoa *kyllä* kaikille niille elämän lahjoille, joista ovat Jeesuksen nimissä aikanaan luopuneet.

Silläkin on paikkansa.

Kaikesta tästä huolimatta elämän ABC:hen kuuluu myös luopumisen teema ja se on tämänkertainen aiheeni.

Rakkauden ahmattilainen

Yritin kirjoittaa aiheesta jo pari vuotta sitten, mutta siitä ei tullut mitään. Sisikunnassani taistelin vielä liian paljon vastaan. Lopetin kesken ja kirjoitin Ystäväkirjeen *pyytämisestä*. Se sopi paljon paremmin sen hetkiseen elämäntilanteeseeni.

Nyt on kuitenkin tullut tämän teeman aika. Vaikka elämä on luopumista alusta lähtien, luulen, että pysähtyminen sen eteen on tyypillistä juuri siinä kohtaa elämänkaarta, jossa nyt olen. Neljäkymmentä ensimmäistä vuotta elämässäni olen keskittynyt saavutuksiin, unelmiin, tavoitteisiin ja pyrkimykseen. Mitä voin tehdä tässä maailmassa? Mitä voin saada ja saada aikaan? Mihin voin vaikuttaa? Mitä voin oppia? Missä ja miten voin kasvaa? Miten onnistun, menestyn jne?

Kynsin, hampain ja rukouksin olen taistellut kaikkia menetyksiä vastaan. Mistään en ole luopunut sovinnolla. Kaikki mahdollinen on pitänyt saada ja kokea lyhyen elämän aikana. Menetyksiini olen suhtautunut katkeruudella ja rajallisuuteeni kiukulla tai alistuneella masennuksella.

Hulluuden ammattilainen

Tämänkertainen opetusosuuteni nousee siis vahvasti omasta elämäntilanteestani. Siinä mielessä tämä on kirje itselleni. Tietenkin jaan sen samalla teidän kanssanne, kun en osaa tehdä leipää muusta kuin omista hulluuksistani - ja siitä, mitä olen niistä oppinut.

Paljon olen tästä teemasta oppinut kurssilaisilta ja täällä käyneiltä ihmisiltä. Yhden heistä mainitsen hänen luvallaan nimeltä. Hän on KRS:n työntekijä **Merja Kiviluoma**, jonka tapaan kerran viikossa. Hänellä on ollut tapana kirjoittaa kirje ennen jokaista tapaamista. Viime aikoina keskeiseksi teemaksi nousi juuri luopuminen, jonka kanssa hän kävi kipeää taistelua. Siteeratessani hänen kirjeitään käytän lyhennettä M.K.

Anna-Maija Raittilan puhutteleva kirja *Suru on tie*, (WSOY -89.) annettiin minulle kirjoittamiseni loppuvaiheessa. Kaikki Anna-Maijan nimellä kulkevat sitaatit ovat tästä kirjasta. Suosittelen lämpimästi. Valitettavasti en saanut häntä kiinni pyytääkseni lupaa sitaatteihin. Annathan Anna-Maija anteeksi, että mainostan kirjaasi. Kiitos.

Kiitos myös **Railille** tekstin loputtomasta korjailusta ja teeman rikastuttamisesta uusilla ajatuksilla kirjapainon sallimaan takarajaan asti.

Päästä irti tai jäät kiinni

"Luopuminen alkaa siitä, että astumme sivuun kaiken luodun rinnalta ja tarkastelemme sitä sellaisena kuin se on. Emme näe luotuja olioita oikeassa perspektiivissä, jos tarraamme niihin henkemme kaupalla. Mutta kun hellitämme otteen, alamme arvostaa niitä sellaisina

kuin ne todella ovat. Vasta sitten voimme nähdä niissä Jumalan." Thomas Merton.

Ajatuksia yksinäisyydessä. Kirjaneliö -89.

Olipa kerran apina, joka teki kaikille muille apinoille hirveän karhunpalveluksen paljastamalla lajilleen tyypillisen heikkouden. Siihen asti apinat olivat ylpeilleet kyvyllään selvittää ihmisten vangitsemisyriksistä. Tämä apina oli niitä harvoja häkkiin joutuneita. Kauan hänenkään ei tarvinnut odottaa ensimmäistä pakomahdollisuuttaan. Huolimattomasti suljettu häkki, yksinäinen hetki ja apina oli jo loikkimassa ulos talosta.

Ovenpielessä tuntuva tuttu tuoksu pysäytti hänet hetkeksi: Iso ruukullinen valmiiksi kuorittuja herkullisia maapähkinöitä. Täytyihän hänen verottaa isäntäänsä vankeusajasta. Nopeasti apina sujautti kätensä ruukun kapeasta suuaukosta ja kouraisi kämmenensä täyteen pähkinöitä. Juuri silloin hän näki vangitsijansa lähestyvän. Epätoivoisesti ahne apina yritti irrottaa pähkinöillä täytetyn kouransa raskaasta ruukusta, mutta turhaan. Suuaukko oli liian pieni.

Loput varmaan arvaatkin. Apinan kapina luopumista vastaan päättyi sekä pähkinöiden että vapauden menetykseen.

Huomattuuan apinasta tämän perin inhimillisen piirteen, hänen vangitsijansa paljasti sen muillekin. Vielä tänäkin päivänä apinoita vangitaan samalla tavalla: Palmun juurelle pannaan iso kapeakaulainen ruukku täynnä pähkinöitä, joista apinat eivät vieläkään ole oppineet luopumaan - tyhmyys, josta he maksavat vapaudellaan.

Pelkästään tällä perusteella voisi uskoa ihmisen kehittyneen apinasta - tai päinvastoin. Tarinan loppuun kuuluu tietenkin saarnaajan suoraan silmien väliin heittävä sielun syvyyksiä luotaava kysymys:

*"Mitkä ovat **sinun** maapähkinäsi, rakas sisar ja veli!?"*

Luopuminen vahvistaa, koska se on sinun oma valintasi, aktiivinen vastauksesi menetyksen edessä. Se vahvistaa sovintoasi menneisyytesi kanssa, uskallustasi elää täysillä nyt ja rohkeuttasi ottaa rakkauden riskejä tulevaisuudessakin. Kun sydämeistäsi luovut, tulet sydämessäsi vahvaksi.

Menettäminen heikentää, jos et vastaa siihen millään tavalla. Pelkkänä menettäjänä jäät uhriksi, jolle elämä on ylivoimainen rosvo. Se riistää sinulta kaiken saamasi. Ainoaksi tavaksi pienentää rosvon saalista on se, ettei enää ota vastaan mitään, minkä taas voisi menettää. Passiivisen menettäjän kuviteltu pelastus on köyhyyydessä, vailla mitään menetettävää. Mutta niin köyhäksi ihminen ei koskaan voi tulla.

Takertuminen vie voimat, koska se on näännyttävää taistelua todellisuutta vastaan. Kaikki energia menee yritykseen vääntää elämä sellaiseksi, ettei mitään tarvitsisi menettää, eikä mistään tarvitsisi luopua. Takertuja seisoo elämän virran keskellä, mutta ei juo siitä eikä ui siinä, vaan yrittää pysäyttää sen.

Luovuttaminen on tappavaa. Luovuttaja lakkaa taistelemasta menetyksiä vastaan, mutta ei suostu suremaan niitä, uutta elämää palvelevalla tavalla. Hän ei uskalla uskoa menetyksen jälkeiseen elämään. Hän ei toivo mitään uutta menetetyn tilalle. Hän palkkaa epäuskon murhaajakseen, kutsuu epätoivon kaivamaan hautaansa ja luovuttaa itsensä samaan hautaan menetyksen kanssa.

"Kuolema, jonka kautta astumme elämään, ei ole pakoa todellisuudesta, vaan minuutemme täyteyden lahja, joka sitoo meidät kertakaikkisesti todellisuuteen." T Merton.

"Isä, milloin tulet takaisin?"

"Viime yönä itkin kummallista itkua. Luonnehtisin sitä luopumisen tuskaksi. Se ei oikeastaan ollut kielteistä itkua, vaan jollakin tavalla tyhjentävää - ja täyttävääkin. Kun nousin kirjoittamaan sitä pois, sieluani poltti tuo heittäväsi otsikko: Luopumisen kipeä armo." M.K. "Nyt annoin niiden kyynelten, joita tähän asti olin pidättänyt, vapaasti vuotaa. annoin sydämeni vajota niihin, ja se lepäsi niissä." Augustinus

Elämä alkaa luopumisesta ja päättyy luopumiseen. Enemmän tai viimeistään vähän myöhemmin joudumme huomaamaan, että kaikkeen sillä välilläkin kuuluu menettämisen sietämätön ulottuvuus. Vihan, kapinan ja surutyön kautta luopuminen on ainoa eteenpäin vievä tapa kohdata tämä väistämättömyys.

Liian aikaisen menetyksen jättämä haava kirvelee vielä aikuisenakin. Kun vanhemman menetys tapahtuu ennen kuin lapsi on valmis siihen, luopumisen haaste tulee vastaan paljon myöhemmin. Joskus täytyy kerätä voimia tosi pitkään, ennen kun on valmis luopumaan siitä, mitä lapsena menetti.

Liisa oli vasta kolmevuotias, kun hänen isänsä kuoli sodassa. Hän ei koskaan nähnyt äitinsä itkevän, eikä koskaan kuullut sanaa: *kuollut*. Isä vain *"poistui luotamme"*, eikä koskaan tullut takaisin.

Vielä nelikymppisenäkin Liisa katseli vanhoja miehiä kadulla, odottaen tunnistavansa isänsä. Vieläkään hän ei ollut suostunut isänsä menetykseen. Tapasin Liisaa muutaman vuoden aikana. Jossain vaiheessa pyysin häntä tekemään fantasiamatkan vankileirille, jolla isä oli kuollut ja käymään viimeistä keskustelua hänen kanssaan. Silloin hän itki isäänsä ensimmäistä kertaa elämässään. Vasta tuon kokemuksen jälkeen hän uskalsi avata laatikon, jossa tiesi isänsä kuolintodistuksen olevan. Myöhemmin hän tutki erilaisia arkistoja saadakseen enemmän selvää isästä ja hänen kuolemastaan.

Noin puolen vuoden kuluttua Liisa lakkasi odottamasta isän kolkutusta ulko-ovella. Edelleen hän piti kaikki muut miehet loitolla. Hän ei koskaan ollut solminut syvää tunnesuhdetta kehenkään mieheen. Vasta vajaan kahden vuoden myöhästyneen suruajan jälkeen, hän uskalsi varovaisesti avautua naisena kohtaamaan miehen odottamatta häneltä vain menetetyn isän korviketta.

Liisa ei ollut kolmivuotiaana valmis luopumaan isästään - niinkuin ei ole kukaan muukaan. Mutta pahinta oli se, ettei kukaan auttanut häntä edes luopumisen alkuun, rohkaisemalla häntä ilmaisemaan sitä pelkoa, tuskaa, vihaa, surua ja kaipuuta, mitä hän kolmivuotiaana tunsi menetettyään rakkaan isänsä.

Vasta neljä vuosikymmentä myöhemmin hän palasi takaisin kolmivuotiaan tytön itkemättömiin itkuihin, jotka vieläkin elivät hänen sisällään. Siitä alkoi parantava luopumisprosessi, joka pari vuotta myöhemmin antoi hänelle uskallusta avautua uudelle rakkaudelle - ja väistämättä uudelle menetyksen riskille.

Nyt hän oli kuitenkin vahvempi. Kun hän on kestänyt isänsä menetyksen, hänellä on voimaa kohdata tuleviakin pettymyksiä rohkeammin.

"Kuitenkin hän tulee jättämään."

"Vain se mistä luovun, voi saavuttaa minut uudelleen. Vain se, minkä suostun antamaan pois, voi palata luokseni lahjana. En luovu saadakseni takaisin, vaan otan ikuisen menettämisen riskin. Siinä on sen riski." M.K.

Liian varhainen (0-6 v.) ja liian pitkä ero jommastakummasta vanhemmasta, etenkin äidistä, on menetys, jonka tietoinen tai tiedostamaton muisto herkistää tunne-elämää loppuelämäksi. Haava ei välttämättä ole kuolettava, mutta parantuneenakin sen arpikudos muistuttaa olemassaolostaan, kun uuden menetyksen uhka tulee liian lähelle.

Viisivuotias Pekka joutui sijoituskotiin eikä erinäisistä syistä saanut tavata äitiään kolmeen kuukauteen. Aluksi hän huusi ja kiljui, heitteli esineitä ja raivosi. Parin päivän päästä hän alkoi itkeä lohduttomasti. Kun itku loppui, hän oli viikon verran täysin vetäytynyt kaikista. Passiivisesti hän torjui jokaisen lohduttavan sylin, eikä mikään peli tai leikki kiinnostanut. Hänen reaktionsa on tyypillinen lapselle, joka kokee menetyksen tuskaa. Onneksi hänellä oli rakastavat sijaisvanhemmat. Yllättävän nopeasti hän kuitenkin suostui heidän rakkauteensa. Vihdoin äiti pääsi käymään. Luulisi Pekan ryntäävän heti äitinsä syliin - mutta ei. Hän katseli äitiään kuin muukalaista ja vetäytyi tämän läheisyydestä.

Tämä sisäinen ja ulkoinen vetäytymisreaktio palvelee Pekkaa ainakin kolmella tavalla:

Sillä hän voi kostaa äidille, joka jätti hänet.

Sillä hän voi salata tuntemaansa pettymystä ja raivoa äitiään kohtaan.

Se varjelee häntä joutumasta uudestaan kokemaan samaa menetyksen tuskaa.

Reaktio voi kestää muutaman tunnin, muutaman viikon tai loppuiän.

Ehkä hän aikuisena siirtää alkuperäisen kokemuksensa muihin suhteisiin. Ehkä hän tulee takertumaan rakastettuunsa kuin pelastusrenkaaseen, odottaen kuitenkin koko ajan, että tämä jättää hänet. Ehkä hän lukee hylätyksi tulemisen viestejä jokaisen rivin välistä. Kun rakastettu lopulta kyllästyy ja lähtee, Pekka voi sanoa:

"Tiesinhän minä, ettei sinuun voi luottaa. Lopulta minut kuitenkin aina jätetään."

Ehkä hän ei tule koskaan uskomaan mihinkään muuhun kuin hylkäämiseen. Ehkä hän jää käytöksellään myötävaikuttamaan siihen, että saa mitä eniten pelkää. Ehkä hän jää manipuloimaan todellisuutta syvimmän uskonsa mukaiseksi.

Valitettavasti saamme usein juuri sitä mitä uskomme saavamme - silloinkin, kun olemme oppineet uskomaan pelkkään menettämiseen.

En ole vapaa rakastamaan sitä, jonka menetystä pelkään kuollakseni. Rakkauden olemukseen kuuluu toisen vapauden kunnioittaminen, eikä minulla ole peloltani siihen varaa. Siihen kykenen pohjaan asti vain, jos olen oppinut luopumaan, jopa rakastetustani.

Multainen nuoruus

Aikamiesten laulama "*Kultainen nuoruus*" on kaikkien aikojen eniten toivottu laulu Suomen Yleisradiossa. Kuinka monet ovat sitä kuunnellessaan haikailleet sellaista, jota ei koskaan ollutkaan? Kuinka monet ovat sen kautta tunteneet vihlovaa kaipuuta menetettyyn aikaan? Kuinka moni on sen kautta kiitollisuudella muistellut aikaa, josta ovat aikoja sitten sovinnolla luopuneet?

Elämä alkoi ensimmäisen turvapaikan, kohdun, menettämisestä. Kukaan ei pyytänyt suostumustasi siihen. Se vain kävi liian altaaksi. Kuinka monta turvapaikkaa oletkaan menettänyt sen jälkeen? Kuinka monesta olet luopunut vapaaehtoisesti? Kuinka monesta elämänlahjasta pidät edelleenkin kiinni hyväksymättä sitä, että ne ovat auttamatto-masti kadonneet? Kuinka paljon harot menneisyyden tyhjyyttä, etsien sitä, mitä siellä ei koskaan ollutkaan?

Pihakoivulla ei ole näitä ongelmia. Se menettää lehtensä syksyllä ja kasvattaa uudet keväällä. Luonto elää sopusoinnussa syntymän ja kuoleman kiertokulun kanssa. Meidät on siunattu (tai kirottu) vapaudella suostua siihen tai kapinoida sitä vastaan. Vaikka emme suostuisi luopumaan yhden kesän lehdistä, menetämme ne kuitenkin. Jos emme suostu siihenkään, voimme seuraavana keväänä kieltäytyä tuottamasta uutta vihreyttä.

Jos en suostu luopumaan, jään ikuisiksi menettäjäksi. Jumiudun surutyöhön, joka ei ikinä päädy sovintoon todellisuuden kanssa. Jään laulamaan itkuvirttä, jossa ei ole viimeistä säikeistöä.

Jos en opi luopumaan jään, valittavaksi olosuhteiden uhriksi, ainaiseksi marisijaksi, joka passiivisena ruikuttaa, kuinka kehnosti elämä on minua kohdellut. En huomaa, että minäkin kohtelen elämää. Takertumalla menetettyyn kohtelen elämääni huonosti. Olen osavastuussa omasta surkeudestani.

Jokainen menetykseni on kasvun mahdollisuus. Mielelläni myisin monet kasvumahdollisuuteni, jos vain saisin menetykseni peruttua. Mutta elämä tarjoaa harvoin mahdollisuutta sellaiseen kaupankäyntiin. Yleensä kauppaehdot ovat yksinkertaiset ja selvät; jää menettäjäksi tai luovu ja tule uuden vastaanottajaksi.

Köyhyyden vartija

"Tarpeitteni huutokuoro pitää niin kovaa meteliä, etten kuule mitään muuta. Pidän joskus kiinni niin naurettavan vähäpätöisistäkin asioista ja joudun raivon partaalle, jos en niitä saa. Hullua, että välittömän tyydytyksen saaminen, hetken mielijohteen täyttäminen, voi olla niin kuoleman-tärkeää. Millään muulla ei ole mitään väliä kunhan 'Polle saa keksin.' Köyhäksi havaitsen elämän, jossa en mistään voi luopua.

Ehkä elämä ei avaudukaan juuri sitä (tai hänen) kautta, josta uskoin, toivoin ja vaadin sen avautuvan." M.K.

Merkkillistä, kuinka tapamme suojautua köyhyydeltä, aiheuttaa köyhyyttä.

Normaalisti rikas yrittää pysyä rikkaana, suojelemalla itseään menetyksiltä. Vapaaehtoisesti hän ei luovu mistään. Se voi olla **Roope-Ankan** rikkauden salaisuus, mutta sama resepti ei päde elämän rikkauteen. Sitä ei voi varastoida. Sitä voi vain vastaanottaa ja antaa.

Elämän rikkaus avautuu vain sille, joka uskaltaa kivulla luopua, kiitollisuudella vastaanottaa ja ilolla antaa.

Rahaa on rajallisesti. Siksi sitä voi olla syytä säästää. Mutta elämän lähde on ehtymätön.

Käsitellessäni joitakin vuosia sitten suhdettani kuolemaan, kirjoitin itselleni valmiiksi kuolinilmoituksen ja muistokirjoituksen. Etsin sanoja, jotka parhaiten sopisivat rikkaan elämän päätesanoiksi. Kuolinilmoitus alkaa sanoilla:

*"17.2.2052 (?) **Daniel** kuoli viimeisen kerran."*

Olin juuri kamppailemassa vaikean menetyksen kanssa, johon en millään halunnut suostua. Mielessäni liikkuvat Jeesuksen monet sanat siemenen kuolemasta jne. Kipuni keskellä tajusin että jokainen uusi elämä pitää sisällään edellisen kuoleman. Näin taitaa olla loppuun asti - viimeiseen kuolemaan ja ylösnousemukseen asti.

Halusin jatkaa elämääni. Siksi suostuin siihen kuolemaan, joka silloin tuli vastaan.

Jälkeenpäin näen kuinka monta uutta elämänmahdollisuutta olen saanut silloisen luopumiseni kautta. Jos edelleen pitäisin kiinni silloin menettämästäni, olisin tänään katkeran köyhä.

*"Mitä todellisempi luopumiseni on, sitä hedelmällisempi sen hedelmä voi olla. Se mikä kuoli palaa takaisin uudistettuna, toisessa muodossa. Voisiko sitä kutsua vaikka Hengen Hedelmäksi? Ne kasvavat kuoleamisen kautta. Vasta niissä on jotakin elämän arvoista." **M.K.***

Eilispäivän vanki.

*"Älä sano: 'Mikä siinä on, että entiset ajat olivat paremmat kuin nykyiset?' Sillä sitä et viisaudesta kysy." **Salomon.***

Sanomattomat jäähyväiset sitovat osan elämän energiasta eilispäivään.

Ennen kuin on hyvästellty menneisyyttä, ei ole voimaa toivottaa tätä ja huomispäivää tervetulleeksi. Jos ei ole sanonut jäähyväisiä kuolleille, ei uskalla sanoa 'hyvää päivää' eläville.

Tämä ei koske vain suuria rakkauksia, vaan jokapäiväistä arkea. Mitä enemmän olen ajatuksissani kiinni eilispäivässä, sitä enemmän suojelen itseäni tämän päivän ihmisiltä. Se tapahtuu ihan huomaamatta. Kävelen vain ohi. En aisti, en tunne, en vastaanota, enkä anna mitään. Olen olemassa nyt, mutta yritän elää eilisessä.

Huomaan, että minun on jokaisen syvän kohtaamisen jälkeen varattava itselleni jonkinlainen jäähyväisaika, ennen kuin olen valmis kohtaamaan uusia ihmisiä. Intensiivisen ryhmätyöviikonlopun jälkeen vetäydyn yksinäisyyteen ja käyn mielessäni läpi kaikki kohtaamani ihmiset.

Piilotan jotain heistä sydämeeni, samalla kun luovun heistä sydämestäni. Kiitollisuuden lisäksi siihen liittyy haikeutta ja surua, joskus harmia ja kiukkua. Jos en suostu käymään niitä tunteita läpi, jään niihin kiinni ja alan suojautua uudelta luopumiselta, kohtaamalla seuraavat ihmiset paljon pinnallisemmin ja poissaolevammin.

En uskalla elää. Jään vain olemaan ja tappamaan aikaa. Mutta koska ikuisuus kohtaa minut ajassa, en voi tappaa aikaa haavoittamatta ikuisuutta.

Yksinäisyyden ja katkeruuden suojamuuri

*"Olit oikeassa sanoessasi, että myös uhrina olemisesta täytyy luopua. Kun teen itsestäni uhrin, en vieläkään ole luopunut miljoonista saatavistani, vaan jatkan niiden velkomista katkeraan, nimenomaan katkeraan, loppuun asti." **M.K.***

"Lapsena jouduin koko ajan odottamaan vanhempiani, milloin kotona yksin, milloin kapakan ulkopuolella autossa, milloin lukittujen ovien ulkopuolella portaikossa jne.

Vieläkin jokainen hetki tuntuu saavan merkityksensä siitä, mitä se ei pidä sisällään. Sisälläni odotan edelleen. Kaipaus ei koskaan lopu. Jos olen täällä, kaipaan muualle. Jos olen muualla, kaipaan tänne. En lakkaa kaipaamasta silloinkaan, kun löydän etsimäni. Aina puuttuu jotakin. En koskaan pääse niin lähelle rakastettuani, että lakkaisin kaipaamasta häntä. Kun hän on poissa, kaipaan häntä. Kun hän on sylissä, kaipaan häntä tai ajattelen hetkeä, jolloin hän taas lähtee.

Tämä kirottu kaipuu luo etäisyyttä jokaiseen läheisyyteen. Kunpa oppisin iloitsemaan siitä mitä on. Keskityn koko ajan vain siihen, mitä ei nyt ole tai ei kohta ole. Joskus tuntuu, että minut on lukittu melankoliseen yksinäisyyteen, josta ei ole ulospääsyä. Olen kävelevä menetys --- tosi pitkä miinusmerkki."

Aikanaan sinut ehkä lukittiin, mutta onkohan nyt aika ottaa vastuu siitä yksinäisyydestä, johon itse lukitset itsesi - ja luopua siitä.

Katkeruus on itsesi jäädyttämistä menneen talven muistoilla keskellä uutta kesää. Se on keskeneräiseen suru-työhön jumiutumista. Sinä vain pahennat tilannettasi käyttämällä menetyksiäsi kilpenä korvaavia ja korjaavia elämänkokemuksia vastaan.

"Eikö ole kohtuutonta luopua siitä, mitä ei ole koskaan ollutkaan? Toisten on vaikea luopua kultaisesta lapsuudesta. Vaihtaisin osaa heidän kanssaan milloin vain. Siitä on paljon helpompi luopua kuin lapsuudesta, joka oli aikuisen raskasta vastuuta siitä lähtien kun opin kävelemään? Miten ihmeessä luulet, että voisin koskaan vastaanottaa rakkautta, kun en silloinkaan sitä saanut."

Kuulostaa aika vakuuttavalta argumentilta. Kuka siihen voi sanoa mitään? Tarvitaan todella pitkämielistä rakkautta ihmisen tavoittamiseen, joka ei hetkeksikään suostu luopumaan rakkaudettomasta menneisyydestään.

Joka ei suostu luopumisen kipuun, ei uskalla avautua vastaanottamisen ilolle.

Luopumiseen kuuluu reilu pettyminen, vihaisuuteen suostuminen, kapinoiminen ja sureminen. Vapauttava anteeksianto ei kierrä eikä kiellä vihaa, vaan kulkee suoraan sen läpi. Sellainen surutyö mahdollistaa sydämen avautumisen *nyt* sille, mitä ei *silloin* ollut. Vaikka lapsuuden historiaa ei voi kirjoittaa uusiksi, ei koskaan ole liian myöhäistä suostua lapsen lailla vastaanottamaan rakkautta.

Turhautumisen kertaaja

"Voiko rakkaudestakin luopua? Jos luovun rakkaudesta tai uskostani sen voimaan, niin kuolen! Ehkä se onkin vain rakkauden vaateista luopumista? Se voisi vapauttaa itsessäni ja muissa olevia rakkauden voimia. En siis luovu rakkaudesta, vaan aukaisen siltä tukkeutuneet kanavat luopumalla rakkauden vaatimisesta. Siinä mielessä toivon, että rakkaudesta luopuminen voi johtaa sen löytymiseen." M.K.

Nainen, joka ei koskaan ole tavoittanut umpimielistä isäänsä, eikä vieläkään suostunut turhautumaansa, voi jäädä toistamaan sitä kaikissa miessuhteissaan. Kerta toisensa jälkeen hän rakastuu yhtä etäiseen mieheen kuin isänsä. Mies saattaa sosiaaliselta käytökseltään olla isän vastakohta. Se herättää toiveen yhteyden löytämisestä. Mutta, jostain kumman syystä, hän taas kerran löytää itsensä hakkaamassa suljetun sydämen portteja.

Miksi?

Hän yrittää epätoivoisesti toistaa historiaansa isänsä kanssa, siinä toivossa, että se *tällä kertaa* olisi erilainen. Koska hän ei vielä ole surutyön ja luopumisen kautta päässyt sovintoon historiansa kanssa, hän yrittää kirjottaa sen uusiksi jonkun toisen miehen kanssa.

Pohjalla voi olla myös lapsena tehty hullu johtopäätös:

"Minussa täytyy olla jotain vikaa, koska isä ei suostu yhteyteen kanssani."

Löytämällä isän kaltaisen miehen, jonka vihdoin voisi avata, hän yrittää todistaa tuon lapsena niellyn epäilyksen vääräksi.

Joka tapauksessa, hän on edelleen lapsen turhautuneen tarvemaaailman ohjauksessa.

Aikuistuminen edellyttäisi pettymyksen ja surun kautta luopumista siitä yhteydestä isään, jota ei koskaan ole ollut. Vasta sen jälkeen hän on vapaa valitsemaan miehen, joka paremmin vastaa hänen todellisiin tarpeisiinsa.

Olen auttanut monta aikuista tytärtä kirjoittamaan kirjeen isälle, jonka kanssa eivät koskaan ole uskaltaneet puhua. Joskus se on johtanut suhteen avautumiseen. Usein se on jäänyt vain tyttären yksipuoliseksi itseilmaisuksi.

Siinäkin tapauksessa se vie tytärtä eteenpäin. Hän oppii, että oma avautuminen ja itseilmaisuus on vain itsestä kiinni. Hän voi tehdä sen ilman vastavuoroisuuttakin. Hän ei enää ole sidottu siihen, että toinen tulee vastaan, eikä niin altis toistamaan samankaltaista suhdetta muiden miesten kanssa.

Luopuminen on tie - eteenpäin

"Totisesti, totisesti minä sanon teille: jos ei nisun jyvä putoa maahan ja kuole, niin se jää yksin; mutta jos se kuolee, niin se tuottaa paljon hedelmää." Jeesus

"Miksi en sitten luovu? En voi pakottautua luopumisen tielle lainomaisesti. Voin toki valita sen, mutta motivaatio siihenkin tulee vasta, kun tuska kiinni pitämisestä (ja sen seurauksista) käy niin sietämättömäksi, ettei ole oikein muita vaihtoehtoja kuin päästää irti ja katsoa mitä tuleman pitää, tai pitää vielä kovemmin kiinni ja kuolla tuskaan.

Luopuminen taitaa merkitä liian monen asian lukemista roskaksi 'tuon ylen kalliin Jeesuksen Kristuksen tuntemisen rinnalla', kuten Paavali asian ilmaisee. Valmiuteni tai haluttomuuteni luopua mittaa tärkeysjärjestyksen sieluni taloudesta. Se sotkee kuvitellun arvomaailmani pasmat ja tuo totuuden julki siitä, mitä todella arvostan. Se paljastaa todelliset motiivini tekemisiini ja tekemättä jättämissiini.

Se todella on kipeä armo, eikä kipeä ansio." **M.K.**

"Suru on tie.

Kun elämäämme syystä tai toisesta laskeutuu suru, se tuo mukanaan murroksen mahdollisuuden. Jotain raottuu. Jotain, jo kasvuun valmista, tahtoo meissä lähteä liikkeelle. Se ei pääse, ellei jotain raivata tieltä pois.

Me haluaisimme turvallisuutta. Se on meille yleensä yhtä kuin kuolemattomuus. Meitä pelottaa muutos, astuminen jonkin uuden puolelle, jota emme vielä tunne. Siksi sen on usein pakko alkaa tavalla, joka meistä tuntuu väkivaltaiselta.

Mutta kun oma otteemme pettää ja luulemme suistuvamme kaaokseen, onkin kysymys siitä, että elämä vyöryy uutena kutsuna ylitsemme. Ja meitä ohjaa Hän, joka itse on Tie, Totuus ja Elämä." **Anna-Maija Raittila.**

Kutsun sinut tämän kirjeen kautta mukaan tälle tielle. Kun lähdemme tarkemmin tarkastelemaan elämän ja kuoleman tuottamia menetyksiä ja luopumishaasteita, ehdotan, että samalla pitäisit päiväkirjaa niistä muistoista ja tunnoista, jotka nousevat sisikunnastasi. Se on yksi tapa ottaa menetyksesi vakavasti, pysähtyä niiden ääreen ja kysyä itseltäsi olennaisia kysymyksiä:

Mitä luopumisia olen jo käynyt läpi?

Mitä voin niistä oppia?

Onko minulla vielä suremattomia suruja?

Mistä nyt olisi aika luopua?

Mille nyt olisi aika avautua? Jne.

Tunnen monia, jotka ovat vasta keski-iässä tai myöhemmin suostuneet kohtaamaan elämänsä kipeät menetykset. Tarvitaanko asiantuntijaa vakuuttamaan, että niiden kohtaamiseen ei välttämättä tarvita asiantuntijaa? Sinä olet oman elämäsi asiantuntija. Totuuden ja Lohdutuksen Henki on oleva kanssasi matkalla, joka ehkä vie kauas taaksepäin, mutta silti johtaa eteenpäin.

"Uskomme keskukseen kuuluu, että Jumala on uskollinen Jumala, Jumala joka ei ole halunnut meidän milloinkaan olevan yksin, vaan halunnut ymmärtää - ympäröidä, ottaa syliinsä - kaiken, mikä kuuluu ihmisenä oloon. Evankeliumin hyvä sanoma ei sen vuoksi ole se että Jumala olisi tullut ottamaan kärsimyksemme pois, vaan se että Jumala halusi tulla mukana kärsimyksemme." **Nouwen.** Toivo. Kirjapaja -91.

KASVUVAIHEIDEN LUOPUMISET

"Kun minä olin lapsi, niin minä puhuin kuin lapsi, minulla oli lapsen mieli, ja minä ajattelin kuin lapsi; kun tulin aikuiseksi hylkäsin sen, mikä lapsen on." **Paavali**

"Sillä missä on paljon viisautta, siinä on paljon surua." **Kuningas Salomon.**

Jääkö sänkyyn vai jatkanko nukkumista?

Kunpa kaikki valinnat olisivatkin yhtä helppoja. Helppo valinta on se, missä en joudu luopumaan mistään. Sellaista mahdollisuutta ei vain ole suotu. Jokainen arki on täynnä valintoja, joista jokainen pitää sisällään luopumisia.

Luovun sängyn lämmöstä ja nousen vastaamaan puhelimeen. Lykkään päivän postin lukemista ja suostun kuuntelemaan. Pukeutuessani luovun vihdoon puhkikuluneesta lempipaidastani ja suostun uuteen, josta en vielä oikein pidä. Lukiessani tiliotteita luovun taas kerran toiveistani viettä sapattivuosi.

Syödessäni lempikeittoani luovun sen makupaloista, koska joku muu siskonmakkarasta tykkäävä on ehtinyt ennen minua. Sen jälkeen luovun aikeestani keskittyä kirjottamaan, koska pihalle ajoi autokuormallinen yllätysvieraita. Illalla luovun taas yhdestä palasesta täydellistä isyyttäni, kun lapset muistuttavat minua rikotusta lupauksesta (piti mennä grillille). Samalla luovun muutamasta kypmistä, ostaakseni osan menetetyistä suosioistani takaisin. Myöhemmin luovun TV-uutisista, kun muut haluavat katsoa kakkoselta Pulmusia.

Mutta, kun joku vielä istuu keisarintuolilleni, luovun pyhydestäni hetkessä ja nostan pahuksenmoisen metelin. Jotain luovuttamatonta pitää elämässä sentään olla.

Yöllä en luovu enää mistään. Se on minun aikaani ja käytän sitä niinkuin itse haluan.

Kaikkea ei voi saada. Täytyy valita. Kun valitsen nakit ja perunamuusin, luovun grillatusta häränseläkkeestä korvasienikastikkeesta. Tätähän elämä on täynnä.

Hetken luopuminen nimikkotuolista ei välttämättä haasta minua pitkään ja traagiseen surutyöhön, eikä suostuminen makkarakeittoon ilman makkaraa ole kovin traumaattinen menetys. Mutta jokainen aikataulu, ruokalista ja televisiokanava muistuttaa minua siitä, kuinka elämään sisäänrakennettu luopumisen väistämättömyys on, ja kuinka tärkeää on oppia kohtaamaan tämäkin puoli todellisuudesta.

Tarkastelen seuraavassa joitakin eri kasvuvaiheissa vastaan tulevia luopumishaasteita.

Katkaisuhoito läheisriippuvuuteen

"Kaksi ihmistä yhtyy syvimmin, kun he myöntävät, etteivät koskaan voi tulla yhdeksi."

Kun kaiken tyydyttävästä äidistä tulee joskus kaiken turhauttava äiti, saamme ensi kosketuksen rakkauden rajoihin. Hän ei olekaan olemassa vain meitä varten. Jotkut eivät koskaan suostu siihen. Myöhemmin vaadimme ehdotonta ja jakamatonta (äidin) huomiota aikuistenkin välisissä rakkaussuhteissa. Raivostumme, kun emme saa sitä ja loukkaannumme, kun toinenkin vaatii tilaa omille tarpeilleen.

Infantiilisen (= vauvanomainen) rakkausunelman mukaan hänen tarpeensa ja tunteensa pitäisi aina mennä yksin omieni kanssa, koska me olemme yhtä. Jos niin ei ole, se voi johtua vain siitä, että hän ei rakasta. Jos hän rakastaisi, hän tuntisi niinkuin minä ja tarvitsisi samoja asioita kuin minä.

Siitä luopuminen on yhtä vaikeaa kuin lopputilin saaminen paratiisista. Tuskin kukaan on tehnyt sitä ilman kiukkuista protestia ja tuntematta jälkeensä surullista kaipuuta takaisin. Paratiisista lähdön jälkeen (jokainen meistä on lähtenyt sieltä) ihminen on epätoivoisesti etsinyt uutta paratiisia, jossa ei tarvitsisi kohdata hirvittävää erillisyyttään, yksilöllisyyttään ja vastuutaan:

Olla yhtä, aina uskollisen pullon kanssa, kuulua joukkoon, hukkaa jengiin, upottautua seurakuntaan, sulautua luontoon, sammua nirvanaan, tulla yhdeksi maailman-hengen kanssa, haihtua taivaan tuuliin, jne.

Paratiisi toisensa jälkeen on matkan varrella mennyt rikki, mutta riippuvuudella on taipumus muuttaa osoitteita. Tämän päivän epätoivoinen tarrautuminen rakastumissuhteeseen on viimeinen desperaattinen yritys löytää ykseyden paikka.

Pitäisiköhän perustaa erillinen katkaisuhoitola ihmisille, jotka käyvät läpi vieroitusoireitaan rakastumissuhteesta? Se on joillekin tosi kuuma "kylmä kalkkuna." Irroittautuminen riippuvuudesta toiseen ihmiseen voi aiheuttaa vahvoja fyysisiä oireita, kuten kuumeilua, krampeja, tuska- ja paniikkikohtauksia, unettomuutta jne.

Syvimmän yhteyden kokeminen kulkee sen kautta, että ensin suostuu syvän erillisyyden ja siihen liittyvän yksinäisyyden kokemiseen. Monta näkymätöntä napanuoraa on katkaistava ja monta paratiisia jätettävä, ennen kuin itsekseen kasvava ihminen on luopunut primitiivisistä ykseysunelmistaan, ja on suostunut omaan erilliseen ja vastuulliseen yksilöllisyyteensä.

Piruja vai pyhimyksiä?

"Modernin ihmisen sielun läpi kulkee piikkilanka-aita. Ja aivan kuten tyypillinen neuroottinen ihminen on tietämätön toisesta puolestaan, omasta varjostaan, niin on myös normaali yksilö, joka neuroottisen yksilön tavalla näkee oman varjonsa lähimmäisessään tai suuren kuilun toisella puolella olevissa ihmisissä...."

Paholainen karkoitetaan Belsebubin avulla, kun pahan juuriin ei ole lainkaan koskettu."

C.G.Jung. Kohti totuutta. WSOY -91.

Lapsi, joka päälle kaksivuotiaana alkaa kasvaa äitinsä erillisyyden kohtaamiseen, voi olla suurissa vaikeuksissa. Ennen niin täydellinen tarvetydyttäjä ei aina enää olekaan paikalla, eikä aina annakaan mitä vain haluan, milloin vain haluan. Täydellisen *hyvästä* äidistä tulee hetkittäin täydellisen *paha* äiti.

Jos lapsi ei saa näitä äärimmäisiä kuvia sopimaan yhteen, hän on taipuvainen aikuisenakin jakamaan ihmiset saman mustavalkoisen mallin mukaan: vuohiin ja lampaisiin, tai pikemminkin karitsoihin ja lohikäärmeisiin. Psykologiassa sitä kutsutaan *splittaukseksi*. Hän idealisoi ystäviään ja rakastettujaan maailman ihanimmiksi ihmisiksi, kunnes he käyttäytyvät vähän liian inhimillisesti - unohtavat, erehtyvät, väsyvät, kyllästyvät jne. Silloin heistä tulee pettureita, käsittämättömän itsekkäitä, halpamaisia vätyksiä, täyspaskoja jne. Naiset ovat joko madonnia tai huoria. Miehet jakaantuvat ritareihin ja sikoihin. Ihmiset ylipäänsä ovat enkeleitä tai demoneja.

Joskus kristillisyyden nimissä annettu opetus ja käytäntö vahvistaa tätä patologiaa. Maailma jaetaan täydellisesti hyviin ja täydellisesti pahoihin. On niitä, joilla on "kaikki asiat kunnossa Jumalan kanssa" ja niitä, joilla ei ole. Toiset ovat täydellisesti Pyhän Hengen vallassa ja johdatuksessa, kun taas toiset ovat täysin Saatanan voimien vallassa. Suomen Siion on vieläkin pullollaan niitä harvoja, jotka ovat täysin oikeassa ja niitä muita, jotka ovat täysin väärässä.

Vasta luopuminen lapsellisesta ja pelkophajaisesta todellisuuden jakamisesta mustaan ja valkoiseen, vapauttaa kohtaamaan todellisuuden koko väriskaalan.

Ei tietenkään ole kovin turvallista nähdä ihmisiä rakastavina *ja* itsekkäinä, pelkäävinä *ja* rohkeina, rehellisinä *ja* valehtelevina, uskollisina *ja* uskottomina, oikeassa *ja* väärässä olevina, hyvinä *ja* pahoina, moraalisinä *ja* moraalittomina jne. Olisi paljon yksinkertaisempaa, jos ihmiset (sinä mukaanluettuna) olisivat selkeästi vain yhtä eikä ollenkaan toista.

Mutta niin ei ole. Hurskaimmassakin pyhimyksessä on keljut puolensa (kysykää vaikka **Äiti Teresan** työtovereilta) ja sikamaisimmallakin miehellä voi olla ihan söpö saparo (kysykää vaikka...). Hylkäävimmänkin vanhemman rinnassa sykkii salattu rakkaus lasta kohtaan. Kurittomimmassakin kakarassa on ihania ominaisuuksia jne.

Mustavalkoinen ajattelu pelastaa sinut ahkeran ajattelun, vaikean arvioinnin ja hankalan rakastamisen vaivasta. Se pelastaa sinut myös vaikeasti kohdattavien tunteiden koko skaalalta. Ei ole helppo olla vihainen ystävälle, ja silti pitää häntä ystävänä. Ei ole helppo kohdata langennutta veljeä, ja silti pitää häntä veljenä. Ei ole helppo kohdata vanhempiensa vääryyksiä, ja silti rakastaa heitä.

On vaikea elää ihmisten maailmassa, jossa jokainen on vähän eri kohdassa demonin ja enkelin välillä, jossa vain harva on niin paha tai hyvä kuin voisi olla, eikä kukaan ole yksinomaan hyvä tai paha.

Mustavalkoinen tarkastelutapa on yritys rakastaa ilman vaikeuksia ja hyljätä ilman tunnontuskia. Kun luovut siitä, kohtaat kaikki rakastamisen ja hylkäämisen kivut, mutta myös totuudellisen ja inhimillisen yhteyden mahdollisuudet.

Mahdottomat mahdollisuudet

"Viisaus on omien rajojen tunnustamista. Se on oikean mitan löytämistä elämän kaikkiin asioihin." **Paul Tillich**

"Niin lähellä kuolemaansa ei voine ollakaan, etteikö vielä ennättäisi tekemään jonkun virheen." **Martti Lindqvist**

Pienen lapsen normaaliin kokemukseen kuuluu ns. *omnipotenttinen* vaihe, jossa hän kuvittelee voivansa olla, saada aikaan ja tehdä mitä vain. Varsin pian elämän realiteetit karsivat hänen lapsenomaista suuruudenhulluuttaan.

Jotkut vanhemmat rohkaisevat lastaan jäämään näihin kuvitelmiin. Usein se tapahtuu hyvän itsetunnon kasvattamisen nimissä, mutta se on vain itsetunnon paisuttamista todellisuuden kustannuksella. Lapsi ei opi luottamaan mahdollisuuksiinsa *rajallisuutensa puitteissa*. Hän ei opi kohtaamaan pettymyksiä, toiseksi jäämistä tai huonommuutta missään asiassa.

Kun ihmisyyden rajallisuus lopulta kolahtaa täydellä voimalla kaaliin, hänen itseluottamuksensa murskautuu kokonaan, koska se on alunperin rakennettu kaikki-voipaisuuden harhan varaan.

Aikuistenkin maailmassa tätä infantiilia omnipotenssia pönkitetään epärealistisella mahdollisuusajattelulla, jonka mukaan ihminen on *täysin* itsensä ja kohtalonsa luoja. Uskonnollinen versio samasta harhasta julistaa ihmisen jumalaksi, jonka mahdollisuuksia rajoittaa ainoastaan uskon puute omaan jumalisuuteen. Mikä tahansa raja voidaan ylittää, kunhan vain on tarpeeksi uskoa. Tämähän ei valitettavasti, tai onneksi, ole totta. Usko tosin siirtää vuoria, mutta **Mount Everest** seisoo edelleen paikallaan.

"Hengellinen" ja profaani kioskikirjallisuus tarjoaa paljon epärealistisia päiväunelmia ja fantasioita miehen ja naisen taivaallisesta yhteydestä, terveyden ja menestyksen rajattomista mahdollisuuksista, kasvun ja kehityksen loputtomista ulottuvuuksista, uskon, optimismin ja positiivisen ajattelun kyvystä tuoda kaikki tarvitsemamme hopeatarjottimella suoraan syliin. Ne ruokkivat infantiilisia tarpeitamme ja varjelevat meitä elämän realiteeteilta. Suostuessamme ihmisiksi luovumme siitä, mikä vain Jumalalle on mahdollista. Suostuessamme miehiksi, luovumme niistä mahdolli-suuksista, jotka kuuluvat vain naisille - ja päinvastoin.

Suostuessamme yksilöllisyyteemme, luovumme unelmasta olla joku toinen.

Suostuessamme toisen yksilöllisyyteen, luovumme yrityksistä tehdä hänestä joku muu.

Suostuessamme vapauteemme, luovumme sen rajattomuudesta.

Suostuessamme toisen vapauteen, luovumme pyrkimyksestämme hallita häntä.

Suostuessamme vuorovaikutukseen, luovumme täydellisen ymmärtämisen ja ymmärretyksi tulemisen vaatimuksesta.

Suostuessamme yhteen mahdollisuuteen luovumme miljoonista muista mahdollisuuksista.

Suostuessamme sitoutumaan yhteen puolisoon, luovumme kaikesta siitä, mitä joku toinen olisi puolisona voinut meille olla.

Suostuessamme siihen, mikä on moraalisesti oikein, luovumme siitä, mikä on väärin - ja päinvastoin.

Suostuessamme mahdollisuuksiimme, luovumme mahdottomuuksista.

Jos takerrumme mahdottomuuksiin, luovumme mahdollisuuksista. Se onkin oikeastaan ihan ovela tapa paeta vaikeuksia: Jos et hyväksy jonkun asian *vaikeutta*, kuvittele se *mahdottomaksi*, niin sinun ei tarvitse tehdä sille mitään. Mahdottomuuksien edessä voi leikkiä traagista uhria. Vaikeuksien edessä täytyy rukoilla ja hikoilla.

Savenvalaja, joka kuvittelee voivansa tehdä savesta mitä tahansa, pilaa kaiken, saamatta aikaan mitään. Hänen täytyy luopua kuvitelmistaan ja suostua savensa erityisominaisuuksiin. Sitä voi muokata vain tietyn lämpöisenä, se muovautuu vain tiettyihin rajoihin asti, jonka jälkeen se täytyy polttaa juuri oikeassa kuumuudessa. Kuinka kauniita muotoja hän savesta saa irti, riippuu nimenomaan siitä, kuinka hyvin hän tuntee saven rajalliset ominaisuudet. Kaikki epärealistiset haaveet saven mahdollisuuksista pilaavat koko työn. Jos hän ei luovu siitä, mikä on saven ominaisuuksille mahdotonta, hän ei koskaan saa irti sitä, mikä sille on mahdollista.

Sinä et ole yksin valamassa elämäsi savea. Hän, joka on meidät tomusta tehnyt, on kanssamme. Hän tietää mahdollisuutemme ja rajamme. Siksi voimme osoittaa AA:laisten perusrukouksen suoraan ylimmälle savenvalajalle:

*"Jumala suokoon minulle tyyneyttä
hyväksyä asiat, joita en voi muuttaa
rohkeutta muuttaa mitä voin ja
viisautta eroittaa nämä toisistaan."*

Ei aikuistuminen silti muuta kaikkia tuoksuja hajuiksi tai kaikkia värejä harmaiksi.

Tarvitsemme edelleen lapsen villiä mielikuvitusta tavoittaaksemme mahdollisuuksiemme ääriajat. Eikä kukaan meistä vielä tunne niitä kaikkia.

Elämä ei ole niin reilua kuin ehkä lapsena kuvittelit. Saat paljon ansaitsematonta kärsimystä.

Mutta voit saada myös ansaitsematonta rakkautta osaksesi. Ei Jumalan armokaan ole reilua.

Se on huikein mahdollinen epäoikeuden-mukaisuus.

Elämä ei täytä kaikkia lapsuutesi haaveita, mutta eivät kaikki niistä joudu realiteettien mestauslavalle. Unelmat voivat edelleenkin viedä sinut tutkimattomien mahdollisuuksiesi

rajoille. Kun vihdoin saavutat omien mahdollisuuksiesi rajat ja suostut niihin, kohtaat Jumalan mahdollisuuksien alun.

Sinä et ole hän

"Jumalan armosta minä olen se, mikä minä olen." **Paavali.**

Samaistumisen takia monet omenat eivät todellakaan putoa kovin kauas puusta. Samaistuminen on yksi lapsen tavoista rakastaa vanhempiaan ja hankkia heidän hyväksyntäänsä. Samalla se on hänen ensimmäisiä tapojaan rakentaa ja etsiä identiteettiään. Jokainen ihminen, jolta lapsi tarvitsee hyväksyntää tarjoutuu samalla samaistumisen kohteeksi.

Elämämme ensimmäiset samaistumiset ovat kaikkein voimakkaimpia ja eniten ohjaavia. Samaistuminen ei kuitenkaan automaattisesti lopu lapsuuteen. Joku voi samaistua niin perusteellisesti, että jatkaa vanhempiensa tai muiden samaistumiskohteidensa elämää aikuisenakin.

Hän kopioi toisten ihmisten todellisuutta pukeutumistavasta uskomuksiin asti. Hän on kuin elokuvien humanoidi, joka osaa imitoida yksilöllistä ihmisyyttä, vaikka sisikun-nassaan on sille vieras. Hänen elämänsä on upeasti suori-tettua teatteria. Hänen seurassaan herää kiusallinen kysymys siitä, kenen kanssa oikein on tekemisissä. Jotain olennaista puuttuu. Sen tähden häneen ei saa mitään toden tuntuista kosketusta.

Useimmiten samaistumme väliaikaisesti tai pysyvästi ihmisiin, joita rakastamme, ihailemme ja kadehdimme. Mutta voimme samaistua niihinkin joita vihaamme ja pelkäämme. Tarpeeksi uhattuina ja alistettuina saatamme samaistua vihollisiimmekin. Se tapahtuu silloin, kun emme opi tuntemaan mitään vaihtoehtoa fyysiselle ja henkiselle väkivallalle. Juuri siksi pahoinpidelystä lapsesta voi ikkunen tulla lasten pahoinpitelijä, alistetusta alistaja jne. Samaistuminen toimii siis hyvässä ja pahassa. Monen erilaisen samaistumisen kautta rakennamme oman tyylimme, reaktio- ja käytöstapamme, arvomme, ihanteemme, elämäntarkoituksemme jne.

Samaistumisen takia olet aina päässäsi viihtyvä, pilkkuja nakertava kirjatoukka, joka keskustelussakin saivartelelee jokaisesta sanasta - niinkuin äitisi.

Samaistumisen takia olet kovaääninen komentelija ja fanaattinen urheilija - niinkuin isäsi. Kenen mallia seuraat, kun olet jokaisesta ristiriidasta vetäytyvä mököttäjämarttyyri; hurskas, kaikkia rakastava pyhimys, jonka sydäimestä ei suuttumusta löydy; mistään välittämätön renttu, jonka ainoa tarkoitus on pitää seuralle hauskaa ja saada ihmiset nauramaan; vahingossa tähän maailmaan syntynyt riesa, joka on ylimääräinen missä seurassa tahansa jne?

Aluksi samaistuminen vanhempiin on melko kokonaisvaltaista. Matka tosi minuuteen edellyttää asteittaista etäisyydenottoa samaistumisemme kohteista:

"Arvostan isän tapaa hoitaa kuntoaan ja haluan seurata hänen esimerkkiään, mutta omat ja toisen heikkoudet haluan oppia kohtaamaan toisella tavalla kuin hän."

"Kunnioitan äitini tiedonhalua ja tarkkuutta totuuden suhteen, mutta en halua jatkaa hänen tapaansa tehdä jokaisesta keskustelusta oikeusistuntoa ristikuulusteluineen."

Samaistuminen on siis väistämätöntä ja välttämätöntäkin. Jokainen kohtaamani ihminen jättää minuun jälkensä. Samaistuminen ihanteisiin innoittaa. Voin heiltä sisäistä ominaisuuksia, joita lähdän elämään todeksi minuna. Toisissa voin nähdä piirteitä, joita tunnistan itsessäni, mutta joita haluan oppia varomaan ja hallitsemaan.

Jokaisessa samaistumisessa on jotain otettavaa ja jotain jätettävää. Joka tapauksessa on opittava näkemään selkeä ero hänen ja minun välillä.

Positiiviseen ihanteeseen samaistumisesta on luovuttava voidakseen kohdata omat pimeät puolensa. Emme ole niin hyviä, kuin kuvittelemme olevamme.

Äidin iloiselle kullannurulle on opetettu, ettei hyvällä lapsella ole mitään pahoja ajatuksia. Vasta kun kullannuru aikuisena luopuu yksipuolisesta samaistumisestaan "hyvään" äitiinsä, hän on vapaa kohtaamaan sisikuntansa pimeämpiä salaisuuksia, murhanhimoista vihaa, kateutta, jne

Antisankareihin samaistumisesta on luovuttava voidakseen kohdata valoisat puolensa. Emme välttämättä ole niin pahojakaan kuin kuvittelemme olevamme.

Perheen vanhin poika on samaistunut juopottelevaan ja väkivaltaiseen isäänsä, jolta ei voi odottaa mitään hyvää. Vasta kun hän luopuu samaistumisestaan, hän on vapaa löytämään sydämeästään todellista halua rakkaudelliseen vastuuseen, kykyä hellyyteen ja huolenpitoon jne.

Luultavasti jokainen meistä on sekä pahempi, että parempi kuin kuvittelemmekaan.

Pysähdy hetken miettimään kumpana näet itsesi enemmän: Päivänsäteenä vai Menninkäisenä?

Nuorempana olen voittopuolisesti samaistanut itseni pimeyttä rakastaviin menninkäisiin.

Olen rakastanut demonien kanssa taistelevia titaaneja, mielipuolisuuden rajoilla ja pimeyden kuiluissa kulkevia synkkiä hahmoja kuten **Nietzsche**, **Kafka**, **Rasputin**, **Paganini**,

Beethoven (tultuaan kuuroksi), **Job**, **Jeremia**, **Luther** jne. Kuljin vuosikausia kokonaan mustissa vaatteissa ja ansaitsin lempinimeksi **Musta Surma**, josta olin tosi ylpeä. En nähnyt itsessäni paljonkaan hyvää. Olin liikaa samaistunut pimeisiin hahmoihin.

Toisaalta olen samaistunut myös väärinymmärrettyihin hyväntekijöihin, marttyyriihin ja huonosti kohdeltuihin pyhimyksiin. Liian vahva samaistuminen heihin on taas estänyt minua katsomaan omaa pimeyttäni.

Samaistumisen kautta voin siis löytää jotain uutta itsessäni. Siinä mielessä se edesauttaa kasvuani ja itsetuntemustani.

Samaistumisen kautta voin myös kieltäytyä näkemästä kiusallisia piirteitäni. Siinä mielessä se palvelee sokeuttani. Yksipuolisen samaistumisen kautta kehitän syvempien salaisuuksieni suojaksi vain näennäispersoonan, vaiminän, yksilöllisyyden, joka ei ole tosi, niinkuin ei kopioitu **Mona-Lisakaan** ole tosi.

On aika nähdä eroja välillämme:

Kyllä, minulla on vaikea kutsumus, mutta en silti ole **Mooses**. Sitäpaitsi hän ei osannut puhua. Minä sentään hallitsen sen taidon.

Kyllä, haluan auttaa maailman kärsiviä, mutta en silti ole **Äiti Teresa**. En ikinä jaksaisi herätä viideltä aamulla viettämään ehtoollista.

Kyllä, haluan haluan taistella sorrettujen vapauden puolesta, mutta en silti ole **Mahatma Gandhi** tai **Martin Luther King**. Olen liian laiska siihen, enkä totisesti halua päättää päiviäni heidän laillaan.

Kyllä, minussa on myös pyhyttä, mutta en silti ole **Jeesus Kruusilainen** ja tykkään mieluummin nukkua pehmeä tyyny pääni alla.

Kyllä, minussa on paljon vaarallista raivoa, mutta en silti ole **Iivana Julma**. Eihän minulla ole yhtä isoa palatsiakaan.

Kyllä, minussa on paljon sadismia, mutta en silti ole **Karvinen** - paitsi silloin kun joku istuu *minun* tuolilleni.

Kyllä, näen itsessäni paljon vanhempieni ja isovanhem-pieni piirteitä, mutta en kuitenkaan ole kukaan heistä, enkä myöskään synteisi heistä kaikista. Vanhempieni geeneistä, ympäristön paineista, tekemistäni valinnoista ja Jumalan armosta minä olen minä, enkä kukaan muu.

Mitä useampaan ihmiseen pystyn samaistumaan ja mitä erilaisemmissä ihmisissä näen jotain tuttua itsestäni, sitä paremmin tunnen itseni. Silti luopuminen samaistumisesta on se, joka palauttaa minut itseeni, näkemään myös eron itseni ja toisen välillä. Siksi samaistumisista luopuminen on niin tärkeää. Se on samanaikaista suostumista rajallisuuteeni ja ainutlaatuisuuteeni.

Jeesuksen persoonaan ja elämään tutustuminen antaa meille paljon elämää rakentavia samaistumismahdollisuuksia. Sen kautta voimme sisäistää Jumalan tahdon mukaista ihmisyyttä. Silti sekin samaistuminen pitää sisällään luopumisen haasteen, sillä emme ole Jeesuksia. Jeesuksen seuraajinakin olemme ihmisiä, joihin mahtuu vain rajallisessa, mutta silti ainutlaatuisessa muodossa jotain siitä, mitä Jeesus oli ja on.

Hänen armollisen rakkautensa alla meissä oleva **Menninkäinen** ja **Päivänsäde** voivat löytää toisensa ja elää sulassa sovussa saman minuuden eri puolina.

Sinä et ole vain sitä

"Aika on reväistä rikki ja aika ommella yhteen." **Salomon.**

Vähän päälle kaksikymppinen miehenalku kaatui **Eurfurтин** luostarin lattialle, raivosi kuin riivaajan kourissa ja mylvi härän äänellä:

"En minä ole! En minä ole!"

Hän kävi kauheaa taistelua sisikunnassaan isänsä tyran-niaa vastaan. Armottoman kunnianhimoisen ja väkivaltainen isä oli luonut pojastaan kuvan, jonka muotoiseksi tämä ei suostunut. Vasta paettuaan luostarin muurien suojaan, hiljaa alistunut ujo poika antoi titaaniselle kapinalleen ääntä. Hän repäisi itsensä irti isänsä hallintavallasta ja alkoi etsiä omaa sisäistä totuuttaan.

Kahdentoista vuoden itsenäistymistaistelun jälkeen hän uskalsi uhmata jopa aikansa uskonnollista hirmuvaltaa. **Martin Luther** seisoo 32-vuotiaana **Wormsissa** keisarin ja paavin edustajien edessä julistamassa ihmisen vapautta tavalla, joka järkytti koko paikalleen pysähtynyttä Eurooppaa:

"Omaatuntoani sitoo Jumalan sana. En voi, enkä tahdo perua mitään. Vastoin omaatuntoaan toimiminen on vaarallista ja kunniantonta."

(Lisävalaistusta Lutherin itsenäistymistyöskentelyyn saat **Erik Eriksonin** verrattomasta kirjasta: *Nuori Luther*. Weilin&Göös -66.)

"En minä vanhempiani vihaa, mutta vihaan heidän odotuksiaan vieraillessani heidän luonaan. Vaikka kuinka päätän olla oma itseni, tuntuu kuin koko talon henki imaisisi minut vanhaan rooliin heti kynnyksen sisäpuolella. Miten oppisin olemaan reagoimatta sillä tavalla? En pysty ottamaan edes tarkkailevaa etäisyyttä, ennen kuin olen päässyt kauas pois sieltä."

Tämä kolmikymppinen mies oli jo tietoinen roolistaan ja pyrki siitä eroon. Kaikki eivät ole. Toinen voi elää roolissaan ikäänkuin se olisi ainut totuus hänestä. **Woody Allen** esittää itse tällaista näennäispersoonallisuutta älykkään hauska ja traagisessa elokuvassaan **Zelig**. **Leonard Zelig** on varsinainen ihmiskameleontti. Hänellä on niin heikko kosketus omaan minuuteensa, että muuttuu joka tilanteessa seuransa kaltaiseksi. Tullakseen hyväksytyksi hän alkaa joka paikassa pukeutua, käyttäytyä, ajatella ja tuntee niiden ihmisten lailla, joiden hyväksyntää hän metsästä. Psykiatrilleen hän valittaa:

"Minä en ole kukaan, enkä mikään."

Vain yhdessä roolissa eläminen köyhdyttää. Liian monessa roolissa eläminen eksyttää kokonaan.

Useimmat roolit ovat kotona opittuja.

Koko perheen pelle käyttää huumoria lieventääkseen kodin jännitteitä. Tekemällä itsensä tai toiset naurunalai-siksi hän keventää pinnan alla olevia raskaita syytöksiä. Samalla hän tietenkin salaa omat kipunsa säästääkseen muun perheen ainakin niiltä.

Koko perheen maskotti keskittyy vain olemaan herttainen, kaunis, onnellinen ja mahdollisimman vaivaton. Teini-iässä he ovat kavereita kaikkien kanssa, mutta kenellekään ei tulisi mieleenkään solmia seurustelusuhdetta heidän kanssaan. Kukaan ei ota heitä vakavasti. Aikuisina nämä olemassaolon valopilkut suloistuttavat kevyellä olemuksellaan kuinka kiusallisen seuran tahansa - koko ajan oman torjutun puolensa kustannuksella. Jos näissä rooleissa elävä ihminen tuottaa iloa minne tahansa meneekin, seuraavassa roolissa elävä tuottaa iloa milloin tahansa vain menee.

Koko suvun musta lammas tekee kaikkensa onnistuakseen epäonnistujana. Hän heittäytyy häiriköksi, joka pelastaa muut kohtaamasta omia ongelmiaan. Koska hän on hullu kaikkien puolesta, muiden ei tarvitse käsitellä omia hulluuksiaan. He voivat yhdessä keskittyä päivittelemään ja käsittelemään mustaa lammasta. Näille mustille lampaille löytyy runsaasti jatkotehtäviä täydellisissä yhteisöissä ja virheettömissä seurakunnissa, jotka kaikki tarvitsevat jonkun, joka elää todeksi ihmisen raadollisuuden heidän puolestaan.

Kaikkien sankari rakentaa ihailtavan karriäärin, josta koko perhe voi olla ylpeä. Loistavien onnistumisiensa kautta hän pelastaa vanhempansa keskinäisiltä pettymyksiltään, sisarukset perhehäpeästään ja koko perheen surkeasta alennustilastaan. Niin kauan, kun hän vain jaksaa pysyä sankarina, kenenkään (hän itse mukaanluettuna) ei tarvitse kohdata pinnan alla olevia vähemmän sankarillisia tunteita ja tarpeita.

Kunnon isän roolissa elävä mies salaa lapsiltaan kaiken sen, mikä hänen mielestään ei mahdu siihen rooliin. Hän ei koskaan uskalla paljastaa heikkouksiaan, eikä ikinä suostu

näkemään lapsiaan aikuisina ystävinä, joiden kanssa voisi jakaa ihmisyyttään monipuolisemmin.

Kunnon uskovan roolissa elävä tietää varsin hyvin, mitä hän saa tuntea ja tarvita, mitä hänen pitää ajatella ja tahtoa, ja mitä ongelmia hänellä ei missään tapauksessa saa olla. Saadakseen kuulua muiden kunnon uskovien joukkoon, hän ei ikinä luovu roolistaan, kohdatakseen itsestään sen totuuden mikä ei siihen mahdu.

Jos et suostu luopumaan rooleilla ostetusta elämästä, et löydä lahjaksi annettua elämää ja todellista minuuttasi.

Niin kauan, kun identiteettisi perustuu niihin rooleihin joissa elät, pysyt vieraana itsellesi ja koskemattomana muilta. Yhteen tai useampaan rooliin sitoutuminen eristää sinut rakkaudelta, joka voi kohdata sinut vain totuudessa.

Kun vihdoinkin huomaamme, että ei ole olemassa Jumalallista lakia, joka vaatii meitä tulemaan vanhempiemme tai ympäristömme toiveiden tai pelkojen kaltaisiksi, vapaudumme tutustumaan itseemme aivan uudelta pohjalta. Mutta rooleista luopuminen on avautumista pelottavan tuntemattomalle totuudelle ja hylätyksi tulemisen riskin ottamista.

Jossain korviemme välissä nousee varoittava sormi pystyyn:

"Isä ja äiti tietävät parhaiten, mikä sinulle on hyväksi."

Salaa sydämessämme pelkäämme, että he ovatkin ihan oikeassa.

"Yritän tosissani olla uskollinen sille, mitä huomaan olevani ja mitä oikeasti tahdon tehdä", sanoi 35-vuotias nainen kyöneleet silmissä, "mutta en voi sille mitään, että pelkään kuollakseni vanhempieni tuomiota."

tottakai se on pelottavaa. Joskus vanhemmat vastustavat lapsensa itsenäistymistä katkeraan loppuun asti. Viime kädessä he voivat uhata omalla kuolemallaan, jos lapsi lähtee kulkemaan omia teitään. Heidän sanomansa on:

"Jos lähdet elämään omaa elämäsi, minä kuolen ja se on sinun syytäsi."

Vuoden -91 lopulla televisiosta tullut sarja *Äidinrakkaus*, kuvasi juuri tällaista tilannetta julmaan loppuun asti.

(Videoista, jotka kertovat samasta teemasta muistan **Francesin**, joka kertoo äidin ja tyttären suhteesta, **Richard Harrisin** ohjaaman *Pelto* ja **Peter Weirin** mestariteokseen perustuvan *Kuolleiden runoilijoiden seura*, joissa käsitellään isän ja pojan välistä suhdetta. Suosittelen lämpimästi kaikille, joilla on mahdollisuus katsoa videoita.)

Pelkästään nyökkäämällä ei saa mitään, paitsi jos sattuu olemaan huutokaupassa - ja silloinkin varomattomasta nyökkäyksestä voi joutua maksamaan kovan hinnan.

Rooleista luopuminen on monipuolisemman tilan antamista totuudelle. Sen kautta annat tilaa rakkaudelle, joka kohdistuu *kaikkeen* mikä sinussa on totta.

Anna-Maija Raittila kertoo **sisar Anken** suulla suuresta sovituksen juhlasta Kristuksen kanssa. Tämä vertaus on todella liikuttanut minua. Se on kauneimpia tuntemiani kertomuksia evankeliumin merkityksestä sisäiselle eheytymiselle ja itseksi tulemiselle. Pyydän sinua lukemaan sen hitaasti ja kuvittelemaan vastaavat juhlat omaan sydämeesi:

"Suuri juhlasali, täynnä valoa ja riemua, pitkä pöytä, Kristus juhlan isäntänä pöydän yläpäässä - ja ympäri pöytää istun minä yksittäisissä hahmoissani, koko minun olemassaoloni, kaikki mitä inhimilliseen olemukseeni kuuluu, osa siitä minulle tuttua, osa puoliksi tuttua, suurin osa minulle tuntematonta. Kaikki nämä hahmot on kutsuttu Kristuksen juhlaan minussa, yhtäkään ei ole unohdettu tai torjuttu pois.

Kristus kutsuu meidät juhlaan - ja minä olen monesti kauhuissani, ketä kaikkia onkaan päästetty sisään. Ja minun on tervehdittävä kaikkia olemukseni puolia itsessäni ja ohjattava jokainen pöytään paikoilleen. Kuva siitä, miten meidät sovitetaan kaiken sen kanssa, mitä meissä on, yhdeksi persoonaksi Kristuksessa. Päästäkää tekin 'vieraanne' tähän Kristuksen juhlaan omassa itsessänne - esim. ruumiinne, ahdistuksenne, syyllisyydentunteenne, muistonne, yliminänne..."

Sinä et ole ainoa

"Ja minä näin kaikesta vaivannäöstä ja työn kunnollisuudesta, että se on toisen kateutta toista kohtaan." Salomon.

"Joskus olen ollut mustasukkainen jopa Jumalalle. En siedä sitä, että hän rakastaa muitakin yhtä paljon kuin minua. Hävettää myöntää, mutta näin vain on. Haluaisin mieluiten olla Jumalan lempilapsi. Joku yritti lohduttaa minua sanomalla, että jokainen on Hänen lempilapsensa. Se oli köyhä lohtu. Haluaisin olla hänen ainoa lempilapsensa tai sitten ei mitään."

Puhuja oli kasvanut kolmentoista lapsen sisarusarjasta keskimmäisenä. Todellinen väliinputoaja. Vanhemmilla oli liian paljon töitä jaksakseen ottaa ketään lapsista lempilapsekseen. Kiitosta sai vain osallistumalla aikuisten töihin.

Ensimmäinen kokemuksemme rakkaudesta jättää meidät kaipaamaan rakkauden yksinoikeutta. Viimeistään äidin seuraava käynti synnytyslaitoksella rikkoo tuon mahdollittoman unelman. Rikottunakin se voi jäädä elämään ja pilaamaan tulevia suhteitamme. Onko *sisaruskateus* yleistä?

Yksitoista kymmenestä psykologista vastaa:

"Kyllä."

Sen tietämiseen emme tarvitse edes **Freudia**. Raamatun alkusivuilla juuri veljeskateus johti historian ensimmäiseen tunnettuun murhaan. **Kainin** veri on kiehunut jokaisessa lapsessa sen jälkeen. Salaisissa fantasioissaan useimmat lapset ovat tehneet samoin omille **Aabeleilleen**, jotka ovat ryöstäneet heidän yksinoikeutensa vanhempien rakkauteen. Harvat sen koskaan myöntävät - edes aikuisena. Vihamielinen käytös sisarusta kohtaan nimittäin uhkaa lasta, senkin rakkauden menetyksellä, joka hänellä vielä on jäljellä.

Heti alkuun joudumme opettelemaan, että melkein kaikki elämässä vastaan tuleva rakkaus pitää jakaa muidenkin kanssa. Kaikessa rakkauden jakamisessa on luopumisen ulottuvuus. Vanhempamme voivat auttaa meitä tulemaan toimeen rakkauden yksinoikeudesta luopumisen kanssa, mutta he eivät koskaan voi tehdä sitä tyhjäksi. Jos kaikki menee hyvin voimme kuitenkin oppia, että rakkaus ei vähene jakamisen myötä - pikemminkin päinvastoin.

Lapset eivät kilpaile ainoastaan sisarustensa kanssa.

Noin 3-5 -vuotiaina he yrittävät voittaa vastakkaista sukupuolta olevan vanhemman itselleen. Tytär kilpailee äitinsä kanssa isän rakkaudesta ja poika isänsä kanssa äidin rakkaudesta. Jos lapsi oppii luopumaan taistelusta ja luovuttaa vanhemmat takaisin toisilleen hänelle avautuu paljon avarampi maailma, jossa voi rakastaa ja tulla rakastetuksi.

Jos hän ei luovuta, tämä ns. *oidipaalin vaihe* voi jäädä päälle ja lapsi löytää itsensä vielä aikuisenakin eräänlaisessa piiloavioliitossa vastakkaista sukupuolta olevan vanhempansa kanssa.

Tämä voi johtua siitäkin, että isä on salaa tehnyt tyttärestään liittolaisen äitiä vastaan ja vaatii häneltä ehdotonta uskollisuutta siinä.

Äitikin voi eksyä metsästäämään pienestä pojastaan sitä hellää, ihailevaa ja ymmärtäväistä miestä, jota hänen puolisonsa ei enää ole. Jos poika ei ole uskaltanut sanoutua siitä irti, hänkin voi aikuisena löytää itsensä sala-avioliitossa äitinsä kanssa. Seurustelu toisen naisen kanssa voi tuntua äidin pettämiseltä. Oidipaalin ristiriita on jäänyt päälle ja kipeät luopumiset ovat vielä edessäpäin.

Lapsuuden reaktiot eivät kuitenkaan ole kiveen kaiverrettuja. Koskaan ei ole liian myöhäistä luopua vanhemmistaan ja oppia rakkauden jakamista.

Sinä et ole vain heitä varten

"Joka rakastaa isäänsä taikka äitiänsä enemmän kuin minua, se ei ole minulle sovelias."

Jeesus

"Tunnelmasta - olla huolissaan - on vaikea luopua:

luopua kertaheitolla koko menneisyydestä,

lakata toimimasta sen kulttuurin ehdoilla,

jolta on kivun oppinut." Eija Jaakola-Partanen.

Salaa, rivien välissä, annettu *elämäntehtävä* voi kuulua vanhemmiltamme saamaamme ennakkoperintöön. Se kuitataan käyttöön jo varsin varhain.

Monessa perheessä tarvitaan *pelastajaa*, aina apuun rientävää **Teräsmiestä**, joka vuoteen äärellä valvovaa **Florence Nightingalea**, kaikkia ymmärtävää **Sigmund** tai **Anna Freudia**,

joka pitää perheen koossa, estää vanhempia syömästä toisiaan tai eroamasta, piilottaa isän Kossupullon jne.

Pelastajan tehtävä on aina puolustaa kaikkia, olla jokaisen puolella, selittää jokaista jokaiselle, hoitaa maksuvaikeudet, kiikuttaa sairaalaan, järjestää häät ja hautajaiset, selvittää perintöriidat ja vastata vuosikymmeniä kestävästä yksilöterapiasta jokaiselle perheen jäsenelle, ymmärtää, kestää, hyväksyä, neuvoa, tukea, lohduttaa jne - tietenkin ilman rahallista palkkaa.

Maksuksi hän saa suuren etoikeuden olla korvaamaton ihminen, se yksi ainoa, jota ilman kaikki muut hukkuisivat omiin vaikeuksiinsa ja perhe-elämä hajoaisi omaan mahdottomuuteensa.

Maailma on täynnä ihmisiä, jotka mielellään palkaavat tämän, lapsesta asti hyvin koulutetun superpelastajan, kantamaan heille itselleen kuuluvan vastuun.

Tunnistatko itsesi? Tekisikö mieli nostaa kädet antau-tumisen merkiksi ja huutaa:

"Kuka minut pelastaisi kaikista minun pelastettavistani!?"

Olisikohan aika yksinkertaisesti *luopua* tehtävästäsi, ottaa vastuu omasta elämästäsi ja siirtää vastuu muista sinne minne se kuuluu - heille itselleen.

Se ei ole helppoa. Pelastettavasi tulevat vastustamaan sitä ehkä kuolemaansa asti - ja syyttämään sinua siitäkin.

Toinen vaikeus tulee vastaan kaikkien niiden torjuttujen tunteiden muodossa, jotka itsessäsi asuvat: syyllisyys muiden onnettomuudesta, pettymys menetetyistä lapsuu-destasi ja viha siitä, että olet liian aikaisin joutunut kantamaan aikuisen vastuuta.

Uskallatko jättää äitisi vastaamaan omasta onnestaan, yrittämättä enää tehdä hänet onnelliseksi? Tietenkin on surullista jäädä vain katsomaan kuinka hän pilaa elämänsä. Mitä muutakaan voit tehdä? Voit toki oppia rakastamaan, mutta vasta kun olet luopunut pelastajan tehtävästä.

Jos tehtäväsi on ollut pitää isä raittiina, rohkenetko surulla luovutettaa hänet kantamaan vastuu omasta juomisestaan tai raittiudestaan?

Voisitko vihdoinkin luopua nuorempien sisarustesi huolehtimisesta? Hehän ovat jo aikuisia. Luovu yrityksestäsi rakastaa ketään *terveeksi* ja keskity rakastamaan heitä *terveesti*.

Sinulla on muitakin kuin hän

"Sillä mitä se ihmistä hyödyttää vaikka hän voittaisi omakseen koko maailman (suosion), mutta saisi sielullensa vahingon?" Jeesus

"Kenestä tahansa tuntuu pahalta tulla loukatuksi, mutta miksi minä kuolen siihen? Miksi kuoleman tuntuu paremmalta kuin hylkäävät sanat tai vain pelko niiden tulemisesta?

Roikotan tätä pelkoa mukanani joka ikisessä suhteessa. Mikä ihmeessä saa minut antamaan tavalliseselle kuolevaiselle Lusiferin vallan, joka pystyy halvaannuttamaan hengen, sielun ja ruumiin toiminnat? Tämä pelko sitoo minut jokaiseen ihmiseen, josta välitän." M.K.

Vuosia sitten vastasin erälle toimittajalle, joka kysyi minulta mistä saan voimaa kaikkiin tekemiini:

"Hyväksytyksi tulemisen pakosta ja hylätyksi tulemisen pelosta."

Myöhemmin ylpeilin, että olin jo päässyt tuosta orjapiiskurista eroon. Ei se ole totta. Sen valta minuun on vuosien aikana hitaasti vähentynyt, mutta vieläkin tunnen sen kirvelevät iskut selässäni. Ajoittain olen valmis tekemään mitä tahansa tai pidättäytymään mistä tahansa, kunhan minut vain hyväksyttäisiin. Kuinka paljon energiastani onkaan mennyt tuon viheliäisen pakon tyydyttämiseen.

Kuinka vaikeaa onkaan suostua siihen, että on ihmisiä, jotka eivät tykkää sinusta tai hyväksyvät sinut *vain sillä ehdolla, että...* Kunpa voisi olla kaikkien suosiossa, ihailtu ja rakastettu sellaisena kuin on. Mitä muuta elämältä voisi odottaa?

Ehkä sen vielä kestäisin, jos vain Kristuksen vihaajat vainoaisivat, mutta kun hänen opetuslapsensa käyvät kimppuuni, ajattelen, että minussa täytyy olla jotain pahasti vialla.

Epätoivoisesti yritän todistaa, ettei niin ole, kunnes joudun nöyrytmään siihen tosiasiaan, että juuri niinhän se on. Miksi kaikkien pitäisi hyväksyä minut, kun kaikki minussa ei kertakaikkiaan ole hyväksyttävää. Pyydätkö heiltä enemmän kuin itseltäni?

Ei edes Jumala taivaassa hyväksy minussa kaikkea. Päinvastoin, epäilen pahasti, että Hän voi olla tyytymätön sellaisiinkin ominaisuuksiini, joista ihmiset yleensä pitävät.

Kuinka monta kertaa olen joutunut hokemaan tätä yhtä ja samaa itselleni:

"Daniel, ihmisillä on omat kelvolliset ja kelvottomat syynsä siihen. Se kuuluu elämään. Luovu tuosta narsistisesta unelmasta. Sinä et (onneksi) pysty muuttamaan ihmisiä sellaisiksi peileiksi, joissa voit katsella itseäsi vain hyvänä ja onnistuneena.

Ilman hylkääjiäsi tuskin ymmärtäisit edes etsiä Jumalan armoa. Sinulta jäisi näkemättä kaikki se mikä tekee sinut täysin riippuvaksi Kristuksen armollisesta rakkaudesta."

Viimeksi noin kuukausi sitten heräsin unestani miettimään näitä asioita. Tuskaissena suunnittelin miten ihmeessä pääsisin sovintoon hänen ja hänen kanssaan, kunnes kuulin lempeän äänen sisälläni, joka sanoi:

"Miksi et voi jo luopua? Hyväksy tosiasiat ja jätä muiden ihmisten asenteet heidän vastuulleen. Älä yritä kontrolloida ja hallita niitä. Tehtäväsi ei ole saada heidät suhtautumaan suosiollisesti itseesi, vaan oppia itse suhtautumaan armollisesti heihin."

Kuuntelin hiljaa. Annoin niiden vapauttavien sanojen rentouttaa ruumiini ja rauhoittaa sydäntäni. Elämän tosiasiat tuntuivat taas hetkeksi löytäneen oikeat mittasuhteet. Menin takaisin nukkumaan ja pysyin tämän siunatun ajatuksen aikaansaamassa rauhassa kunnes...

Matka totuudellisuuteen edellyttää luopumista ihmisten hyväksynnästä, varsinkin silloin, kun joudumme ostamaan sitä minuutemme kustannuksella.

Tosi minuuteemme kuuluu myös syntisyytemme, sen tunnistaminen ja tunnustaminen. Jos sitä ei kaikki ihmiset voi hyväksyä tai antaa anteeksi, se on anteeksiannettavaa. Ainoastaan Jumala tuntee koko totuutemme ja ainoastaan Hän antaa täysin anteeksi sen totuuden, josta ei itsekään pidä.

Identiteettiä on niiden varassa, joiden hyväksynnästä et voi luopua. Siksi sitoutuminen kenenkään toisen, kuin Jumalan armahtavaan hyväksyntään, on minuutesi rajaamista ihmisten sietokykyyn.

Vasta kun elät Jumalan armahtavaisuuden varassa, vapaudut orjuuntumasta ihmisten armahtamattomuuteen. Samalla vapaudut rakastamaan itseäsi, vaikkeet tykkäisikään kaikesta itsessäsi.

Uusi rakkaus karkoittaa pelon myös suhteessa arvostelijoihisi.

Anna-Maija Raittila sanoo:

"Voisiko ajatella, että suru, joka tekee meistä näin voimattomia, on kuin Jumalan suudelma meille henkilökohtaisesti. Miten hänen on täytynyt kaivata meitä lähelleen niinä helppoina voimamme päivinä, joina kaikki on sujunut oman itseriittoisen taitomme ja tietomme varassa - miten Hänen kaipauksensa on odottanut meitä niissä ihmisissä, läheisissämme, joille meillä ei ole ollut aikaa, koska olemme tulleet toimeen yksinkin.", ja niissä ihmisissä, joita olemme karttaneet, koska olemme pelänneet heidän arvosteluaan.

Tietenkin minä.., koska sinä..

"Mä oon kyllästynyt siihen, että te syytätte mua kaikesta siitä mitä mä teen." 7 -vuotia poika vanhemmilleen.

Vastuullisuuteen kasvainen on muutakin kuin, että oppii pyyhkimään oman takapuolensa tai solmimaan omat kengännauhansa. Se on omien asioiden ottamista omalle tililleen.

Miten helppo onkaan siirtää vastuu toiselle:

"Miten voin ikinä rakastaa sinua, jos tunnet tuolla lailla?"

"Miten ihmeessä voin koskaan tulla toimeen kanssasi, jos todella ajattelet noin?"

"Enhän minä olisi niin katkera, jos sinä et olisi niin sulkeutunut."

"Enhän minä olisi niin sulkeutunut, jos sinä et olisi niin katkera."

"Ei kai se mikään ihme ole, että pillastun, kun sinä käyttäydyt noin!"

"Tottakai käyttäydyn näin, kun sinä pillastut."

Molemmat siirtävät vastuun omasta asenteestaan ja käyttäytymisestään toisen niskoille.

Vastuuttomuuden huippu on se, että kiellät oman vastuusi ja syytät muita vastuuttomuutesi seurauksista.

Vastuullisena aikuisena luovun syyttämästä sinua siitä, mitä minä tunnen, tahdon, ajattelen, ja käyttäydyn. En enää syytä käytöksestäni traumaattista lapsuuttani tai ymmärtämättömiä

vanhempiani. Valintani eivät enää ole kiusausten syytä, eivätkä johdu tunteista, joille en mahda mitään. Ne ovat minun valintojani ja sillä siisti. Lankeemukseni ei ole Saatanan syy, eikä Vanhan Aatamin ilkeä temppu. Se on minun lankeemukseni ja sillä sipuli.

Useimmat mainostavat haluaan kantaa vastuuta omasta elämästään, mutta harvat haluavat luopua etuoikeudesta panna muut tilille siitä mitä itse tekevät.

On paljon helpompaa kuvitella muiden epäilevän tai halveksivan minua kuin kohdata oma itse-epäilyni ja itsehalveksuntani. Mieluummin näen sen toisessa ja vihaan tai pelkään sitä hänessä. Silloin saan pysyä viattomana uhrina, tarvitsematta ottaa vastuuta itsestäni. Uhrina sanomani on:

"Olen aivan viaton ja täysin avuton. Olen kokonaan armoillasi. Ainoa toivoni on se, että sinä muutut. Mutta koska sinä et muutu, minä jään kärsimykseeni ja se on kokonaan sinun syytäsi."

Vastuutaan kiertävän ihmisen koko elämäntapa on aina jonkun toisen harteilla:

"Jos lapset olisivat vähän siistimpiä, minun ei aina tarvitsisi kulkea pinna kireänä."

"Jos mieheni olisi avoimempi, minäkin voisin avautua. Mutta kuka nyt tuollaisen linnoituksen kanssa voi olla avoin?"

"Tietenkin olen tehoton ja innoton työssäni, koska minulla on niin mänttejä työtovereita ja niin määräilevä pomo."

"En tietenkään pysty rakastamaan lapsiani, koska minuakaan ei lapsena rakastettu."

"Miten sinä saatoit masentaa äitiäsi sanomalla noin?"

Yllättävän hurskauden puuskassa voit kyllä myöntää, että

"Enhän minä tietenkään ole täysin viaton. Kyllähän minussa on vaikka mitä syytä (mutta et vahingossakaan kerro mitä syytä), kun olen näin kurja (missä erityisesti olet kurja?), raadollinen (yleisen raadollisuuden hokeminen on vain yksi tapa välttää todellisen raadollisuuden tiedostamista) ja onneton (pitihän sekin vielä lisätä. Eihän niin onnettomalta voi pyytää mitään). Mutta miksi juuri minun pitäisi olla se, joka tekee jotain tälle tilanteelle? Minähän tästä eniten kärsin?"

Juuri niin. Kuulostakoon kuinka epäreilulta tahansa, mutta juuri sinun pitäisi mennä itseesi ja etsiä ymmärrystä siitä, millä tavalla itse myötävaikutat kärsimykseesi. Ehkä pitäisi miettiä sitäkin, mihin tarvitset kärsimystäsi ja mihin sillä pyrit? Mitä vaikeaa kohtaisit itsessäsi, jos hetkeksi lakkaisit kärsimästä?

Onnettomuutesi voi johtua pääasiassa omasta rakkaudettomasta ja vastuuta pakoilevasta asenteestasi ja käytöksestäsi. Sinä voit kasvaa rakastavaksi ja vastuulliseksi ihmiseksi huolimatta siitä, miten hän siihen suhtautuu. Toisen pyrkimysten ei tarvitse muuttua, jotta sinä voisit muuttaa omasi. Hänen linnoituksensa ei pakota sinua rakentamaan omaasi, eikä hänen muurinsa estä sinua purkamasta omaasi.

Tunnista ja tunnusta oma tapasi kiertää vastuu - myös itsestäsi.

"Kun pyysit meitä ryhmässä katsomaan sisällämme olevaa pientä lasta, näin saman lapsen, jonka olin joku aika sitten nähnyt unessa. Unessa pakenin takaa-ajajiani hissiin, pieni itkevä lapsi sylissäni. He yrittivät tuhota tuon lapsen. Juuri ennen kuin heräsin, näin missä kunnossa tuo lapsi oli. Se huusi, itki ja oli sairas. Oikeastaan se oli vain kimpale lihaa. Sillä ei ollut muotoakaan. Näin tuon saman lapsen nyt uudestaan. Menin pihalle ja tajusin, että minähän olen itse ollut yksi takaa-ajajistani. En ole kestänyt sitä lasta, koska se on niin sairas ja itkee. Olen halunnut tappaa sen."

Kauhistuneena tuon lapsen edessä pyytelin anteeksi sadistisuuttani häntä (=itseäni) kohtaan. Vaikka olenkin kokenut hylkäämistä, viime vuosina asiaa on pahentanut se, että olen itse ollut itseni pahin hylkääjä." M.K.

Enää on turha panna muita tilille siitä, mitä itse teet itsellesi. Vanhemmat ja muut ihmiset ovat vastuussa siitä, mitä tekivät sinulle. Sinä olet vastuussa siitä, mitä sinä teet sen kanssa, mitä he tekivät sinulle.

Jos lapsena oppit että vanhempien tunteet, asenteet ja käytös ovat sinun syytäsi, ei ole ihme, että itsekin panet muut vastuuseen omasta elämästäsi. Nyt on aika luopua siitä ja ottaa omat asiat omalle tilillesi.

Jäähyväiset vanhemmille

"Sillä aika on purkaa ja aika on rakentaa."

Kuningas Salomon.

Asiakas:

"Mieheni on aina ollut kiinni äidissään. Hän ei tunnu yhtään välittävän minusta. Kysyin kerran kumman hän pelastaisi ensin, jos olisimme molemmat hukumassa. Tietenkin hän vastasi sukeltavansa ensin äitinsä perään. Hän kuulemma on äidille paljon suuremmassa kiitollisuuden velassa kuin minulle. Ette voi kuvitella, kuinka paljon se loukkasi minua. Mitä ihmettä minun pitäisi tehdä?"

Ratkaisukeskeistä lyhytterapiaa opiskellut terapeutti:

"Opetelkaa uimaan."

"Mies jättäköön isänsä ja äitinsä ja yhtyköön vaimoonsa." Siinä monen naisen lempisitaatti Suuresta Kirjasta pienelle miehelle. Entä vaimo itse? Eikö hänen tarvitse luopua vanhemmistaan?

Kehoitus on suunnattu miehelle, koska uusi koti perustettiin useimmiten miehen vanhempien kotiin tai sen välittömään yhteyteen. Nainen jätti vanhempiensa kodin, ainakin fyysisesti. Siksi oli erityisen tärkeää muistuttaa nimenomaan miestä siitä, että hänenkin on tehtävä oleellinen pesäero vanhempiinsa - tultava aikuiseksi. Sehän on paljon vaikeampaa, kun jää elämään vanhempiensa välittömään vaikutuspiiriin.

Tietenkin vanhemmista itsenäistyminen on molempien haaste. Tänä päivänä on vaikea sanoa kummalle se on vaikeampaa.

Viime aikoina on ollut paljon puhetta ns. **Peter-Pan-** ja **Tuhkimo-**syndroomasta: miehestä, joka etsii jatkuvasti äitiä itselleen ja naisesta, joka jokaisesta miehestä etsii isäänsä.

Molemmat kieltäytyvät kasvamasta aikuisiksi ja vastuulliseksi ihmisiksi.

He sitoutuvat lapsuudessa turhautuneisiin tarpeisiinsa. He kieltäytyvät uskomasta, että unelmaäiti tai unelmaisä ei enää tule. Kykenemättä käsittelemään pettymyksiään ja luopumaan mistään, he jäävät odottamaan onnellista lapsuutta, jota ei koskaan ollut. Siksi he eivät suostu kohtaamaan aikuisen elämän realiteetteja.

Tällaisen sielun ongelmallisen rakenteen purkaminen edellyttää torjuttujen tunteiden läpielämistä, todellisten tarpeiden tiedostamista ja todellisiin pettymyksiin suostumista. Alan kirjallisuudessa on korostetaan tällaisen ihmisen *narsismia* ja siinä piilevää *vihaa*. Se on aivan oikein. Pettynyt lapsi on vihainen, eikä hän koskaan pääse purkamaan systeemiään, jollei hän edes aikuisena suostu tiedostamaan ja ilmaisemaan vihaansa. Elämää palveleva aggressiivisuus on keskeinen ulottuvuus kaikessa itsenäistymistyöskentelyssä. Siitä puhutaan melkein kaikessa murrosikä ja myöhempää itsenäistymistä käsittelevässä kirjallisuudessa. Vähemmän puhutaan siitä pohjattomasta *surusta*, joka usein löytyy vihan alta. Se voi olla vaikeampi tiedostaa ja tunteen tasolla tavoittaa. Se ilmenee vähemmän dramaattisella tavalla ja sen läpikäymiseen voi mennä pidempi aika.

Se on pienen hylätyn lapsen surua, joka ehkä jo esiverbaalisella ajalla (= ennen kuin lapsi oppi puhumaan) on jäänyt vaille suojelua, huomiota ja rakkautta. Se on erilaista kuin vanhempien kuolemasta johtuva suru. Sitä ei voi myöskään samaistaa masennukseen, koska masennus on usein sisäänpäin kääntynyttä vihaa.

Tämän surun juuret ovat varhaislapsuuden jatkuvassa empatian puutteessa.

Se näkyy rukoilevassa katseessa, joka ei uskalla toivoa vastausta, silmissä jotka itkevät ilman kyynelitä ja kasvoilla, joihin melankolia on jäänyt asumaan. Koko olemus on pysähtyneen surun leimaama.

Toisissa se näkyy hiljaisena, mutta jatkuvana kyynel-purona, jolla ei ole nimeä eikä tiedostettua alkuperää. Jotkut ilmaisevat sen rajun aggressiivisena itkuna, joka alkaa ilman syytä ja loppuu ilman lohdutusta, toistuakseen myöhemmin uudestaan.

Kaikilla suru tuntuu pohjattomalta ja loputtomalta.

"Olen lakannut itkemästä jo aikoja sitten. Se ei auta yhtään mitään."

"Minulla on kyynelten valtameri sisälläni."

"Minun pitäisi varmaan itkeä kokonainen vuosi yhteen menoon."

Harvat osaavat antaa surulle näinkään selkeitä sanoja, koska se on torjuttu tietoisuudesta kokonaan.

Koska suru liittyy vanhempiin, se tuntuu vaaralliselta kohdata. Vanhempiahan täytyy kunnioittaa. On vaikea kohdata pettymys ihmisiin, joiden ehdollisestakin hyväksynnästä on ollut, ja edelleen on, riippuvainen.

Empaattisen läheisyyden puutteesta pettynyt lapsi oppii jo varhain ylikorostamaan itsenäisyyttään, riippumattomuuttaan ja autonomisuuttaan. Se on hänen tapansa torjua surunsa ja selvittää menetyksestään - tapa, joka pärjäävyyttä ihannoivassa kulttuurissamme saa myöhemmin liiankin paljon tukea. Torjuttu riippuvuus tulee yllättäen ilmi vain rakastumissuhteen epäkyvyssä ja taantumissa, kadotetun vanhemman ikuisessa etsinnässä.

Vanhempien idealisointi on toinen yleinen tapa torjua suru. Se on sokea yritys nähdä isä ja äiti juuri sellaisina, kuin he eivät koskaan olleet. Kieltämällä surullinen totuus, välttyy kohtamasta surullisen reaktionsa siihen.

Surun kohteen muuttaminen on kolmas tapa välttyä alkuperäisen osoitteen tiedostamisesta. Hylkäämiseen päättynyt rakastuminen voi laukaista perimmäisen surun, mutta vieläkin on mahdollista kieltäytyä näkemästä kuka on sen alkuperäinen aihe.

Maailemantuskan poteminen on ylevä tapa surra omia menetyksiään, ollenkaan kohtaamatta niitä:

"En voi katsella kuvia nälkiintyneistä tai kaduille hylä-tyistä lapsista itkemättä. Purskahdan itkuun vaikka palelevan varpusen näkemisestä. Silti en koskaan tee mitään kenenkään edestä. Minä vain itken. Ikäänkuin nuo kuvat auttaisivat minua itkemään jotakin, mistä en tiedä yhtään mitään. Mikä minua oikein vaivaa?"

Tämä nainen alkaa jo aavistaa, että hänen surullaan on toistaiseksi tiedostamaton syy. Kun todellinen syy vihdoinkin alkaa tulla pintaan, se ilmenee aluksi kaipuusuruna.

"Kunpa joku huolehtisi minusta."

"Kunpa joku kohtaisi minut heikoimmillani."

"Kunpa kerrankin saisin olla jollekin täysin heikko ja avuton. Saisinpa olla jonkun rakkain lapsi."

Jotkut löytävät lohdutuksen, sisäistämällä aavistuksen Jumalan isällisyydestä ja äidillisyydestä.

Se on aina pidettävä ihmeenä, koska nimenomaan näiden ihmisten on hyvin vaikea mieltää Jumalaa millään tavalla lasta rakastavana ja hellänä. Aukeni tämä todellisuus sitten ihmisten tai näkymättömien voimien kautta, sen sisäistäminen on joka tapauksessa välttämätöntä.

Monet itkevät kaipuutaan koko ikänsä ja etsivät jokaisesta parisuhteesta täyttymystä lapsena turhautuneeseen tarpeeseensa. Kun suhde solmitaan vain tämän tarpeen tyydyttämiseksi, se väistämättä ajautuu umpikujaan.

Jokainen umpikuja tarjoaa hänelle kuitenkin oivallisen mahdollisuuden vihdoinkin tiedostaa sisäinen toistamis-pakkonsa ja elää surunsa läpi suoraan suhteessa sen alkuperäiseen aiheuttajaan.

Jos hän suostuu tähän, kaipuusuru muuttuu vähitellen vapauttavaksi *luopumissuruksi*. Hän alkaa luopua toiveesta, että vanhemmat tai vanhempi ikinä enää kohtaisi hänet haluamallaan tavalla. Hän alkaa myös suostua siihen, että kukaan muu ihminen ei enää voi antaa hänelle uutta ja erilaista lapsuutta. Kukaan ei enää voi olla hänen täysiaikainen äitinsä tai isänsä. Hän ei voi enää aloittaa alusta.

On aika surra lopullisesti menetettyä unelmaa ja itkeä sen alta paljastunutta karua todellisuutta. On aika haudata kuvitteelliset unelmavanhempansa ja sanoa jäähyväiset mahdollisuudelle pysyä lapsena.

Luopuminen päättyy vastuulliseen aikuisuuteen, kykyyn ottaa vastuu myös itsessään olevasta lapsesta. Luopuja ei ole enää vastuuton tunneparasiitti ja toisen elämänimijä, vaan uuden rakkauden kiitollinen vastaanottaja ja antaja. Vihan, kaipuun ja surun alta löytyy yhteys myös Jumalan antamaan rakkauden lähteeseen.

Se mahdollistaa aikuisen ja ja realistisen parisuhteen. Siihen voi tuoda myös lapseutensa, tarvitsematta koko ajan elää huoltajaa kaipaavan lapsen roolista käsin. Toisenkin lapseudelle ja tarvitsevuudelle on tilaa. Kummallakaan ei enää ole yksinoikeutta olla hoidettu.

Varjo menneestä surusta seuraa mukana, mutta ei enää keskeisenä elämän teemana. Se vain pitää elämän surullisen puolen sen verran lähellä, että on helppo samaistua toisen ihmisen suruun ja myötäelää sen kanssa, hukkumatta siihen.

Koska hän on nyt itsessään olevan lapsen vastuullinen huolehtija ja varjelija, hän pystyy kypsästi antautumaan myös biologisen lapsen vanhemmaksi. Jos hän jo on isä tai äiti ja huomaa sisäisesti heräävänsä siihen monta vuotta myöhässä, hän voi silti korjata tilannetta antamalla nyt sitä, mitä ei omalta turhautuneelta tarvemaailmaltaan saanut aikaisemmin annettua.

Myös suhde vanhempiin muuttuu. Heidät on nyt mahdollista nähdä realistisessa valossa ilman idealisointia tai kaunaa. Heidän ei enää tarvitse muuttua. Hän pystyy kohtaamaan heidät sellaisina kuin ovat ja sellaisina myös rakastamaan heitä. Hän voi myös avautua vastaanottamaan vanhemmiltani sen, minkä he pystyvät antamaan, vaatimatta sen enpää. Kun ajattelen omaa luopumista vanhemmistani ja heidän maailmastaan, se tuntuu uskomattoman pitkältä tieltä. Mistä tiedän, onko se edes käyty loppuun? En tiedäkään. Mutta olen lopulta päässyt tilaan, jossa uskallan rakastaa heitä läheltä, tinkimättä itsestäni mitään. Voin antaa heidän rauhassa olla mitä ovat - ja havaita heidät rakastavammiksi kuin uskoinkaan.

Loppusuora tällä tiellä taisi alkaa muutama vuosi sitten Jyväskylässä, kun erään kurssin jälkeen istuin kapakassa ja kirjoitin elämäni ensimmäistä rakkauskirjettä vanhemmilleni. Siihen meni vain muutama tunti. Silti tunsin, että vuosien taistelu päättyi niille sivuille. Luopuminen ei ole hylkäämistä, vaikka se aluksi voi sellaiselta tuntuakin. Vanhempien hylkääminen on heidän arvonsa lopullista kieltämistä. Luopuminen sensijaan, on heidän arvonsa myöntämistä, kunnianosoitus sekä toiselle että itselle.

Kaikkien luopumisten loppusuoralla on syvä sovinto niiden kanssa, joista on luopunut.

Jäähyväiset lapsuuden perheelle

"Aika on säilyttää ja aika viskata pois." **Salomon.**

"Meidän perheemme oli kuin luola ja äiti oli lohikäärme, joka vartioi sen suuta. Jos et ollut sukulainen, ja vieläpä uskovainen sellainen, et päässyt sisälle elävänä. Vasta kun olin ollut monta vuotta naimisissa huomasin, että perheeseen kuulumattomiinkin voi luottaa. Sitäpaitsi nykyiset ns. ei-uskovaiset ystäväni ovat reiluinta, mitä minulla koskaan on ollut."

Päälle kaksikymppisinä sanouduit railakkaasti irti kaikesta, mitä vanhempasi edustivat ja kuvittelit olevasi hyvinkin erilainen ja täysin vapaa heidän vaikutusvallastaan. Ehkä karkasit jo teini-iässä kotoa ja piilouduit menneisyydeltäsi avioliiton satamaan.

Vuosia myöhemmin huomaat, että itsenäistymisesi olikin vain näennäinen pintaraapaisu. Suurella metelillä tehty dramaattinen lähtö tai pikaleikkaus ei ollutkaan niin syvälinen kuin kuvittelit.

Päälle kolmekymppisinä olet jo rakentanut aivan uuden ihmissuhdeverkoston. Olet ystävä, työtoveri, aviokumppani ja omien lastesi vanhempi. Silti huomaat olevasi edelleen vanhempiesi lapsi - tavalla, joka tuo vaikeita ristiriitoja muihin suhteisiin.

Vaikka vanhempasi asuisivat kaukana, tai olisivat jo ulottumattomissa, joudut pitkään tekemään sisäistä erittelytyötä oppiaksesi katsomaan maailmaa omien, eikä heidän, silmien kautta. Itsesi eriyttäminen lapsuuden perheestä merkitsee monesta vieraasta uskomuksesta, myytistä ja tottumuksista luopumista.

Jokaisessa perheessä vallitsee oma kirjoittamaton laki, sisäinen dynamiikka ja uskomusjärjestelmä, jota kaikki perheen jäsenet puolustavat pitääkseen meidän perheen nimenomaan meidän perheenä. Nämä sitkeät perhe- ja sukumyytit vääristävät todellisuutta ja häiritsevät myöhempiä ihmissuhteita.

Tunnistatko mitään tuttua seuraavista perhemääritelmistä?

"Meidän perhe on yhtenäinen ja tasapainoinen."

"Meidän perheessämme (ja suvussa) kaikki miehet ovat aina heikkoja ja naiset vahvoja (tai päinvastoin)."

"Tämä on rupusakkiperhe, kokoelma huono-onnisia väliinputoajia ja epäonnistujia."

"Meidän perheessä ei koskaan luovuta, anneta periksi, romahdeta tai tehdä väärin. Olemme kunniakkaita taistelijoita loppuun asti."

"Meidän perheen jäsenet tukeutuvat vain toisiinsa. Me pidämme aina yhtä vihamielistä ja vaarallista maailmaa vastaan. Kehenkään ulkopuoliseen ei voi luottaa."

Kaikista tuhoisin perhemyytti taitaa olla myytti *täysin* onnellisesta ja ristiriidattomasta ihanneperheestä, jossa ei koskaan tapella. Sitä voi ylläpitää vain tosi rankalla kielteisten totuuksien torjunnalla, johon lapsetkin osallistuvat.

Ihanneperheen piilojulmuus on siinä, että jokainen tietää olevansa hyväksyty vain sillä ehdolla, että suostuu tuon ihanteen mittaiseksi. Käytännössä se merkitsee sitä, että kukaan ei suostu näkemään tai ilmaisemaan omia pettymyksiään.

Näiden perhemyyttien valtaa ei sovi aliarvioida. Niiden voiman huomaa viimeistään silloin, kun avioliitossa kolahtaa vastakkain kaksi täysin yhteensopimatonta perhemyyttiä.

Monen kapinan, uudelleenarvion ja luopumisen jälkeen vapaudumme vihdoinkin olemaan itsemme kaltaisia puolisoja, isiä ja äitejä uudessa perheessämme, ja antamaan lapsillemme vapaus samaan.

Jäähyväiset täydelliselle ystävälle

Minkälainen on tosi ystävä?

"Ystävä on ehdottoman uskollinen, lojaalinen rinnalla seisova myötä- ja vastoinkäymisissä. Häden hetkenä hän ei koskaan jätä yksin. Ilon hetkenä hän jakaa riemumme. Ystävällä on samanlaiset arvot, mielenkiinnon kohteet ja päämäärät kuin sinulla. Ystävät jakavat häpeämättömästi pimeimmätkin salaisuutensa pelkäämättä minkäänlaista tuomiota. Ystäviä sitoo yhteen täydellinen toistensa ymmärtäminen, johon ei aina tarvita edes sanoja, ja keskinäinen hyväksyminen, jollaista missään muussa suhteessa ei ole. Ystävä toivoo toiselle pelkkää hyvää ja tekee kaikkensa sen eteen."

Kaunistaa, mutta epärealistista.

Jos lähdet tällä mittapuulla karsimaan ystäviäsi, sinulle jää käteen vain poksahnut kupla. Aikuisen todellisuus opettaa, että kaikki yhteys on parhaimmillaankin vajavaista - myös sinun ystävytesi toiseen. Tuskin edes itse ylität tuota rimaa.

"Hädässä ystävä tunnetaan" on tietenkin totta. Itse asiassa voi olla aika helppoa olla ystävän lähellä, kun hänellä on hätä. Silloinhan saan tuntea itseni ainutlaatuisen tärkeäksi.

Mutta entä sitten, kun hän saa ylennyksen samanaikaisesti, kun minä joudun työttömäksi? Entä jos hän löytää itselleen puolison, kun minä edelleen elän yksin boksissani? Entä sitten, kun hän menestyy alalla, jolla itsekin olen yrittänyt raivata tietäni? Osaanko todella jakaa hänen ilonsa? Eikö sydämessäni todellakaan ole kateutta, jonka pohjalta toivoisin hänelle ainakin pienen onnettomuuden - ihan tasapainon vuoksi?

Jos et luovu täydellisyysihanteistasi ystävyiden suhteen, löydät itsesi hirttamässä jokaisen ystäväehdokkaasi - hitaasti ja tuskallisesti, tai potkaisten kerralla pallin hänen altaan. Niistä kiinni pitäminen estää sinua myös suostumasta *eritasoisin* ystävyksiin.

Käytännön tason ystävät ovat naapureita, työtovereita ja tuttavuuksia, joilta voit pyytää kyytiä, kun autosi on rikki ja lainata satasen vähän ennen tilipäivää. Heidän kanssaan voi hyvin puhua siitä kuinka monta kiloa on jouluna lihonnut, mutta ei sitä, että olet syönyt suruusi.

Yhteisen mielenkiinnon ystävät. Näiden kanssa jaat kiinnostuksesi musiikkiin, liikuntaan, teologiaan, ornito-logiaan jne. Heidän kanssaan voit jakaa harrastuksia ja käydä keskustelua mielenkiintoisista teemoista, vaikka et välttämättä käänny heidän puoleensa tarvitessasi olkapäätä, jota vastaan itkeä.

Historialliset ystävät ovat niitä, jotka muinoin pesivät tukkasi hiekalla, joiden kanssa lintsasit koulusta, etsit kadonneita aarteita autiolta saarelta ja tutustuit vastakkaiseen sukupuoleen. Vuosien aikana olette kasvaneet kauas toisistanne. Heitä on silti mukava tavata ja muistella menneitä, koska he ovat osa tärkeää historiaasi.

Hetken kohtalon ystäviä. Aikuisen elämäsi aikana on ehkä ollut lyhyitä vaiheita, joiden aikana olet törmännyt silloin tärkeään ystävään, vaikka tienne erosivatkin seuraavan mutkan takana. Vaalit hänen muistoaan normaalisti vain kerran vuodessa, vaikka sydämessäsi ehkä tiedät, että tarpeen tullen voit elävöittää tuon suhteen uudestaan.

Ystävät toisesta sukupolvesta. Nämä ovat niitä kallisarvoisia isä- ja äitihahmoja joiden merkitys on ollut korvaamaton. Heidän neuvonsa ja ohjauksensa on ollut helppo ottaa vastaan, koska suhteenne ei perustunut sukulaisuuteen. Koska he välittivät vain hyvinvoinnista, voit milloin tahansa kääntyä heidän puoleensa tai olla vuosiin ottamatta yhteyttä. Niin kauan kuin he elävät he ovat käytössäsi.

Läheiset ystävät ovat niitä, joille jaat enemmän itsestäsi. Heidän kanssa uskallat ottaa normaalia suurempia riskejä. Olet onnekas, jos sinulla on edes muutama sellainen. Heidänkin suhteen voit huomata, että yhden kanssa voit uskoutua asioissa, joista on hyvä puhua varovaisemmin toisen kanssa - ja päinvastoin.

Ensimmäinen läheinen ystävä on usein jonkinlainen *alter-ego*, sellainen josta löydät sukulaissielun. Hän saa sinut uskomaan ettet ole yksin maailmassa. Liitytte yhteen kuin kaksi sadepisaraa ikkunalla.

Sen jälkeen on varaa ystäväystyä *20anti-egojen* kanssa, tutustua itsesi vastakohtiin ja päästää lähellesi haastavampia ihmisiä. Sellainen ystävä on lukenut kaikki oikeat kirjat, mutta löytänyt sieltä kaikki väärät kohdat. Hän puhuu samaa kieltä, mutta takaperin. Hän ymmärtää sinua hyvin, mutta ihan väärästä kohtaa. Hän auttaa sinuakin ymmärtämään - asioita, joita et edes halua ymmärtää.

Yksi tällainen ystäväni on säilynyt pässimäisen uskollisena jo kohta viisitoista vuotta - vaikka edelleen olemme eri mieltä melkein kaikesta. (Kiitos. Luultavasti tunnistat itsesi kuvauksesta - tai sitten et. Ehkä vilpittömän hämmästyneenä ajattelet meidän aina olleen samaa mieltä kaikesta. En tiedä. En vielä kukaan ota sinusta selvää. Mutta kiitos kuitenkin).

Palauttavatko nämä ystäväkuvaukset mieleesi ketään, jonka olet aivan turhaan jättänyt tien varteen?

Onko ketään johon voisit ottaa uudestaan yhteyttä - vähän kohtuullisemmilla odotuksilla? Täydellisyysihanteista luopuminen ja reliteetteihin suostuminen avaa sinut kiitollisuudella vastaanottamaan ja antamaan juuri sen, mitä tietyssä ystävyudessa näyttää mahdolliselta, vaatimatta siitä yhtään enempää. Kaikki-tai-ei-mitään-asenteella hautaat monet kehityskelpoiset ystävyysuhteet lähtökuoppaan.

Paavali sanoi rakkaudesta puhuessaan:

"Sillä nyt me näemme kuin kuvastimessa, arvoituksen tavoin, mutta silloin (ja vasta silloin) kasvoista kasvoihin; nyt minä tunnen vajavaisesti, mutta silloin (ja vasta silloin) minä olen tunteva täydellisesti, niinkuin minut itsenikin täydellisesti tunnetaan."

Tämä pitää paikkansa parhaimpienkin ystävien suhteen.

Parhaatkaan ystävät tai rakastavaiset eivät voi keskinäisen suhteensa kautta tuoda taivasta maan päälle, vaikka vanha sanonta niin lupaakin. Maa pysyy maana. Mitä kiiivaammin yritämme muuttaa sen taivaaksi, sitä nopeammin se muuttuu helvetiksi.

Minulle hyvässä ystävyudessa on jotain sopivan irrallista. Siinä on tilaa tulla ilman pitkiä anomuksia ja mennä ilman anteeksipyyteleviä selityksiä. Siksi luopumisen läksyn oppineet ovat minusta erityisen hyviä ystäviä. Heillä on varaa vastaanottaa hyvää, takertumatta siihen ja kestää se mikä turhauttaa, hylkäämättä minua. Puolin ja toisin on tilaa olla ja elää.

Jäähyväiset mahdolliselle puolisolalle

Miksi naiset itkevät enemmän kuin miehet? - Koska heitä on enemmän.

"Menisitkö kanssani naimisiin?"

"En"

Ja niin he elivät onnellisina elämänsä loppuun asti.

"Minun nuoruudessani seurustelu kristittyjen nuorten välillä oli tosi vaikeaa. Luonnollista kontaktia sukupuolten välillä ei ollut ollenkaan. Kun sitten 21-vuotiaana ensimmäisen kerran sorruin makaamaan pojan kanssa, josta en oikeastaan edes pitänyt, oli itsestään selvää, että hänen kanssaan piti mennä naimisiin. Arvot olivat sellaiset.

Sitäpaitsi ajattelin, ettei neitsyytensä menettänyttä naista enää kukaan muu voisi huoliakaan. Oltuani yli kolmekymmentä vuotta naimisissa katson kadehtien omien lasteni seurustelua. He todella tutustuvat toiseen, ennen kun tekevät valintansa ja uskaltavat myös lopettaa seurustelun, jos siihen on aihetta. Minullakin olisi ollut aihetta, mutta en uskaltanut."

Kun seurustelun aikana paljastuu asioita, joiden takia kokosydämistä avioliittolupausta ei voi antaa, on aika luopua.

Mutta miten välttyä jokailtaiselta vieläkö-huomenna-jatkamme-tuskailulta? Olen neuvonut epävarmoja jatkaako-vai-eikö-jatkaa-tilanteessa olevia pareja sitoutumaan *määräajaksi* tutkimaan asiaa. Molemmat miettivät kuinka pitkään seurusteluun ovat valmiita sitoutumaan

ja sopivat tietystä ajasta. Sinä aikana ei anneta yhden illan riidan ratkaista jatketaanko seuraavana päivänä vai ei. Tämä vapauttaa paljon energiaa realistisempaan tutustumiseen. Sovittuna päivänä he pitävät juhlallisen illallisen. Sen aikana päättävät jatkaa tai sanoa jäähyväiset avioliittosuunnitelmille ja seurustelulle, mutta eivät toisilleen ystävinä. Tällä tavalla jokaisesta päivästä ei tule niin raskaan kohtalokas. Toisaalta seurustelu ei myöskään pääse ajautumaan itsestäänselväksi tottumukseksi, ilman sen kummempaa päämäärää.

"Luopuminen on tavallaan pakko silloin, kun menettää läheisen kuolemalle. Kipeää se on silloinkin, kun joutuu luovuttamaan toisen elämälle. Koin sen rakastaessani miestä, josta luovuin. Tein sen, koska se tuntui ainoalta oikealta ratkaisulta. Se oli vapaaehtoinen pakko - minun valintani. Luopumiseni kuitenkin mahdollisti itsenäisen rakkaus-suhteen, ilman riippuvuutta. Se ei ollut ilmaista, emmekä saaneet sitä ilman kuolemista. Elämä nousi kuolemasta - luopumisen kuolemasta. Se oli kipeää armoa." M.K.

Jäähyväiset ihannepuolisolle

"Vaimoni on enkeli."

"Otan osaa. Minun vaimoni on vielä elossa."

Jokaisen erehtymättömän miehen takana on nainen, joka erehtyy hänen puolestaan. Ystäviin on verrattain helppo suhtautua suvaitsevalla kohtuullisuudella. Aviosuhteessa se on paljon vaikeampaa.

Avioliitto ei ole koskaan aikaisemmin ollut niin suurten odotusten kohteena kuin tänään. Siihen odotetaan mahtuvan entistä enemmän yksilöoikeuksia, luovaa vapautta, itsenäisyyttä, erillisyyttä ja toisaalta antoisaa intimitteettiä, ystävyyttä, syvää jakamista, kohtaamista, intohimoa jne. Kaikki tavoitteet eivät enää mahdu perittyihin mies- ja naisrooleihin. Ei ihme, että parisuhteissa on enemmän ristiriitoja kuin koskaan.

Mitä korkeammin odotuksin solmimme avioliiton, sitä enemmän se meiltä pyytää. Avioliitto antaa paljon enemmän kuin koskaan uskalsimme edes kuvitella, vieläpä sellaista, mitä emme edes haluneet kuvitella.

Toivoimme läheisyyttä ja saimme sitä enemmän kuin osasimme ottaa vastaan. Toivoimme etäisyyttä ja menetimme toisemme näkyvistä kokonaan. Toivoimme alastonta avoimuutta ja löysimme itsemme peittelemässä häpeäämme viikunanlehdillä. Toivoimme lämpöä ja löysimme itsemme istumassa hehkuvan kiukaan päällä.

Parisuhteessa pidämme paljon itsepäisemmin kiinni tietoisista tai tiedostamattomista täydellisyysvaatimuksista. Eikö ole merkillistä, että ystävän myöhästymisen voi sivuuttaa hyvántahtoisella hymyllä, samalla kun pilaamme molemmilta koko loppupäivän, jos puoliso myöhästyy jostakin?

Rakastuminen ja seksuaalisuus herättää henkiin paljon varhaisentyisemmät odotukset ja toiveet kuin ystävyys. Se nostaa alitajunnastamme pienen lapsen unelman täydellisestä tarpeiden tyydyttäjistä, joka ei missään suhteessa turhauta meitä.

Jokainen aikuinen myöntää, että tämä on epärealistinen haave, jonka voi suoda korkeintaan teini-ikäisille rakastavaisille. Ongelma on vain siinä, että useimmat meistä ohittavat teini-ikäimme paljon nopeammin kuin teini-ikäiset illuusiomme.

Työntäyteinen arkipäivä voi olla uskomattoman epäromanttinen. Kun väsynyt rakastelu, ei saakaan kylkiluita soimaan taivaallisen kanteleen lailla, eikä aamun ohimenevä poskisuukko tunnu enää missään, mieleen alkaa hiipiä vakavia epäilyjä:

"Olenkohan tehnyt kohtalokkaan virheen? Tätäkö tämä vain onkin? Yksinäisyyden ja eristyneisyyden tunne, josta kuvittelin hänen pelastavan minut, on palanut takaisin.

Tyhjyyteni tuntuu vielä kamalammalta nyt, kun olen sitou-tunut ihmiseen, joka ei täytäkään sitä. Kaiken lisäksi hän ei ole läheskään niin huolehtivainen ja hyvä kuin kuvittelin. Mitähän olen mennyt tekemään?"

Näin vakavia pettymyksiä ja epäilyjä on vaikea ilmaista ääneen. On paljon helpompi siirtää tyytymättömyys toisen tekemiin pieniin laiminlyönteihin ja virheisiin. Kun syvät pettymykset ja niistä nouseva viha ladataan siisteysriitoihin ja aikataulutappeluihin, avioelämä ei enää ole tylsää, mutta sen terä muuttuu haavoittavaksi.

Mikään muu liitto ei vie meitä niin syville ja tuntemattomille vesille kuin avioliitto.

Odotimme piilopaikkaa pahalta maailmalta ja löysimme pahuutta, jota parhaamme mukaan yritämme piilotella maailmalta.

Toivoimme pehmeää paikkaa keskellä kovaa maailmaa ja törmäsimme oman sydämemme kovuuteen.

Halusimme rauhoittavaa piikkiä suoneen ja saimmekin totuusseerumin, joka pakottaa ikävätkin salaisuudet pintaan.

Uusi realistinen rakkausyhteys edellyttää luopumista monesta puolustusmekanismista, joiden taakse piilotan syvimmit tunteeni. Löydän itseni ansasta, jossa joudun oppimaan rakkaudesta ja rakkaudettomuudesta paljon enemmän kuin koskaan halusin. Siitä ansasta en ikinä pääse, ellen suostu kohtaamaan paljastettua totuutta ja oppimaan rakkaudesta läksyjä, joihin en osannut unelmieni pohjalta edes varautua.

Joudun sanomaan surulliset jäähyväiset unelmieni väreillä maalatulle kuvalle, jonka kanssa menin naimisiin ja pelko-jeni väreillä maalatulle naamataululle, jonka kanssa sen jälkeen olen tapellut. On aika kohdata syvempi ja salatumpi todellisuus, jonka parisuhde on itsessä ja toisessa nostanut pintaan.

Monen kriisin kautta voimme löytää rakkaudellisemman ja samalla realistisemman suhteen - mutta ei ilman monta kipeän tuntuista luopumista.

Jäähyväiset isyydelle ja äitiydelle

"Eroottisen rakkauden päämäärä on saada kaksi erillistä osapuolta yhteen. Äidillisen rakkauden päämäärä on saattaa ykseydessä eläneet osapuolet erillisiksi. Vanhemman tehtävä ei ole vain kestää tämä ero, vaan rohkaista sitä." **Erich Fromm**

"Ei ole ihminen tuulen valtias, niin että hän voisi sulkea tuulen, ei hallitse kukaan kuoleman päivää... Kaikkea voi tapahtua kaikille. Ei rakkauskkaan eikä viha ole ihmisen tiedettävissä; kaikkea voi hänellä olla edessä." **Salomon.**

Lapsista luopuminen ei ala vasta sitten, kun he alkavat räpistellä siipiään valmistautuessaan lentämään kotipesästä. Se alkaa kauan ennen kuin heillä sellaisia siipiä onkaan.

Uskon, että useimpien vanhempien sydämessä syntyy lapsen tulon myötä hullu yritys leikkiä jumalaa hänen elämässään; jumalaa, joka, jos tarpeeksi sinnikkäästi yrittää, kykenee säästämään lapsensa kaikilta onnettomuuksilta, sairauksilta ja kivuilta.

Tämä halu on niin vahva, että emme ole kovin halukkaita tunnustamaan mitään rajoja sille, kuinka paljolta pystymme heitä varjelemaan tai sille, kuinka paljon meidän on hyvä edes yrittää sitä.

Joosefilla ja varsinkin **Marialla** olisi meille varmaan paljon opettamista tässä asiassa.

Voisiko kukaan vanhempi vapaaehtoisesti luovuttaa lapsensa sellaiseen elämään, jonka Jeesus valitsi? Mistä löytyisi äiti, joka ei haluaisi suojella lastaan sellaiselta kärsimykseltä, jonka Jeesus koki? Eiköhän jokaisen lapsen valinnat ja elämänkohtalo jossain vaiheessa tunnu suoraan vanhempien sydämeen isketyltä miekalta? Valitettavasti emme tiedä, minkälaisen sisäisten taistelujen kautta Maria oppi irrottamaan otteensa - tai oppiko hän sitä koskaan. Voimme saada siitä vain aavistuksen oman kokemuksemme kautta.

Monet äidit kuvittelevat, että heidän pelkkä fyysinen läsnäolonsa suojaa lasta kaikilta harmeilta.

Jos he vain nukkuvat tarpeeksi lähellä lasta ja valvovat hänen hengitystä, he pystyvät ehkäisemään katkytkuoleman. Jos he vain tarpeeksi usein muistuttavat, kuinka tärkeää on purra ruoka kunnolla, he pystyvät estämään lasta tukehtumasta lihapullaan jne.

Isätkin lankeavat samaan:

"Kun lapsi oppi ryömimään, otin tavakseni aina ryömiä hänen perässään. Jos jotain tippuusi katosta, ehtisin salamannopealla liikkellä väliin."

Kun lapselle sitten tapahtuu jotain, vanhempien itsesyytöksillä ei ole mitään rajaa.

Miksi on niin vaikea suostua siihen, mikä on kohtuullista ja jättää loput Jumalan haltuun? Vaikka kuinka vihkiytyi-simme lastemme hyvinvoinnille, heidän nykyinen ja tuleva elämänlaatunsa on joka tapauksessa auttamattomasti meidän hallintamahdollisuuksiemme ulkopuolla?

Jatkuvilla varoituksilla ja herpaantumattomalla valvomi-sella syötämme lapsiin vain omia pelkojamme - ja omaa vaikeuttamme luopua heistä. Näin käy varsinkin silloin, kun emme itse ole tietoisia vaikeudestamme luopua heistä.

Äiti, joka vie reippaan ja seikkailunhaluisen pojan päivähoitoon, voi jäädä lohduttamaan häntä pikaisella takaisinpaluullaan niin kauan, että poika lopulta alkaa uskoa erossa olevan jotain kamalaa ja juoksee itkien takaisin äitinsä luokse. Äiti ei huomaa, että luopumisen vaikeus on yksinomaan hänen omansa. Hän ei myöskään huomaa, kuinka hän syöttää samaa vaikeutta lapseensa. Ehkä hän tuputtaa pojalleen sellaista lohdutusta, jota itse olisi lapsena kaivannut. Ehkä hän lohduttaa vain itseään pojan kautta.

Meistä todellakin voi tulla *liian hyviä* isiä ja äitejä. Eristäessämme lapsemme jokaisesta riskistä ja pumpuloidessamme jokaista lapsen turhautumaa kasvatamme ihmisiä, jotka ovat vähintään yhtä huonosti varustautuneita elämän realiteetteihin kuin itse olemme.

Onneksi lapset osaavat myös pitää puoliaan - jopa meitä vastaan.

Eräs äiti saattoi tyttärtään kouluun ja tapasi matkalla naapurin rouvan, jolle alkoi höpistä lapsen kielellä:

"Me ollaan menossa kouluun. Me tykätään hirveästi koulusta ja meillä on aivan ihana opettaja..."

Lopulta tytär tokaisi tuohtuneena:

"Hei minä olen menossa kouluun. Enkä aio päästää sinua mukaan."

Enkeleitä - onko heitä?

Vaikka emme voikaan leikkiä kaikkivaltiaan Jumalan roolia lastemme elämässä, emme kuitenkaan ole aivan yhtä voimattomia kuin lasten suojelusenkelit - jos lapsilla sellaisia on. Uskon kyllä, että sellaisia on. Mutta päätellen siitä kuinka vähältä kärsimykseltä he loppujen lopuksi suojelevat lasta, en haluaisi kutsua heitä suojelusenkeleiksi.

Panemme mielellämme suojelusenkelin tiliin lapsen täpärän pelastumisen kuolemalta (enkä halua väittää vastaan. Jokainen omistakin lapsistamme on ollut enkelin verran kuolemasta. Yksi heistä jopa näki enkelin), mutta onko enkeli koskaan suojellut lasta vanhempien lyönneiltä, seksuaaliselta väärinkäytöltä, henkiseltä julmuudelta, hylkää-miseltä jne? Missä ovat niiden tuhansien lasten enkelit, jotka tämän päivän aikana ovat kuolleet nälkään? Entä niiden lasten enkelit, jotka todella kuolevat mielettömän sattumanvaraisten onnettomuuksien seurauksena?

Minusta tuntuu, että enkeleitä voisi mielummin kutsua *hiljaisiksi todistajiksi*. Ehkä heidän hilpeä ja tuskallinen tehtävänsä on vain seurata vierestä, olla rakastavia, mutta näkymättömiä todistajia kaikelle sille mitä lapselle tapahtuu? Ehkä heillä ei ole paljonkaan valtuuksia aktiivisesti puuttua lapsen elämään?

Jos tämä on enkelin tehtävä, en todellakaan haluaisi olla yksi heistä. Heillä on paras mahdollinen näkökulma rakastamansa lapsen salaiseenkin hätään, pystymättä juuri koskaan lohduttamaan tätä. Kuinka kauhea tehtävä. Mielummin olen isä, joka sentään pystyn tekemään jotain, vaikken näe kaikkea, enkä pysty läheskään kaikkeen siihen, mitä haluaisin. On kuitenkin lohduttavaa ajatella, että mahdollisesti minullakin on aina ollut henkilökohtainen ja rakastava todistaja kaikelle kokemalleni.

Jäähyväiset lapsille

"Aika on syleillä ja aika on olla syleilemättä." **Salomon.**

Niinkuin lapset joutuvat luopumaan vanhemmistaan, niin mekin heistä, eikä meidän luopumistuskamme ole välttämättä yhtään sen pienempi.

Lapsi ei ole minun uusi mahdollisuuteni elää toisenlainen elämä, eikä minun tilaisuuteni kirjoittaa oma historiani uudestaan. Minun elämäni on minun ja hänen on hänen.

Siksi minun on tärkeää käydä oma surutyöni suhteessa siihen, mitä itse lapsuudessani menetin. Muuten en ole valmis luovuttamaan lasta elämään omaa elämänsä ja kokemaan omat pettymyksensä.

Vaikka kuinka preppaisimme itseämme kaiken maailman kasvatusoppailla, emme voi varjella lastamme pettymästä itseemme. Voimme korkeintaan manipuloida heitä osallistumaan valheellisen täydellisyyskuvamme ylläpitäjiksi.

Paras palvelus minkä voimme itsenäistyvälle lapselle tehdä, on luopua itsellemme asetetusta vaatimuksesta olla täydellisiä vanhempia, joita lapset ajattelisivat lopun elämäänsä pelkällä kiitollisuudella, nöyrästi suostua epäonnistumisiimme ja antaa lasten rauhassa pettyä meihin. Se auttaa heitä luopumaan meistä.

Olen itse oppimassa tätä vanhempien poikieni kautta, jotka pian lähtevät omille teilleen.

Viimeisten vuosien aikana olemme viettäneet monia kiusallisen rattoisia iltoja, jolloin pojat ovat kertoneet kauhutarinoita omasta lapsuudestaan. Ja arvatkaa kuka on näiden tarinoiden antisankari? On ollut todella vaikeaa tunnistaa itseni noista stooreista. Niiden kertominen on kaikista lapsista hillittömän hauskaa ja vapauttavaa. Vielä hauskeempaa heistä on katsella minun vaikeuttani nauraa niille.

Aikanaan ajattelin, että paras palvelus minkä voisin tehdä heille, on antaa heidän lähteä kotoa ovat paukkuen. Nyt ajattelen, että vielä parempi, on antaa heidän lähteä vapautuneesti räkättäen.

Itsekin voin nauraa sille, kuinka paljon olen yliarvionut sekä kykyäni tuottaa hyvää että aiheuttaa vahinkoa heidän elämässään.

Jäähyväiset kuolemalle

"Mikä on minun voimani, että enää toivoisin ja mikä on loppuni, että tätä kärsisin? Eikö minulla ole enää mitään apua? Onko pelastus minusta karkonnut?"

"Miksi en kuollut heti äidin helmaan? Miksi en menehtynyt kohdusta tullessani?" **Job**

Rohkeus ei poista ahdistusta eikä raivaa epätoivoa pois tieltä. Rohkeus kulkee molempien läpi turvautumatta kuolemaan.

Kun usko, toivo ja rakkaus Elämään ja sen mahdollisuuksiin on ollut vähissä, olen pitänyt kuolemaa takataskussa, vapauttavana vaihtoehtona elämän sietämättömyyksille. Se on ollut varauloskäytäväni kärsimyksestä. Jos en uskalla tarpeeksi selvästi sulkea sitä ovea, en koskaan antaudu täysillä kohtaamaan sitä, mikä elämässä tulee vastaan. Jos en päättäväisesti kieltäydy itse valitusta kuolemasta, en myöskään kokosydämisesti myönnä itse valittuun elämään.

Aina kun minulla on vähänkin aihetta siihen, pyydän tänne tulevia ihmisiä sitoutumaan mm. seuraavaan lupaukseen:

"Lupaen, että en täällä ollessani tapa itseäni nopeasti, enkä hitaasti, tahallaan, enkä 'vahingossa', pyytämättä ensin apua sen todellisuuden kohtaamiseen, jonka edessä kuolema tuntuisi helpommalta vaihtoehdolta."

Ainakin kolme ihmistä ovat jälkeensä sanoneet, että tuo sitoumus pelasti heidän elämänsä. Kun he ovat ensin tehneet sitoumuksen määräaikaisena, he voivat myöhemmin tehdä sen myös lopullisena.

Itsemurhaa takataskussa kantavana en koskaan antaudu elämään täysillä. Jos sanon kyllä elämälle, minun on sanot-tava ei kuolemalle pakopaikkana. Aikanaan kuolema tulee kyllä vastaan todellisuutena, jota en kuitenkaan pääse pakoon. Mutta sekin kuuluu elämään, jolle sanon kokosydämisen aameneni.

Minulla on ollut kolme rakasta ystävää, jotka ovat tehneet itsemurhan, joten minulla ei ole mitään halua tuomita ketään, joka lopulta niin tekee. Rakkauteni ja ymmärtämykseni heitä kohtaan ei silti pakota minua hyväksymään itsensä tappamista. Se on minusta edelleen räikeä vääryys - niinkuin on pystyyn kuoleminenkin.

Yksi näistä ystäväistäni soitti minulle usein yöllä humalassa. Monta kertaa hän itki yksinäisyyttään ja ikäväänsä Jeesuksen luokse, jonka rakkautta ei mielestään ollut koskaan kohdannut. Silti juuri hän antoi minulle yhden kauneimmista kuvista mitä minulla

Jeesuksesta on. Hän kertoi kerran yrittäneensä epätoivossaan kuvitella Jeesuksen eteensä:

"Tiedätkö mitä näin? En nähnyt mitään muuta kuin kaksi paljasta jalkaa, seisomassa maan tomussa."

Se liikutti minua, mutta ei riittänyt hänelle.

En voisi tuottaa kauniimpia muistosanoja näille ystäväilleni kuin mitä **Anna-Maija Raittila** on kirjoittanut:

"Nämä ovat niitä vainajiamme, joita Vapahtaja on kaikkein lähinnä. Nämä kaikkiin syvimpiin kuiluihin suistuneet, nämä itsensä hylkäämät. Nämä joiden ympärille kutoutui niin

monimutkainen ja luoksepääsemätön muuri, etteivät nekään löytäneet tietä sisälle, heitä lähelle, jotka kantoivat heistä huolta ja pystyivät ehkä puhumaan heistä vain Jumalalle... Mutta Vapahtaja, läpi kuoleman kuilujen kulkenut, on ottava heiltä hellästi pois kaiken kuorman. Myös kaiken sen monisäikeisen syyllisyyden kuorman, jota valehteleva epätoivo on heille kasannut."

Silti haluan sanoa kaikille vielä eläville:

Me tulemme köyhemmiksi ilman sinua ja sinä köyhemmäksi ilman meitä. Please, älä tapa itseäsi. Älä luovu vaikeastakaan elämästä. Me tarvitsemme kokemustasi siitä. Luovu mielummin kuolemasta.

LUOPUMISET KUOLEMAN EDESSÄ

Kaikkein sietämättömin kuolema

"Minua ei kannusta liiallinen optimismi, enkä ole haltioitunut suurista ihanteista, vaan minua koskettaa vain yksilöllisen ihmisen kohtalo, hänen myötä- ja vastoinkäymisensä, tuon äärettömän pienen yksilön, josta maailma riippuu, tuon yksilöllisen olennon, josta - jos tulkitsemme oikein kristinuskon viestin - myös Jumala etsii päämääränsä." C.G.Jung
"Aika on syntyä ja aika on kuolla." Salomon.

Niin sanoi viisaudesta kuuluisa vanha kuningas. Mutta pienen lapsen kuolema tuntuu aina tapahtuvan ennen aikojaan. Ei lapsen aika ole kuolla - ei ainakaan ennen vanhempiaan. Kirjoitan tätä aamuyöllä. Olen juuri tullut kotiin perheen luota, joka eilen illalla joutui kohtaamaan tämän sietämättömän ennenaikaisuuden. Heidän nuorin lapsensa oli ulkona päiväunilla. Hakiessaan lasta syömään, äiti suunnattomaksi kauhukseen huomasi rakkaan lapsensa kuolleeksi. Kaikki elvytysyritykset olivat turhia. Jäähyväisiin ei enää ollut aikaa. Kuinka suuren tyhjiön niin pieni ihminen voikaan jättää tähän maailmaan. Ainakin vanhempien sydämessä tuntuu, ettei niin suurta asiaa maailmassa olekaan, että se pystyisi täyttämään alle yksivuotiaan tyttölapsen jälkeensä jättämän aukon.

Kätkytkuolemaksi sitä sanotaan. Sillä sanalla kuitataan noin viidenkymmenen suomalaisen vauvan lääkäreiltä kätetty kuolinsyy vuodessa.

Kun tulín kotiin, silitin nukkuvia nuorimpiani ja yritin eläytyä siihen miltä heidän kuolemansa mahtaisi tuntua. Voiko sellaiseen valmistautua? Voiko lapsensa kuoleman kanssa ikinä päästä sovintoon? En tiedä - en ainakaan omasta kokemuksesta. Vahvasti minusta kuitenkin tuntuu, että se on vaikein mahdollinen kuolema hyväksyttäväksi.

Toisin kuin iso-iso-vanhempamme, olemme oppineet ilman muuta oletamaan, ettei kukaan lapsistamme kuole ennen meitä. Emme ole millään tavalla valmistautuneet sellaiseen elämän epäreiluuteen. Niin ei vain voi käydä - ainakaan meille. Sellainen olisi hirvittävä rikos itse luonnon järjestystä vastaan - ja meitä vastaan. Kenen rikos? Kuka sen teki? Jumalako?

Kuinka moni lapsi onkaan jäänyt vihaamaan Jumalaa kuultuaan aikuisten antaman lohdutuksen:

"Jumala otti hänet pois?"

Vanhemmille selitetään vielä, että Jumalalla oli siihen tietyt syyt:

"Ehkä Jumala halusi tällä tavalla pysäyttää teidät miettimään omaa elämänne."

Törkeää, sietämätöntä ja käsittämättömän tyhmää - ainakin minusta.

Minulla ei ole mitään vaikeuksia uskoa, että Jumala ottaa lapsen vastaan, ja että lapsen kuolema haastaa meitä monella tavalla pysähtymään. Mutta pitääkö Jumala selittää kaiken tämän aikaansaajaksi? Häinkö tappaa lapsen puhua vanhemmille tolkkua? Eihän siinä ole mitään tolkkua.

Vai ovatko nämä selitykset vain yrityksiä tehdä kuolema vähemmän sietämättömäksi?

Ikäänkuin kuolema olisi helpompi hyväksyä, jos Jumala aiheutti sen. Ei minulle. Se tekisi kuoleman - ja Jumalan - entistä vaikeammaksi hyväksyä.

Olen tavannut vanhempia, joiden suru kuolleesta lapsesta tuntuu olevan yhtä suuri yli kymmenenkin vuoden päästä. He eivät koskaan päässeet uuden elämän makuun. Surusta kiinnipitäminen tuntuu suorastaan velvollisuudelta. Ikäänkuin he pelkäisivät pettävänsä lapsensa, jos unohtavat hänet päiväksikään.

Joskus vanhemmat säästävät vuosiksi eteenpäin kuolleen lapsen huoneen entisellään. Siitä tulee lapsen muistolle vihitty paikka kodissa, aina läsnäoleva muistutus kuole-masta, ja ehkä yritys tehdä kuolema tyhjäksi.

Kaunista, mutta ei välttämättä kovin viisasta - ainakaan muiden lasten kannalta. Heille voi tämän kautta välittyä sanoma, jonka mukaan kuollut lapsi on arvokkaampi kuin elävä lapsi. Jos he muutenkin kokevat itsensä unohdetuiksi vanhempiensa surutyön keskellä, he voivat kehittää mielessään fantasian:

"Jonakin päivänä vielä tapan itseni. Ehkä te sitten huomaatte minut. Sitten kyllä tulette rakastamaan minuakin ja välittämään minustakin."

Voitettu ja menetetty kilpailija

Lapsen suru veljen tai sisaren kuoltua ei aina ole niin yksinkertainen. Varsinkin jos nuorempi veli tai sisar on kuollut sisaruskateuden ollessa pahimmillaan, lapsi voi kiemurrella erittäin tuskallisten ja ristiriitaisten tunteiden keskellä.

Ehkä hän salaa tuntee iloa päästyään eroon kilpailijasta. Hän ei vielä tajua kuoleman lopullisuutta ja reagoi vain helpotuksella, kun hänelle kerrotaan, että sisar tai veli on mennyt Taivaaseen. Hänelle se merkitsee aluksi vain vapautunutta paikkaa vanhempien sylissä. Pian hän huomaa omankin menetyksensä ja suree menetettyä leikkikaveria, huonetoveria ja ystävää. Hän on sekä voittanut että menettänyt samalla kertaa. Ristiriita nostattaa paljon syyllisyyksiä.

Ehkä hän edellisenä päivänä on toivonut sisaruksen kuolemaa ja herkutellut fantasioilla siitä, kuinka tämä tippuu parvekkeelta alas. Kun kuolema sitten on todellisuutta, 3-7 vuotias lapsi voi ajatella sen johtuneen hänestä. Hän voi kuvitella jopa aiheuttaneensa kuoleman pelkällä toiveellaan.

Kuolleen lapsen muistoa ei saa pyhittää sellaiseksi, etteivät sisarukset uskalla jälkikäteen ilmaista kaikkia ristiriitaisia tunteitaan häntä kohtaan, tekemättä pyhänhäväis-tystä. Vasta kun hänellä on tilaa niille, hän vapautuu yksinkertaisemmin vain suremaan.

Pieni elämä - suuri menetys

"Ikuisuus syntyy ajassa, ja aina kun kuolee joku jota olemme sydämestämme rakastaneet, ikuisuus voi murtautua vähä vähältä enemmän meidän kuolevaiseen olemukseemme." **Henri J.M. Nouwen**

Monet isät ja äidit surevat lasta, jota ei vielä ole, eikä lääkärien mukaan tule koskaan olemaankaan - lasta, jota he eivät jostain syystä voi saada. He joutuvat luopumaan toivotusta lapsesta, äitiyden ja isyyden unelmasta, menetetystä mahdollisuudesta antaa keskinäisen rakkautensa kantaa myös biologisen hedelmän.

Keskenmeno voi varsinkin äidille olla surutyön paikka.

*"He sanoivat, ettei se ollut mitään. Ikäänkuin olisin vapautunut vain hyvälaatuisesta kasvaimesta. Mutta olin antanut hänelle jo nimenkin. Minulle se oli joku, eikä vain joku, vaan **hän**. Olisin halunnut haudata hänet - vaikka mihin. En kestä ajatusta, että hänet heitettiin jätepussiin."*

Nykyään on mahdollista siunata ja haudata myös keskenmenon kautta syntynyt ja kuollut lapsi. Joissakin seurakunnissa on myös surutyöpiirejä äideille, jotka ovat kokeneet keskenmenon. Se on arvonantoa pienimmällekin ihmisen alulle, kunnianosoitus ihmisen elämälle - oli se sitten kuinka lyhyt tahansa.

Ei ole niin pientä ihmistä, etteikö hänellä olisi suuri arvo. Surullinen ja kiitollinen siunaus on meidän tapamme luovuttaa täyttymätön elämän alku takaisin kaiken elämän antajalle.

Oltiin **abortista** sitten mitä mieltä tahansa, kuka voi kieltää äidin oikeuden tehdä surutyötä abortoidusta lapsestaan?

Eräs keski-ikäinen nainen oli vuosia nähnyt painajaisia abortoidusta lapsestaan. Unissa hän näki lapsen heitteille jätettynä ja välillä syyttävänäkin. Hän tuntui olevan surun ja syyllisyyden kautta auttamattomasti sidottu tähän lapseen. Pyynnöstä julistin hänelle anteeksiantoa Jeesuksen nimessä, mutta painajaiset vain jatkuivat.

Lopulta pyysin naista selkeästi tunnustamaan lapsen omakseen ja antamaan hänelle nimen. Sen jälkeen siunasimme lapsen yhdessä, pidimme symboliset hautajaiset ja jätimme hänet

Herran haltuun. Vasta silloin nainen sai mahdollisuuden surra tavalla, joka johti sisäiseen luopumiseen lapsesta. Koskaan hän ei enää nähnyt painajaista lapsestaan. En tiedä mitä silloin todella tapahtui näkymättömässä maailmassa. En kuitenkaan usko, että ehdotukseni toimi vain psykologisena jekkuna, vaan piti sisällään jotain, mitä en itsekään vielä ymmärrä.

Olenko enää kokonainen?

Puolison kuolema voi olla kokoelma hyvin erilaisia menetyksiä.

Hänessä saatamme surra menetettyä ystävää, kumppania, työtoveria, rakastajaa, suojelijaa, perheen huolehtijaa, lastemme rakastajaa, jne. riippuen siitä, mitä kaikkea hän on meille ollut. Pahimmassa tapauksessa suremme myös oman elämämme sisällön ja tarkoituksen menetystä, ehkä jopa minuutemme menetystä, jos olemme liian pitkään eläneet hänen hyväksyntänsä varassa.

"Minulla on aikuiset lapset, jotka rakastavat minua. Minulla on hyvä työ ja turvallinen toimeentulo. Kavereitakaan ei puutu, mutta silti tunnen itseni täysin tyhjäksi vaimoni kuoleman jälkeen. Vain hän sai minut tuntemaan itseni arvokkaaksi ja haluttavaksi mieheksi. Ilman häntä en ole mitään."

Viisi vuotta vaimonsa kuoleman jälkeen tämä mies yrittää epätoivoisesti etsiä ihmisarvoaan ja elämänsä tarkoitusta ainoalla tuntemallaan tavalla - löytämällä uuden naisen, joka voisi antaa ne hänelle.

Joku toinen voi jäädä loppuelämäkseen vaalimaan puolisonsa muistoa - ja siihen liittyvää surua. Alunperin hän lupasi uskollisuutta kuolemaan asti. Nyt hän yrittää viedä lupauksensa vielä pidemmälle. Hän ei suostu siihen, että kuolema todella erottaa.

Kenellä voisi olla mitään tällaista rakkautta vastaan? Kuka tässä uskottomuuden maailmassa voi muuta kuin tuntea kunnioitusta sellaista lojaalisuutta kohtaan?

On yksi asia päättää olla menemättä uudestaan naimisiin pitkän ja rikkaan avioliiton jälkeen, joka on päätynyt toisen kuolemaan. On toinen asia olla sitkeästi luovuttamatta puolisoaan edes kuolemalle tai Jumalalle, seurata häntä hautaan asti, avautumatta enää koskaan uudelle elämän sisällölle.

Jokaisen elämällä on puolisoa suurempi tarkoitus ja arvo. Pohjimmiltaan kuulumme kaikki Jumalalle. Viime kädessä saamme tarkoituksemme ja arvomme siitä, että Hän rakastaa meitä ja me Häntä. Mikä tahansa korvaa tämän on perimmäiseltä olemukseltaan epäjumalanpalvontaa - näytti se sitten kuinka jalolta tahansa.

Jos emme suostu kuolemankaan edessä suremaan luopumiseen asti, takertumisemme kääntyy lopulta meitä vastaan - eksymme Hänestä, joka yksin on ikuinen ja uskollinen.

Näinkin rankkojen sanojen jälkeen haluan vakuuttaa etten ole tuomitsemassa ketään surutyöhönsä paikalleen juuttunutta. Minulla ei ole minkäänlaisia haluja tai valtuuksia siihen. Jumala yksin näkee kaiken. Hän yksin tietää itsekunkin ihmisen sisäiset aikataulut ja voimavarat.

"Mielummin olisin vaikka leski."

"On pakko suojautua katkeruuteen, että kestäisi syvimmän loukkauksen mikä ihmisen osaksi voi tulla: en kelyannut hänelle, joka minulle itselleni oli kaikkein tärkein..."

Älkää koskeko minuun! Sellaisena on oman reviirin rajojen tunnustelu siinä vaiheessa, kun kaikki minussa on vielä lukittua. Niin mykkää, tyrehtynyttä, etkä itkun tilalla on vasta sisäänpäin puristunutta äänetöntä ulinaa. Hylätyn ihmisen, jonka ainoa keino säilyä omana itsenään on se että hänkin hylkää kaikki toiset, hylkää itsensäkin. Ei kuuntele edes omaa ruumistaan." Anna-Maija Raittila.

"Kyllä se kestetään, että menettää ihmisen.

Mutta, että menettää unelman ihmisestä..."

Mietin: - Kumpiako minä tarvitsen enemmän, unelmiako vaiko ihmisiä." Eija Jaakola-Partanen.

Puolisoja voi kohdata toisenlainenkin kuolema - **avioero**. Se on vähän monimutkaisempi, joskus vaikeampikin menetyks, kuin puolison kuolema.

"Hänenhän ei ollut pakko jättää minua. Hän valitsi jättää minut. Hänen kuolemansakin olisi minulle ollut helpompi kuin tämä. Mitä minusta on enää jäljellä tämän jälkeen? En ole edes hyljätty nainen. Kun panen silmät kiinni näen itseni vain pienenä, alastomana ja verisenä, sikiöasentoon kätertyneenä avuttomana räpäleenä."

Alkuavuttomuuden ja shokin jälkeen eroa seuraava surutyö pitää yleensä sisällään paljon enemmän vihaa ja katkeruutta, kuin kuoleman jälkeinen surutyö.

Varsinkin hylätyksi itsensä kokeva osapuoli voi haudata koko surunsa kaunan alle.

Katkeruudessa on paljon enemmän voiman ja uhon tuntua kuin surussa. Vihaamalla on liiankin helppo ylläpitää menetetyistä puolisoista sellaista kuvaa, joka ei koskaan anna aihehtakaan suruun.

Puhdas sureminen on aina myöntymistä menetetyin puolison ja avioliiton arvoon. Siksi eron jälkeinen suru pääseekin pinnalle yleensä vasta sitten, kun syytökset ja tuomiot on kulutettu loppuun. Vasta silloin on varaa tunnistaa ja tunnustaa se, mikä rikkoutuneessa avioliitossa ja menetetyssä puolisosessa sittenkin oli hyvää ja arvokasta.

Eron jälkeinen surutyö on vaikeaa myös siksi, että eronneet joutuvat useimmiten edelleen olemaan tekemisissä toistensa kanssa. Kun puolisoilla on yhteiset lapset, he joutuvat pakostakin etsimään vähintäänkin sivistyneen tavan kohdata toisensa ja sopia asioista.

Juuri siksi eron jälkeinen surutyö on niin tärkeää. Jollen kulje matkaani pelon, pettymyksen, vihan, ja surun läpi en ikinä löydä sisikunnastani mahdollisuutta todella luopua avioliitosta ja ihmisestä, johon olen sijoittanut elämäni intiimeimmät unelmat.

Jään aina syyttämään itseäni, toista tai jotakuta kolmatta menetyksestä, johon en vieläkään ole suostunut. Se näkyy asenteessani häneen ja tulee ilmi myös tavassani puhua hänestä lapsille.

Eronkin jälkeinen anteeksianto ja sovinto on mahdollinen. Ero voi olla tapa solmia keskinäinen rauha, uusien rajojen puitteissa - mutta ei ilman kivun kautta kulkevaa luopumista.

Joskus minusta tuntuu, että "ystävinä eroavat" pariskunnat ohittavat jotain olennaista eron kipeydestä. Itsestäänselvästi ystävinä eroaminen voi olla yritys tehdä ero sosiaalisesti hyväksyttävämmäksi - eikä siinä mitään, kunhan se ei tapahdu oman sisäisen totuuden kustannuksella.

"Sitä oikeaa perhettä ei enää ole."

Eronneiden vanhempien lapsetkin surevat. Hekin menettävät - ehkä kaikkein eniten.

Joskus lapset, käsittämättömästi lojaalisuudestaan vanhempiaan kohtaan, peittävät surunsa helpottaakseen heidän tuskaansa (ja siten säilyttääkseen senkin vähän turvallisuuden mikä heillä on jäljellä). He heittäytyvät urhoollisiksi sopeutujiksi ja kärsivällisiksi ymmärtäjiksi. Toisinaan he peittävät surunsa ja luopumistuskansa aggressiivisuuden alle. Hekin voivat tarvita syntipukkia omalle tuskalleen ja valitsevat siihen jommankumman vanhemman - kumman, sillä ei ole niin suurta väliä, kunhan saavat purkaa pahaa oloaan. Niiden syytösten edessä vanhempien on turha puolustautua. Ne kuuluvat vain lapsen tapaan ilmaista tuskaansa. Lapsenkin surulle täytyy antaa tilaa. Hekin joutuvat luopumaan.

Samalla on tärkeää muistaa, ettei vahingossakaan (vielä vähemmän tahallaan) haasta heitä luopumaan kummastakaan vanhemmastaan. Heillä on edelleen oikeus vanhempiinsa, vaikka eronneet luopuvat oikeudesta toisiinsa. He luopuvat menetetyistä perhe-elämästä, eivät isästä ja äidistä. Harvoin perhe-elämä on kuitenkaan ollut niin yksipuolisen helvetillistä, etteikö lapsi löytäisi siitä jotain, mitä jää surulla kaipaamaan. Siihen suruun hänellä on oikeus ja siihen häntä kannattaa rohkaista.

Samalla heille tulee vakuuttaa, että vanhempien ero ei millään tavalla ole lasten syytä.

Varsinkin, kun vanhempien riidanaiheet ovat pyörineet lastenkasvatukseen ympärillä, lapset voivat salaa alkaa syyttää itseään vanhempiensa ongelmista:

"Jos olisin ollut toisenlainen, he eivät olisi eronneet."

Vapaina tästä syyllisyydestä heillä on selkeämpi mahdollisuus vain surra menetystään.

Vasta kun vanhemmat ja lapset ovat käyneet luopumiseen asti ulottuvan prosessinsa läpi, he uskaltavat avautua uusille mahdollisuuksille kuljettamatta niihin mukaansa, ainakaan kaikkia, päättyneen perhe-elämän ongelmia.

Uusperheenkin sisällä on annettava kohtuullinen oikeutus ja lupa surun varjolle. Vaikka uusi alku olisi, lastenkin kannalta, kuinka onnellinen tahansa, se yksi "ainoa oikea" perhe on hajonnut, eikä sen tosiasian surullisuutta koskaan voi tehdä tyhjäksi.

"Nyt olen yksin maailmassa."

"Pian tulee aika, jolloin suremme isäämme." **Eesau**

"Elämästäni katosi kaikki vakaa onnellisuus, kaikki tyyni ja turvallinen. Tulin kokemaan vielä paljon hauskuutta, monia hyviä asioita... mutta en enää koskaan tähän asti tuntemaani turvallisuutta. Olin nyt merellä, josta kohosi saaria siellä täällä; suuri manner oli vajonnut syvyyteen kuin Atlantis."

C.S.Lewis muistellessaan äitinsä kuolemaa. (*Muistiinpanoja surun ajalta*. Kirjaneliö -84.)

Kuolema, johon meillä pitäisi olla parhaat mahdollisuudet valmistautua on täyden iän saavuttaneiden vanhempiemme kuolema. On vaikeaa olla näkemättä kuoleman lähestymistä. Voimme aloittaa luopumistyöskentelymme jo hyvissä ajoin ennen lopullista menetystä.

Jos otamme tämän vakavasti, huolehdimme siitä, että saamme sanotuksi kaikki tarpeelliset asiat, ennen kun se on liian myöhäistä. Vielä on aika kyniä kynimättömiä kanoja, selvittää vanhoja kaunoja, pyytää ja antaa anteeksi, ilmaista rakkautemme ja kiitollisuutemme.

Jokaisella ihmisellä, joka on oppinut arvostamaan elämäänsä, on ainakin yksi asia, josta voi kiittää vanhempiensa - minkälaisia vanhempia tahansa:

"Kiitos siitä, että annoitte minulle elämän. Siunattu olkoon se päivä, jolloin minut siitettiin ja päivä, jolloin minut synnyttiin."

Tämä on vähin ja toisaalta suurin tapa kunnioittaa vanhempiaan. Joka löytää sille aidon tilan sydämessään, voi elää kauan ja menestyä tässä maailmassa. Joka ei siitäkään voi kiittää vanhempiaan, ei vielä ole suostunut omaan elämäänsä.

"En ehtinyt sanoa heille minkäänlaisia jäähyväisiä. Niin paljon jäi ilmaisematta. Suren viimeisiä sanojani isälle ja kadun kaikkea sitä mitä en sanonut. Kunpa vielä saisin siihen mahdollisuuden."

Valitettavasti et enää voi sanoa niitä suoraan hänelle, mutta niiden sanominen ei mielestäni silti ole turhaa. Voit selkeyttää suhdettasi häneen ja luopumistasi hänestä kirjoittamalla perusteellinen jäähyväiskirje. Voit varata sen kirjoittamiseen kunnolla aikaa.

Älä turhaan yritä löytää vain positiivisia asioita sanottavaksi. Käytä suoraa puhuttelumuotoa. Se auttaa sinua tavoittamaan tunteesi. Voit reilusti varata monta sivua lauseille, jotka alkavata sanoilla:

"Tunnen pettymystä, kun muistelen..."

"Olen vihainen sinulle siitä, että..."

Koska hän ei ole tätä kirjettä näkemässä, sinun ei tarvitse sensuroida itseäsi ollenkaan.

Kun et enää löydä pettymyksen ja suuttumuksen aiheita, voit vain jäädä kuuntelemaan mitä tunnetta seuraavaksi haluat ilmaista. Yleensä vihan purkamisen jälkeen pinnalle nousee kaipuu ja suru.

Siitä alkaakin jo syvemmän sovinnon mahdollisuus. Kirjoita itseäsi syyttämättä, mitä kadut ja olisit halunut pyytää anteeksi. Kerro myös mitä nyt voit antaa anteeksi.

Sen jälkeen voi jo tulla vilpittömän kiitoksen aika. Kerro niistä muistoista, joita aiot säilyttää sydämesi aarteina ja niistä ominaisuuksista, jotka haluat sisäistää osaksi omaa elämääsi.

Lopuksi on siunaavan jäähyväisen vuoro.

Kirjeen kirjoittaminen ei suinkaan korvaa pitkää suruprosessia, mutta saattaa hyvinkin vapauttaa siihen juuttumisesta ja viedä hyvän askeleen verran eteenpäin. Sen tiedän monen ryhmäläisen kokemuksesta. (Monet ovat itsenäistymisensä tueksi kirjoittaneet vastaavan kirjeen vielä elossa oleville vanhemmilleen, tai muille auktoriteeteilleen - näyttämättä niitä koskaan heille.)

Jäähyväisten jälkeen on uusien mahdollisuuksien juhlimisen aika. Käännä katseesi tulevaisuuteen ja kirjoita itseäsi vahvistaaksesi muistiin jotain näkemistäsi uusista visioista.

Joillekin vanhempien kuolema voi tuntua suurelta vapautuksen päiväältä. "Vihdoinkin uskallan olla sitä, mitä en ikinä tohtinut olla heidän eläessään. Loppuun asti sitouduin olemaan isän kunniallisen perinteen kantaja, kunnon poika, joka mukisematta suostuu hänen unelmiensa toteeneläjäksi. Nyt aion myydä koko firman ja vaihtaa ammattiin, jota isä ei ikinä

olisi hyväksynyt. Mutta ennen sitä vietän perheeni kanssa kunnon lomaa. Sitäkään en ole uskaltanut aikaisemmin tehdä. Hänen mielestään se oli tuhlausta."

Toisille se on ennenkokemattoman orpouden päivä ja uuden kriisin alku - oman vanhenemisen ja kuoleman tiedostamisen vaihe. Meidän ja kuolemamme välinen suojakilpi alkaa käydä hataraksi. Alamme aavistaa, että vaikka olisimme eläneet kuinka kiltisti kuolemme silti.

"Koska tulee minun vuoroni?"

Mutta siitä enemmän kirjeen loppupuolella.

LUOPUMISEN ERI VAIHEET

"Ei mikään ole niin raskasta työtä kuin suru. Sille on annettava rauhaa. Aikaa ja tilaa, jossa mitkään käskyt ja yllykkeet eivät häiritse sitä mikä sisällä tapahtuu. Sen täytyy saada tapahtua kätkössä.

Ja se tapahtuukin vain kätkössä, pimeässä. Kuin pimeässä mullassa, jossa siemen tekee hajoamistaan. Tietämättä itsekään mitä tapahtuu.

Miksi se on niin raskasta työtä? Koska siinä syntyy uutta...

Mullassa odottavalle siemenelle ei puhuta, ei vastata. Mutta siellä pimeässä on sinua kannattelemassa Hänen oma kärsivällisyytensä. Uutta luovan Jumalan huolenpito. Sanoin kuvaamattomana hiljaisuutena." Anna-Maija Raittila.

Surutyöstä puhutaan yleensä vain kuoleman yhteydessä. Minusta kaikki elämän menetykset kutsuvat meitä jonkinasteiseen surutyöhön:

Lapsen lempilelun rikkoutuminen, koulunvaihto, itse rakennetun talon palaminen, muistoesineen katoaminen, paikkakunnalta muutto, poisleikattu ruumiinjäsen, menetetty terveys, avioero, seurakunnasta erottaminen tai siitä eroaminen, elämätön nuoruus, ohitettu seksuaalisuus, täyttymätön unelma, syli johon ei koskaan päässyt, ystävä joka hylkäsi, perheyhteys jota ei koskaan ollut, jne, jne.

Kaikki luopumistyöskentely vaatii aikansa.

Millä tavalla suremme, riippuu paljon siitä minkä ikäisiä olemme, henkisistä voimavaroistamme, aikaisemmista suremisen malleista jne. Silti on mahdollista hahmottaa joitakin yleisiä luopumistyöskentelyn eri vaiheita.

Suuret menetykset näyttävät vaativan ainakin vuoden, joskus vähemmän, usein paljon enemmän aikaa, ennen kuin löydämme sisäisen suostumisen niihin ja voimme sovinnolla luopua niistä.

Itseäni on aikanaan ärsyttänyt se, että jopa surutyöstä tehdään kaavoja ja diagrammeja. Ikäänkuin olisi olemassa joku oikeaoppisesti läpikäytävä luopuminen, johon voi kirjottaa käteviä tee-se-itse-oppaita. Suostuttuani itse katsomaan oman surutyöni vaiheita huomaa, että niiden hahmottaminen auttaa kuitenkin ymmärtämään mitä olen käynyt, tai olen käymässä läpi - ei mitä minun pitäisi käydä läpi. Jo sen käsittäminen, että suru on elämään kuuluva *prosessi*, joka johtaa sovintoon, eikä vain päättymätön *tila*, on omiaan tuomaan lohtua.

"Ei voi olla totta."

"Oi, jospa minun suruni punnittaisiin ja kova onneni pantaisiin sen kanssa vaakaan.

Sillä se on nyt raskaampi kuin meren hiekka. Sentähden menevät sanani hukkaan." Job

Ensimmäinen reaktio kaikkiin menetyksiin tuntuu nousevan spontaanista haluttomuudestamme uskoa menetyksen osuneen meidän kohdallamme. Vaikka kuinka tiedämme, että mitä tahansa voi menettää, koko olemuksemme nousee välittömään protestiin, kun se todella tapahtuu.

Aistit kieltäytyvät rekisteröimästä totuutta.

"Kuulin varmaan väärin."

Tunteet kieltäytyvät reagoimasta siihen,

"Kaikki on turta, mikään ei tunnu miltään."

ja järki kieltäytyy uskomasta sitä.

"Se ei voi olla totta. Tässä täytyy olla joku väärinkäsitys."

Alkushokki on epätoivoinen yritys kääntää kelloa edes pikkasen taaksepäin, tehdä todellisuudesta painajaista, josta voi kohta herätä ja olla rekisteröimättä menetyksen todellisuutta, siinä toivossa että se hetken päästä peruuntuisi.

Joskus alkukielto "jää päälle" ja menee vuosia, ennen kun annamme todellisuuden virrata sydämeen asti. Näin kävi alussa mainitsemani naisen kanssa, joka vasta vuosikymmeniä myöhemmin suostui myöntämään isänsä todella kuolleen.

Näin kävi myös uskovan naisen, joka aviovaikeuksien aikana sai hyväntahtoisilta uskonystäviltään useita profetioita, joiden mukaan hänen miehensä vielä tulee uskoon ja heillä tulee olemaan yhteinen Jumalan antama tehtävä. Mies on jo uusissa naimisissa, mutta entinen vaimo pitää sitä vain Jumalan antamana uskon koettelemuksena.

"Todellisuudessa olemme vielä naimisissa. Minkä Jumala on yhdistänyt, sitä ihminen ei voi eroittaa. Aikanaan Jumala täyttää lupauksensa."

Kertaakaan hän ei ole vielä itkenyt miehensä lähtöä, puhumattakaan siitä, että olisi itsetutkistelun kautta etsinyt siihen mitään syytä.

"Apua, minä hukun."

"Jaakob suri poikaansa pitkät ajat. Hän ei huolinut lohdutusta vaan itki häntä."

"Avuttomuuden pyhäkössä saa olla avuton. Tai tarkemmin: siellä pitää olla avuton. Muuten ei päästä yhdessä eteenpäin surun tiellä." **Anna-Maija Raittila.**

Yleensä lyhyen alkushokin jälkeen seuraa pidempi fyysisen ja henkisen kivun, paniikin, avuttomuuden, hädän, epätoivon, pelon ja raivon vaihe, jonka aikana mielentila kiittää helvetin laidasta toiseen.

Raivokas yliaktiivisuus voi saman päivän aikana vaihtua voimattomaksi apaattisuudeksi. Missään ei ole hyvä olla. Mikään tekeminen ei rauhoita. Missään asennossa ei saa unta. Menetyks on repinyt sielun auki ja haavoista nousee vanhojakin, aikanaan ohitettuja tuskia, kuin sudet koloistaan. Yhdessä ne huutavat ruumiin jokaisen solun kanssa:

"Apua! Apua! Please somebody help me? Eikö tätä tuskaa voi kukaan lievittää!?"

"Katson yötaivaalle. Onko mitään varmempaa kuin se, että jos minun sallittaisiin etsiä kaikista noista suunnattomista ajoista ja avaruuksista, en mistään löytäisi H:n kasvoja, hänen ääntään, hänen kosketustaan? Hän kuoli. Hän on kuollut. Onko se sana liian vaikea oppia?.."

Kenties aikana, jolloin sielumme ei ole mitään muuta kuin avunhuuto, Jumala ei voi antaa apuaan: olemme kuin hukkuva mies, jota ei voi auttaa, koska hän yrittää liian tiukasti ja kahmien tarttua apuun kiinni. Kenties omat toistuvat huu-tomme tekevät meidät kuuroiksi äänelle, jonka tahtoissimme kuulla..." **C.S.Lewis. Muistiinpanoja. Kirjaneliö -84.**

"Kenen on syy?"

"Syytän Jumalaa, mutta en voi antaa hänelle anteeksi, koska hän on täydellinen. Minulle riittäisi se, että saisin Jumalan vedettyä istumaan vastapäiselle sohvalle ja ystävällisesti selittämään minulle, vastaamaan kysymyksiini. Jos Hän pystyisi vastaamaan kielellä, jota ymmärtäisin, lakkaisin vihaamasta häntä. Mutta kun ei, niin ei. Hänen kieltäytymisensä minkäänlaisesta kommunikaatiosta kanssani tekee hänestä viholliseni." **M.K.**

"Niin en minäkään hillitse suutani, minä puhun henkeni ahdistuksessa."

Sillä kaikkivaltiaan nuolet ovat sattuneet minuun.

Minun henkeni juo niiden myrkkyä.

Etkö hellitä minusta sen vertaa, että saisin sylkeni nielaistuksi?

Et anna minun vetää henkeäni, vaan täytät minut katkeralla tuskalla." **Job**

Tässä vaiheessa tulee esille myös ihmiselle niin perustyyppillinen taipumus lievittää tuskaansa löytämällä sille syyllinen. Alkaa raivoisa syyllisen metsästyksen. Täytyy löytyä joku, jolle voin olla oikeutetusti vihainen tästä menetyksestä.

Syytämme lääkäreitä, joka ei kyennyt pelastamaan häntä, Jumalaa joka "otti hänet pois", viettelijää joka ryösti puolisoimme, diileriä joka tarjosi huumeita pojallemme, arkkitehtiä joka ei rakennuttanut aitausta lammen reunalle, jne. Minkään syytöksen kohtuullisuutta ei ole aikaa miettiä, kun on tarve löytää mikä tahansa osoite menetyksen nostattamalle raivolle. Voimme vihata jopa häntä, joka kehtasi kuolla ilman minkääläistä ennakkovaroitusta.

"Mokomankin piti lähteä, juuri kun..."

Vihaamme häntä kuin pieni lapsi, jonka äiti vastaa puhelimeen kesken syötön. Tätä monen uskovan on vaikea käydä läpi. Muut varoittavat ja syyllistävät katkeruudesta, vihjaavat jopa Pyhän Hengen pilkasta. Ainakaan Jumalalle ei saa olla vihainen. Olen toista mieltä. Ensiksikin, vihaisuus on luonnollinen tapa protestoida, mitä tahansa sietämätöntä vastaan. Etsi siihen inspiraatiota, vaikka **Daavidin** psalmeista. Toiseksikin, jokainen jumala, jolle voit olla vihainen, luultavasti ansaitseekin sen. Kapinot rauhassa jumalia vastaan. Kiroa, tuhoa ja vedä valtaistuimeltaan jokainen jumala, joka sen ansaitsee. Vasta niiden takaa löytyy se kanssakärsijä ja rakastaja, jonka edessä voi polvistua ja jonka syliin voi kiivetä. Ristiinnaulittua Jumalaa on vaikea enää panna syytteeseen.

"Miksi en ymmärtänyt...?"

Kaikkein turvallisin vihan kohde on tietenkin oma suojaton itse. Kidutamme itseämme itsesyytöksillä:

"Miksi en huomannut sitä? Miksi en huolehtinut enemmän? Minun olisi pitänyt tajuta. Minun olisi pitänyt ymmärtää jne."

Äiti, jonka lapsi oli kuollut puoli vuotta aikaisemmin sanoi itkien:

"Kaipaen häntä suunnattomasti. Samalla vainoan itseäni kaikilla epäonnistumisillani äitini. Syytän itseäni jokaisesta laiminlyönnistä ja synnistä, jonka tein. Kaikista suurin synti tuntuu olevan se, että jäin elämään hänen jälkeensä. Tuntuu, että minun olisi pitänyt löytää tapa pelastaa hänet ja kuolla hänen puolestaan."

Ehkä syytämme itseämme kielteisistä tunteista, joita meillä oli ja edelleen on kuollutta kohtaan. Ikäänkuin kuolleelle ei enää saisi olla vihainen. Hänestä on yhtäkkiä tullut pyhimys, johon ei enää saa olla pettynyt ja jota ei saa häväistä minkäänlaisella kaunalla. Surutyön aikana hänet on kanonisoitu ja idealisoitu ihmiseksi, jota hän ei ikinä ollutkaan. Miten sellaiselle voi olla vihainen?

Lopullinen menetys ja kuolema kutsuvat esille oikeutetunkin syyllisyyden. Läheisen kuoleman jälkeen on tuskallista kantaa asioita, joita olisi halunut pyytää anteeksi ja surullista kantaa niitä rakkaudentunnustuksia, joita ei koskaan sanonut ja joilla ei enää voi häntä lämmittää.

Eron jälkeen on kipeää nähdä, kuinka vakavia seurauksia joillakin asenteilla ja teoilla tai tekemättömyyksillä on ollut.

Mikä tahansa menetys voi antaa aihetta itsetutkiskeluun. Kun tappava syyllisyys muuttuu surulliseksi katumukseksi olemme ottamassa askeleen eteenpäin.

Torjuttu suru

"Yhteiskunnassa, joka on paljon valmiimpi auttamaan sinua surun peittämässä, kuin läpikulkemisessa, on pakko ponnistella hyvin tietoisesti, jotta saisi surra." H. **Nouwen** Suru on iso asia kohdattavaksi. Ehkä emme uskalla avata kyynelhanoja ollenkaan siinä pelossa, ettei niitä saa enää ikinä kiinni. Ehkä pelkäämme, että suru tekee meidät hulluksi, repii lopullisesti kappaleiksi ja karkoittaa viimeisetkin läheiset luotamme.

Lapsella ei välttämättä ole sisäisiä resursseja surra varhaisen menetyksensä liian kipeää todellisuutta. Onneksi hänellä on monia selviämiskeinoja, joiden avulla hän voi säästää surunsa aikaan, jolloin hän on valmis kohtaamaan sen. Hän tarvitsee kuitenkin selkeäsanaisen tiedon menetyksestä ja kutsun osallistua muun perheen suruun.

Liian varhain annettu taivaslohdutus ("Äiti meni taivaaseen." tai "Isä on edelleen täällä. Häntä ei vain voi nähdä enää.") voi olla lapselle hyvin hämmentävä.

"Taivaanhan piti olla iloinen asia. Miksi kaikki itkevät, kun äiti pääsi taivaaseen?"

Mitä enemmän vanhemmat suojelevat lastaan kuoleman todellisuudesta, sitä enemmän lapset oppivat sitä pelkäämään. Ikuisen elämän tuoma lohdutus on lapselle pätevä vain silloin, kun kuoleman todellisuus välittyy hänelle yhtä selvästi.

Teini-ikäiset torjuvat usein surunsa ylienergisellä toiminalla, joka joskus saa tuhoiset muodot sekä itselle, että toisille. Jatkuva agressiivisuus, seksuaaliset valloitukset, alkoholi ja huumeet voivat olla epäsuoria surun ilmaisijoita.

Pertti menetti isoäitinsä 14-vuotiaana. Mummo oli hänen lapsuutensa valo. Hänen luokseen Pertti meni jokaisen koulupäivän jälkeen. Hän muistaa vieläkin mummon paistaman hapanleivän tuoksun. Mummon kuolema oli Pertille hirvittävä menetys. Mutta hän ei suostunut itkemään, vaan puri hammasta ja meni soraan ajamaan mopoa.

"Minä vain ajoin ja kiroilin itsekseni. En löytänyt mitään muuta tapaa purkaa pahaa oloa. Lopulta kaasutin täysillä sivuilleni katsomatta päätien yli. Autoa ei tullut, mutta matka päättyi tien toisella puolella olevaan metallikaiteeseen ja siitä sairaalaan."

Vasta noin kymmenen vuotta myöhemmin, terapiaryhmässä, tuo silloin nielty suru purkautui vapauttavaan itkuun - ja mummon muiston siunaamiseen.

Jotkut sankarilliset **aikuiset** kohtaavat rakkaan ihmisen kuoleman tai hänestä eroamisen, kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan. He eivät anna turhien kysymysten tai kyyneleiden häiritä arkirutiinia.

"Hän ottaa menetyksen ihan hyvin vastaan."

Se ei ole totta. Kukaan ei ota mitään olennaista menetystä hyvin vastaan. Tuosta-poikki-ja-siitä-pinon-ratkaisu on oman sielunmaiseman avohakkuuta.

Surunsa kokonaan torjuva mies tai nainen voi heittäytyä hyvin järkeväksi ihmiseksi, joka laskee kaikki varman päälle. Hän ei ikinä enää ota turhia riskejä. Hän perustelee jopa ihmissuhdevalintojaan käytännöllisistä hyötynäkökohdista käsin. Hän ei pyydä paljon, eikä anna sitäkään. Menetykselle hän kohauttaa olkapäitään ja siirtyy seuraavaan projektiin. Hän on asfalttierämaan kovis, toimistoviidakon harmaa sankari ja naismaailman sydäntenmurskaaja.

"Kristillisempi" tapa torjua suru on antautua surevien ammattilohduttajaksi, joka pyyhkii omia kyyneleitään vain toisten poskilta. Sen sijaan, että suostuisimme omaan tuskaamme, lievitämme toisten hätää. Se pelastaa meidät kokemasta hirvittävästä avuttomuuttamme.

Toisten lohduttajana voi kokea itsensä tarpeelliseksi ja vahvaksi.

Surun vanki

"Huokaukseni ovat tulleet minun leiväkseni.

Valitukseni virtaa kuin vesi." **Job**

"Kuinka usein tulen kohtaamaan tuon tavattoman tyhjyyden kuin uutena löytönä? Kuinka usein tulen sanomaan: 'Vasta nyt ymmärrän kuinka paljon hänessä menetin?'" Sama raaja kiskotaan paikaltaan kerta toisensa jälkeen. Ensimmäinen veitsen isku tuntuu uudestaan ja uudestaan. Selviän yhdestä vaiheesta, mutta taas se toistaa itsensä. Kuljenko minä kehää?"

C.S.Lewis (vaimonsa kuoleman jälkeen).

Joskus se vain tuntuu siltä - toisinaan todella kuljemme kehää.

Mihin tahansa luopumistyön vaiheeseen voi jumiutua. Voimme tarrautua vihaan, katkeruuteen, syyllisyyteen, masennukseen ja suruun. Voimme linnoittautua suruumme vuosikymmeniksi, ikäänkuin se olisi Korkeimman kutsu. Kun emme vielä vuosienkaan päästä suostu uudestaan avautumaan elämälle, olemme juuttuneet krooniseen suruun, joka ei enää vie eteenpäin.

Huomaan itsekin monta kertaa palaavani samaan kohtaan, jonka olin luullut jo jättäneeni.

Kertaan samaa asiaa, jonka olin luullut jo oppineeni. Silti kehä jota kuljen ei olekaan suljettu, vaan *spiraalin* muotoinen. Yhdestä näkökulmasta katsottuna todella palaan samaan kohtaan kehässä, mutta sivusta katsoen siitä pisteestä alkaakin spiraalin seuraava eteenpäin vievä kierros.

Vaikeimmissa asioissa joudumme jatkuviin kertausharjoituksiin. Luopuminen on varmasti yksi niistä. Ehkä koko elämä on yhtä harjoittelua viimeiseen ja suurimpaan luopumiseen asti. En usko, että läheisen kuolemaa - varsinkaan oman lapsen kuolemaa, koskaan voi surra ihan loppuun. Aina tulee olemaan vuosipäiviä, jotka muistuttavat meitä kuolemasta. Vaikka niiden viettäminen tulee vähitellen muita vivahteita mukaan, niiden olemassaolo pitää surun varjon aina lähellä. Ja miksi pitäisi olla toisin?

Joissakin suvuissa kuoleman ja kuolleen ylikorostettu kunnioittaminen tuntuu kulkevan perintönä. Kirjoittamaton laki sanoo, että kuollutta tulee surra kuolemaan asti. Se on pyhä velvollisuus.

Eräs kreikkalaista sukujuurta oleva nainen sanoutui terapiassa irti tällaisesta perinnöstä, panemalla mielikuvituksessaan 5000 vuoden aikana surreet esiäidit eteensä, pitkään riviin. Dramaattisella eleellä hän repi mustan kaapunsa ja huusi heille jättävänsä jäähyväiset lapselleen, vaikka kukaan heistä ei hyväksyisi sitä:

"Hei te kaikki tyhmät mustapukuiset naiset. Minä olen suruni surrut. Poikani kuolema ei vie minulta oikeutta elää. Minusta tulee vielä naispuolinen Zorba!"

Hänen tapansa sanoa jäähyväiset kauan sitten kuolleelle lapselleen oli samalla uhmakas kapina sukupolvien perintöä vastaan.

"Jumala, palauta esineille, niiden kadotettu loisto.

*Vaateta meri sille kuuluvaan komeuteen
ja metsät jälleen väriensä kirjavuuteen.*

Karista tuhka silmistä.

Ravista kieli pölystä.

Päästä puhdas vesi valumaan alas

ja sekoittumaan kyyneliin.

Vainajamme nukkukoot vihannassa nurmessa.

Kova tuska ei saa pysäyttää aikaa,

vaan ne jotka elävät varttukoot

rakkaus sydämessään."

Anna Kamienska

"Kuka olisin ilman suruani?"

"Aika on itkeä ja aika nauraa. Aika on valittaa ja aika on hypellä." Kuningas Salomon.

"Älkää unohtako iloita siitä hetkestä, missä onni on läsnä, sillä onnea ei voi varastoida mihinkään. Se on elettävä silloin lävitse kun se on paikalla - niin täysillä, niin rohkeasti kuin vain ikinä osaa. Vain läpielettynä siitä tulee pääomaa, joka ei ole kenenkään ulosmitattavissa."

Martti Linqvist. *Kaikki on läsnä.* Otava -88.

Kun elämän varrella on kerääntynyt tarpeeksi monta menetystä, joita ei koskaan ole surtu loppuun, surusta voi tulla vallitseva osuus minuutta, keskeinen osa identiteettiä. En enää tee surutyötä. Minä alan olla suruni. Surusta luopuminen tuntuu kuin luopuisi osasta itseä.

"En tiedä mikä tai kuka olisin, jos lakkaisin suremasta."

Tein itse tätä pitkään. Jostakin syystä keräsin nuoruus-destani asti olemukseni ytimeen surua ja vaalin sitä kuin aarretta. Vuosien saatossa se kehittyi niin olennaiseksi osaksi elämäni, etten tiennyt mitä olisin ilman todellista ja kuviteltua tragiikkaani. Ylläpitääkseni suruani väänsin murhenäytelmän aiheita vaikka mistä.

Olen hävennyt olla iloinen ja kiitollinen ihminen. Olen pitänyt iloa ja kiitollisuutta paljon pinnallisempina kuin surua ja kärsimystä. Vain naivit, epärealistiset ja suorastaan tyhmät ihmiset voivat olla onnellisia. Joku perverssi rehellisyyden vaatimus sai minut aina korostamaan minkä tahansa asian mustaa puolta. Ikäänkuin todellisuuden perimmäinen olemus olisi kristillisestä uskostani huolimatta aina synkkä, viimeinen totuus aina musta ja viimeisen sanan voisi sanoa vain itkien.

Suru leimasi kaikkia ihmissuhteitani. Se oli tuttu varjo jokaisessa sylissä ja yksinäisessä hetkessä. Elämän kohtaaminen myös ilolla ja kiitollisuudella on ollut kuin kävelemään oppimista vuosikymmenien ryöminnän jälkeen.

Merkillistä, kuinka tunnen olevani vahvemmin olemassa, kun kärsin ja olen ahdingossa.

Kiitollinen ilo ja onnellinen huolettomuus avaa minut maailmalle niin vahvasti, että rajani käyvät uhkaavan hatariksi.

Tragiikassa on myös hullulla tavalla jotain mahtavan tuntuista. **Beethovenin** titaaninen yhdeksäs sinfonia tuntuu mahtipontisuudessaan paljon suuremmalta kuin **Mozartin** kepeät ja onnellisen läpikuultavat preludit tai **Vivaldin** kauniit vuodenaajat.

Jos uskon, että ihmisen suuruutta mitataan sillä, kuinka paljon kärsimystä hän jaksaa kantaa, alan paisuttaa itseäni juopottelemalla murheen pohjattomasta maljasta ja ahmimalla aina vain uusia surun aiheita. Jos niitä ei löydy tarpeeksi omasta elämästä, voin aina kerätä lisää itkemällä naapurin koiran kuolemaa tai parkumalla koko maailman ahdinkoa.

Joskus on syytä kysyä itseltään:

Mihin minä murheitani oikein tarvitsen? Enkö todellakaan usko, että elämällä on minulle mitään sellaista annettavaa, jota en voi omalla kärsimykselläni ostaa?

Yritätkö ostaa olemassaolo-oikeuteni suremalla? Lunastanko jokaisen ilon hetken vuosien kärsimyksellä? Onko murheesta tullut minun tapani ansaita jotain Jumalalta tai ihmisiltä?

Kieltäydynkö siitä, mikä kaiken keskellä on lahjaa? Yritätkö sovittaa syyllisyyttäni kärsimällä? Onko se minun tapani vastustaa armoa, anteeksiantoa ja lahjaksi annettua elämää?

Rakastanko suruani enemmän kuin niitä, joiden tähden suren? Onko sureminen minun tapani väistää vastuu siitä, mitä itse voin tehdä kärsimyksen lieventämiseksi?

Halvaannutanko itseni murheilla, jotta minulla olisi tarpeeksi hurskaan tuntuinen veruke olla tuottamatta mitään iloa maailmaan?

Miksi en voi antaa surujen tulla ja mennä? Miksi tapetoin sisäiset seinäni niillä? Miksi kerään niitä kuin aarteita?

Kapinoinko sitä vastaan, että kaiken keskellä vajavainenkin elämä on armoa, johon voisin vastata myös nöyrällä kiitollisuudella?

En halua syyllistää ketään, joka on keskellä pitkittynyttä surutyötään. Kaikella on aikansa.

Mutta tulee aika antaa kivun ja onnen vihdoinkin lyödä sovinnon kättä. Sillä mitä lähemmäksi elämän ydintä pääsen, sitä lähempänä ilo ja suru, tragiikka ja komiikka, pettymys ja kiitollisuus ovat toisiaan.

Läpieletty suru raivaa tilaa vastaavansyvyiselle elämänilolle. Se kutsuu esille onnen, jossa kyöneleetkin saavat olla läsnä.

Enää ei ole tarvetta varjella iloa surulta, eikä päinvastoin. Molemmat saavat olla läsnä. Musta surupuku ja pellen kirjavat vaatteet eivät enää häpäise toisiaan. Pettymys ja kiitollisuus eivät enää lyö toisiaan poskelle.

Itku ja nauru suutelevat toisiaan ja molemmat tuottavat kyöneleitä, joissa kaikki on läsnä.

"Minä muutan heidän surunsa riemuksi

annan heille lohdutuksen ja ilon heidän murheensa jälkeen." Israelin Jumala

Menetetyn sisäistäminen

"Muutamme. Hyvästejä emme heitä!

Vain uusiin suuntiin lähtee vanha tiemme.

*Ja kaiken, mikä siunannut on meitä,
me huomaamatta mukanamme viemme."*

Anna-Maija Raittila

Vaikka joudumme elämämme aikana sanomaan satoja jäähyväisiä, kokemaan monta eroa ja menettämään useita läheisiämme kuoleman kautta, voimme kuitenkin säilyttää jotain heistä mukana matkassamme.

Voin ottaa tärkeitä osia jokaisen ominaisuuksista, ihanteista ja unelmista osaksi omaa itseäni.

Voin muistella sitä, mikä kantoi heitä elämässä eteenpäin ja ottaa sen omakseni.

Pidin hänen optimismistaan, rohkeudestaan ja kutsumustietoisuudestaan. Ihailin hänen lapsenomaista huolettomuuttaan. Kunnioitin hänen tinkimätöntä totuudenrakkauttaan ja oikeustajuaan.

Miksi minun täytyisi pitää näitä ominaisuuksia hänen kauttaan täysin menetettyinä? Miksi minun pitäisi haudata nämä elämän eväät hänen kanssaan? Miksi en voisi antaa hänen elämänliekkinsä kipinöiden sytyttää jotain uutta omassa sydämesäni?

Voin sisäistää sen, mikä hänessä oli ikuista, hänen uskonsa, toivonsa ja rakkautensa.

Tämä elämää kantavien ulottuvuuksien sisäistäminen auttaa sekä luopumaan hänestä, että pitämään hänet mukana. Hän on poissa, mutta jotain hänestä elää minussa, vahvistaen ja monipuolistaen sitä, mitä olen ja sitä, minkälaiseksi voin kasvaa. Annan hänen elämänsä ja olemuksensa vaikuttaa siihen miten tunnen, ajattelen, arvostan ja käyttäydyn.

Vaikka hän eli täällä vain vuoden, voin jäädä kantamaan hänen yksilöllistä lapsenomaisuuttaan aarteena, jolla vahvistan itsessäni piilossa ollutta lasta.

VIIMEISET KIUSAUKSET

"Apua, minähän vanhenen!"

"Mutta kun minä käänsin huomioni kaikkiin töihin, joita minun käteni olivat tehneet, ja vaivannäköön, jolla olin vaivannut itseäni niitä tehdessäni, niin katso: se oli kaikki turhuutta ja tuulen tavoittelua... Niin minä annoin sydämeni vaipua epätoivoon kaikesta vaivannäöstäni, jolla olin vaivannut itseäni auringon alla." Kuningas Salomon.

"Älä kulje tasaisia teitä. Kulje polkuja, joita ei vielä kukaan ole astunut; jätät taaksesi jälkiä etkä vain tomua."

Joku viisas on sanonut:

"Kaikki haluavat pitkän elämän, mutta kukaan ei tahdo tulla vanhaksi."

Historiallisesti tämä on ihan uusi ongelma. Näissä metsissä eläneet ensimmäiset kivikautiset Suomen asukkaat elivät keskimäärin vain 18-vuotiaiksi. Jeesuksenkin aikana ihmisen keski-ikä oli vasta vähän yli 20 vuotta. Vielä sata vuotta sitten keskivertoeurooppalainen eli 34-vuotiaaksi. Vasta meidän vuosisadallamme kehittynyt lääketiede on tuonut vanhuuden useimpien ulottuville. Miehet voivat hyvällä syyllä uskoa elävänsä noin 70-vuotiaiksi ja naiset viisi vuotta pidempään. Vanheneminen ei enää ole harvojen ja onnekkaiden etuoikeus, vaan mahdollisuus, johon viimeistään keski-ikässä aletaan ottaa kantaa.

Joku tosi vanha viisas on sanonut:

"Vanheneminen alkaa ensin toisten silmissä. Vähän ennen kuolemaa huomaamme sen vihdoin itsekkin."

Tasan kuukauden päästä näistä lauseista täytän itse neljäkymmentä. Parhaassa tapauksessa se on puolivälipysäkki, tämänhetkinen näkökulmani siihen, mitä olen jättänyt taakseni ja mitä mahdollisesti on edessä.

Samanikäisillä tuttavilla on ollut ensimmäiset sydänkohtaukset. Jotkut nuoruuden ystävät ovat ukkoutuneet ja akkautuneet niin perusteellisesti, ettei heitä enää tunnista samoiksi ihmisiksi. Toiset ovat jo ehtineet juoda aivonsa melko pehmeiksi. Jotkut koulukavereistani ovat jo kuolleet, ja äiti kertoo melkein joka puhelun yhteydessä jonkun sukulaisen tai lapsuuden tutun kuolemasta.

En pärjää enää yhtä vähällä unella kuin aikaisemmin ja herään kaljuksi tulemisen painajaisiin. Helpottuneena haron hiuksiani ja totean suurimman osan olevan vielä jäljellä. Mutta lapset pitävät kyllä huolen siitä, että muistan sen yhä kiiltävämmän kohdan pääläessani, jota en itse peilistä näe.

Typerä sananlasku sanoo, että *olemme juuri niin vanhoja tai nuoria kuin miksi itsemme koemme*. Kerro se sydämelle, joka hakkaa sataaseitsemääkymmentä sadan metrin hölkän jälkeen, tai yritä saada se mahtumaan kiiltävään kaaliin.

Kohta saa juosta kaiken maailman kardiologien, dermatologien, urologien, farmakologien, gastrologien ja psykologien luona. Jos oikein pahasti käy pitää vielä kääntyä teologin puoleen. Vain viimeksimainittu voi ehkä lohduttaa sanomalla:

"Älä huolehdi. Sinä tulet elämään ikuisesti."

Kaikilta muilta kuulen sen mitä en halua kuulla. Enää ei lasketa elettyjä vuosia, vaan kuinka monta niitä on jäljellä.

On aika sanoa surulliset jäähyväiset elämän kevääälle, luopua keskikesästä, juhlia elokuun ihania iltoja ja valmistautua syksyn saapumiseen, tietoisena siitä, että seuraava kevät vietetään jossakin muualla. Harvat meistä tekevät sen ilolla ja helpotusta tuntien.

Jotkut luopuvat surulla siitä, mitä on ollut ja avautuvat vapisevalla toivolla sille mitä tulee.

Halusin maitoa - sain pullon.

Halusin vanhemmat - sain leluja.

Halusin keskustella - sain kirjoja.

Halusin oppia - sain informaatiota.

Halusin rakastaa - sain sääntöjä.

Etsin kutsumusta - hankin työpaikan.

Etsin yhteyttä - menin naimisiin.

Etsin onnea - ansaitsin rahaa.

Etsin vapautta - ostin auton.

Etsin tarkoitusta - menin uraputkeen.

Etsin toivoa - löysin pelkoja.

Etsin elämää - olen vieläkin olemassa.

Haen muutosta kaikkeen - saan sympatiaa.

Mitä tästä eteenpäin?

Kaikki eivät edes pysähdy kyselemään.

Toiset jäävät taistelemaan vastaan, aseinaan bodaussalit, painonvartijat, rasvaimut, nuorennusleikkaukset, hiustensierrot ja tietenkin nuorempiin vahdetut puoliset.

En puhu kuntoaan kohtuudella hoitavista keski-ikäisistä, vaan miehistä ja naisista, joiden taloudelliset ja henkiset voimavarat sijoitetaan epätoivoiseen yritykseen sirtää almanakkaa kaksikymmentä vuotta taaksepäin. He etsivät oikotietä jälleensyntymiseen - ilman kuolemaa ja suoraan kaksikymppisen nahkoihin.

Kolmannet kiihdyttävät vauhtia, jotta eivät huomaisi mitä ovat menettämässä: Kiihkeää uudelleenkoulutusta, itsensä kehittämistä jokamiehen instant-kursseilla, henkistä kilpakasvua, pikaterapiaa, viikonloppuvalaistumisia jne.

Neljännet rutistavat pitkän uraputken loppuun urhean pikataipaleen ja huohottavat uhmakkaasti:

"Parempi palaa loppuun kuin lahota pystyyn."

Nuoruuden viini ei aina kirkastu vanhetessaan. Joskus se samenee ja väljähtyy. Keski-ikä on elämänviinin laadun maistelun aikaa, monen luopumisen, suurten kysymysten ja perusteellisen uudelleenarvion paikka:

Miten olen elänyt elämäni tähän asti?

Mitä pahaa olen tehnyt ja mitä hyvää olen jättänyt tekemättä?

Olenko ollut uskollinen arvoilleni, vai olenko myynyt voimavarani pölkkyyhintaan?

Perustuvatko lähimmät ihmissuhteeni rakkauteen, hyväksikäyttöön vai riippuvuuteen?

Minkälaiseksi ihmiseksi olen kasvanut?

Mihin minä olen uskonut, uskon nyt ja tästä eteenpäin?

Olenko uskaltanut elää, vai olenko vain suorittanut toisilta saamani tehtävän?

Jos ylipäänsä aion uskaltaa - on korkea aika aloittaa.

On aika päättää mille sanoa jäähyväiset. Joistakin arvoista ja päämääristä luovun, niihin lopullisesti pettyneenä, vihalla ja katumuksella. Joistakin tavoitteista ja unelmista joudun luopumaan surulla. Niiden täyttymisen mahdollisuudet alkavat olla ohi.

Samalla on syytä katsoa mitä tähän asti opitusta ja saavutetusta otan mukaani.

On aika katsoa minkälaiset unelmat ja toiveet tästä eteenpäin tuntuisivat arvokkailta.

On aika kuunnella syvempää kutsumusta ja selkeämpää elämän tarkoitusta.

Joskus harmaan tuhkan alta löytyy hehkuvia hiiliä, valmiina sytyttämään uuden nuotion.

"Minä vain tarvitsen tällä hetkellä aikaa olla turvallisesti eksyksissä, hakea itseäni ja vetää henkeä. Sitten voin tarttua jälleen noihin kuviin, nousta niiden kanssa tuulen selkään ja elää sitä elämää, joka on minua suurempi. - Mutta yhden ehdon olen asettanut itselleni. Tällä kertaa en halua hylätä itseäni enkä maksaa sitä hintaa, mitä sisäisen totuuden kiertäminen merkitsee. Itseni sylvitse minun on mentävä päin elämääni. En voi ketään muuta auttaa, jos itseni kieltäisin, enkä ruokkia kenenkään unelmia, jos omat unelmani pettäisin."

Martti Lindqvist. *Kaikki on läsnä.* Otava -88.

"Juuri yltyessämme elämänskaaremmen korkeimpaan pisteeseen ja päästessämme syvän luottamuksen vallassa sanomaan: 'Olen todella olemassa', aavistammekin että se elämän täyttymys, johon meitä nyt kutsutaan, on tulla vanhemmiksi ja isovanhemmiksi, veljiksi ja sisariksi, opettajiksi, ystäviksi, hoivaajiksi, antaa vuorostamme toisille - niin että me, jättäessämme tämän maailman, voimme olla sitä mitä olemme antaneet." **Henri J.M.**

Nouwen. *Toivo.* Kirjapaja -91.

"Kuolemaa ei ole." - Vai onko sittenkin?

"Ihminen käyttää vuosikymmeniä tullakseen omaksi itsekseen, kehittääkseen kykyjään ja erityisiä lahjojaan, laajentaakseen henkistä horisonttiaan, oppiakseen kestämään elämän pettymyksiä, kasvaakseen viisaaksi ja kypsäksi, ainutlaatuisiksi yksilöiksi, joka vihdoinkin löytänyt jonkinlaisen arvon ihmisenä, pystynyt nousemaan eläimellisten viettien yläpuolelle

ja kieltäytynyt olemaan pelkkä muotista valettu kopio. Todellinen tragedia on se, että tällaiseksi yksilöksi kasvaminen vaatii ainakin 60 suunnattoman tuskan ja vaivannäön vuotta, jonka jälkeen hän kelpaa vain kuolemalle." E Becker

"Minä olen paska ja maailma on iso perseenreikä. Luulen, että me kaksi kohta eroamme."

Martin Luther.

Ensimmäinen runo, jonka muistan lapsuudestani oli kai tarkoitettu vitsikkääksi. Minä koin sen aika traagisena:

En liten fågel

kom till jorden.

"Piip" sag den

och så dog den.

(Pieni lintu tuli maailmaan. Sanoi; "piip", ja lähti kuolemaan.)

En halunnut olla tuo lintu. Halusin laulaa, visertää tai rääkyä oikein kunnolla, lentää pitkälle ja korkealle, ennen kuin lähden lentämään vielä korkeammalle. Halusin elää vähintään yhtä pitkään kuin **Arvo Ylppö** - joka muuten tänään kuoli 104-vuotiaana.

Intialainen sananlasku sanoo:

"Maailman kahdeksas ihme on se, että kaikki tietävät olevansa kuolevaisia, mutta kukaan ei silti usko itse kuolevansa."

Se taitaa olla paljon enemmän totta meidän länsimaisessa sivistyksessämme, jossa todellinen kuolema työnnetään kaikin tavoin pois arkitodellisuudesta, mieluiten sairaalan tai vanhainkodin seinien sisäpuolelle. Hyvin harva lapsi on nähnyt kenenkään omaisensa ruumiina. Synnytystuskien parhdukset eivät enää kuulu saunasta, vanhukset eivät kuole tuvan kammarissa, eikä heidän ruumiinsa odota hautaamista pihapiirin riiehessä. Elämänkaaren alku ja loppu, ei enää ole läsnä samassa kylässä.

Laskeva elämänkaari halutaan mieluiten nähdä vain nousevana käyränä, ilman loppua. Emme ole tietävinämme, että olemme geneettisesti ohjelmoituja kuolemaan, että jokaisella solullamme on enimmäisikä ja että syntymähetki on myös lähtölaskennan alku. Vaikka kuinka haluaisimme uskoa niin, kuolema ei todellakaan ole tauti, johon joskus tulevaisuudessa löytyy rokote.

Äärimmäisen epätoivon hetkinä kuolema tuntuu vapauttavalta ystävältä, mutta normaalisti harva meistä haluaa edes ajatella, että maallinen majamme kelpaa lopulta vain maan lannoitteeksi - ja tulee myös olemaan sitä.

Minäkin löydän sisikunnastani lapselliseen magiaan perustuvan pelon siitä, että jo kuolemasta kirjoittaminen voisi olla sitä "pirun maalaamista seinälle", josta vanhat ihmiset aikoinaan varoittivat:

"Jos siitä puhuu, se tulee (ja jos siitä kirjoittaa, se tulee vielä varmemmin)."

Kieltämättä olen pelännyt, että tämä kirje on jollakin hullulla tavalla vain oman pikaisen kuolemani ennakoimista. Enkä minäkään halua kuolla - en ainakaan vielä.

Kuoleman kieltäminen ja kuolemanpelon torjuminen helpottaa jonkin verran siirtymistämme päivästä seuraavaan, mutta samalla se myös köyhdyttää elämäämme.

Joudumme uhraamaan aika paljon energiaa tuon totuuden torjumiseen tietoisuudestamme.

Sen tilalle kehitämme usein hankalia sijaispelkoja, kuten nukahtamisen pelko (uneen vaipuminen simuloi kuolemaa), pimeän pelko, erilaisten onnettomuuksien pelko ja muita fobioita. Jotkut analyytikot ovat vahvasti sitä mieltä, että jos paniikkikohtausten ensimmäisiä esiintymisiä analysoidaan tarpeeksi tarkkaan, ne yleensä liittyvät kuolemanpelkoon. Laaja tutkimus unien sisällöstä kertoo, että 60% kaikista unista jollakin tavalla liittyy kuolemaan ja sen pelkäämiseen. (**I.D.Yalom** *Existential psychotherapy*. Basic Books -80.)

"Ihmisen mieli ei ole vain, niinkuin Calvin sanoi, epäjumalien tehtailija. Se tehtailee myös jatkuvasti uusia pelkoja. Epäjumalien avulla ihminen välttelee Jumalaa ja peloilla hän välttelee kuoleman edessä kokemaansa ahdistusta." Paul Tillich *The courage to be*. Yale Univ. Press -68.

Sulkemalla kuoleman pois tietoisuudestamme, eristäydymme osittain myös elämältä. Siinä mielessä kuolemanpelko on myös elämänpelkoa. Kuolemassa pelkäämme sitä, mitä elämässäkkin pelkäämme - ja päinvastoin.

Entä jos minäkin kuolen?

"Jos emme ole valmiita kuolemaan, miten ihmeessä voisimme olla valmiita elämään?" **Paul Tillich**

"Vasta kuoleman kasvojen edessä ihmisen minuus syntyy." **Augustinus**

"Ihmisen elinpäivät ovat niinkuin ruoho... mutta Herran armo pysyy iankaikkisesti."

Kuningas Daavid.

Hidasta kuolemaa, johon on kunnolla aikaa valmistautua, on ennen pidetty hyvänä tapana kuolla. Nyt on toisin. Kuoleman pitäisi tulla niinkuin elämänkin - nopeasti ja huomaamatta, ilman että siihen tarvitsisi millään tavalla varautua. Nukkua huomaamattaan pois tai lähteä nopeasti, ilman ennakkovaroitusta, kuolla "saappaat jalassa", mielletään nykyään parhaimmaksi tavaksi kuolla.

Ehkä visio pitkitetystä kuolemasta erilaisten letkujen jatkeena, yksin suuressa persoonattomassa sairaalassa on yksi syy siihen, että pikalähtö mielletään paremmaksi vaihtoehdoksi.

Siksi onkin tärkeää tukea saattokotien toimintamahdollisuuksia ja ihmisen oikeutta kuolla kodissaan, omaistensa ympäröimänä. Siihen tarvitaan omaisten halukkuutta pysyä läsnä, kun kuolema lähestyy. Se edellyttää myös kunkin rohkeutta itse kohdata oma kuolevaisuutensa todellisuus.

Minun on vaikea loppuun asti uskoa kauniita puheita mahdollisuudesta ystäväystyä kuoleman kanssa. **Paavalikin** kutsui kuolemaa viimeiseksi viholliseksi ja viholliseksi se taitaa viimeiseen asti jäädäkin. Sen läsnäolon tiedostaminen voi lisätä jokapäiväisen elämäni arvostusta, herkistää minua sellaiselle arkiarmolle, jota en muuten huomaisi ja auttaa minua elämään päiväni täydemmin. Mutta se tuskin tekee minun henkilökohtaista kuolemaani kovinkaan paljon helpommaksi hyväksyä.

Vaikka uskonkin ylösnousemukseen ja ikuiseen elämään, en aio vaatia itseäni suhtautumaan kuolemaani kuin viimeiseen juhlaan tai edes stooalaisen tynnosti. Ei **Jeesukseen** kuollut sillä tavalla. Jos kertomusta **Getsemanen** tuskista ja parahduksista ristillä ei olisi, minun olisi paljon vaikeampi uskoa siihen. Koska Jeesus ei laulanut kiitoslauluja ristillä, uskallan minäkin myöntää kuolemanpelkoni, luottaen siihen, että hän on kulkenut edelläni myös sen tien ja voi siksi olla kanssani sen keskellä.

Kuolema - varsinkin oma - tuntuu aina tulevan liian varhain tai liian myöhään. Harvalle se on ystävä, joka koputtaa ovelle juuri oikeaan aikaan.

Työlläni en pysty tekemään itseäni kuolemattomaksi. Voin toki toivoa niinkuin **H. Ellis**:

"When I am dead, I hope it may be said:

His sins were scarlet, but his books were read", mutta ikuista elämää en kirjoittamalla kuitenkaan saa.

Taivaan kirjastostakin (toivottavasti siellä sellainen on) taidan löytää vain ne kirjat, jotka annoin pois. Sillä vain se on ikuista, joka minussa on kukkinut ja välittynyt muille Jumalan antamana uskona, toivona ja rakkautena. Kaikki muu palaa kuin **Tchernobylin** atomivoimalan kattila.

C.S.Lewis kirjoitti lähellä kuolemaansa vanhalle leikkausta odottavalle amerikkalaiselle kirjeystävälleen:

"Muistakaa, että vaikka taistelemme joitakin asioita vastaan siksi että pelkäämme niitä, tilanne on tosiasiaa päinvastainen: me pelkäämme koska taistelemme. Taisteletteko, vastustatteko? Uskon, että Herramme sanoo teille; 'Rauhaa, lapseni, rauhaa. Rentoudu. Anna mennä. Sinua kannattavat iankaikkiset käsivarret. Päästä irti, minä otan sinut kiinni. Näinkö vähän luostat minuun?'

Tietenkin saattaa olla, että tämä ei vielä ole loppu. Tehkää siitä joka tapauksessa hyvä harjoituskierrros.

Teidän (ja teidän laillanne väsynyt vaeltaja lähellä matkan päätä) Jack." Varjojen Maa. Kirjaneliö -90.

LUOVA ELÄMÄ

Luo + Luovu + Uus = Luovuus

"Sillä missä teidän aartenne on, siellä on myös sydämenne." **Jeesus**

Luopuminen on sisäänrakennettu myös luovuuden salaisuuteen.

Matkan varrella luomme ja imemme itseemme muiden luomia ajatuksia, asenteita, uskomuksia ja nielemme arvostuksia, enemmän kuin jaksamme sulattaa.

Niistä rakennamme turvapaikkoja jotka vähitellen muuttuvat vankiloiksi, turvarajoja jotka muuttuvat muureiksi, käsityksiä Jumalasta jotka jähmettyvät patsaiksi, uskon tunnustuksia jotka kivettyvät dogmeiksi. Vanhoista ajatuksista tulee uusia raamattuja, joiden epäileminen on pyhäinhäväämistä. Perinnöstä tulee pyhänjäännös, jolle sylkeminen johtaa helvettiin. Mitä vähemmästä uskallamme luopua sitä enemmän asenteemme juuttuvat paikalleen, uskomme kivettyy, käytöksemme kaavoittuu ja elämämme jähmettyy vanhojen mallien tylsän turvalliseksi toistoksi. Sanalla sanoen; luovuutemme tukahtuu.

Elokuvassa *Kuolleiden runoilijoiden seura*, vanhan brittiläisen sisäoppilaitoksen traditioita rikkova kirjallisuudenopettaja seisoo välillä oppilaidensa edessä pöydällä, vain muistuttaakseen heitä siitä, kuinka tärkeää on aina löytää uusi näkökulma kaikkiin asioihin.

"Yhä uudestaan minua hämmästyttää, että ne ihmiset jotka ovat kaikkein vähiten takertuneita omaan elämäänsä, jotka elämäkokemuksestaan ovat oppineet ettei tässä elämässä kannata tarrautua mihinkään eikä keneenkään, ovat todella luovia ihmisiä. He ovat vapaita liikkumaan aina eteenpäin, irti tutuista, turvallisista asemista kohti elämän uusia, vielä tutkimattomia alueita." H. **Nouwen**. *Toivo*. Kirjapaja -91.

Ekstaattinen elämä

"Etsikää ensin Jumalan valtakuntaa, niin kaikki muukin teille annetaan." **Jeesus**

"Sama uudeksi synnyttävän Luojan intohimo vetää keväällä maan sisältä pintaan ensimmäiset kalpeat idut. Ensimmäiset uhkarohkeat elämän pioneirit! Haljenneista siemenistä kimpoaa esille uutta, ja se vihertyy nopeasti, se venyy pituutta, se sykähtelee kasvun ilosta.

Kenen ilosta, kenen rohkeudesta? Ikiomastaan.

Mutta meidän omassa rohkeudessamme sykkii Luojan sydän." **Anna-Maija Raittila**.

Ekstaasi on vahva ja osittain huonomaineinen sana, jolla on yleensä kuvattu hurmahenkistä sekopäisyyttä ja hihhuloivaa järjenvastaisuutta. Kreikankielestä juontuva sana rakentuu kahdesta juuresta *ek* = ulos ja *staasi* = pysähtyneisyyden tila, josta juonname sanan *staattinen*.

Ekstaattinen elämä siis merkitsee luopumista paikalleenpysähtyneestä tilasta, staattisuudesta ulos astumista.

Muistatko milloin viimeksi olet "kuollut itsellesi" vain siksi, että joku muu on vallannut huomiosi niin täysin?

Milloin viimeksi joku musiikki, taulu, maisema, toinen ihminen, uusi oivallus tai Jumalan pyhyden tuntu on saanut sinut hetkeksi unohtamaan itsesi, herkeämään itsesi vartioinnista ja luopumaan itsesi hallitsemisesta?

Silloin olet saanut maistaa ekstaattista elämää. Olet toviksi kieltänyt itsesi, laskenut puolustukseen kohotetun miekkasi, keskittynyt täysin johonkin itsesi ulkopuolella olevaan ja antanut sen vallata olemuksesi.

Muistatko kuinka nopeasti taas "kokosit itsesi" ja "palasit järkiisi", niin kutsuttuun todellisuuteen?

Miksei juuri ekstaasi voisi kuulua arkeen? Miksi emme voisi olla jatkuvasti liikkeessä, rimpuilemassa jähmettyneisyyttä vastaan? Toki meidän tulee pysähtyä lepäämään. Mutta miksi emme sen jälkeen, voisi taas lähteä etsimään elämän kartoittamattomia ulottuvuuksia? Miksi emme voisi lähteä vain *antamaan*, nähdäksemme mitä meillä on annettavaa?

Lutherkin oli mies, joka ei useinkaan tiennyt mitä itse uskoi, ennen kuin kuuli mitä hänen suustaan tuli. Minä luotan teologiin, jonka hengellinen perintö koostuu suureksi osaksi spontaaneista pöytäpuheista. Tietenkin osa niistä on pelkkää pötypuhetta, mutta mitä siitä.

Vaikka hän tutki ja teki paljon valmistelutyötä luentojensa eteen, hän uskalsi myös luopua kaikesta ennaltasuunnitellusta, harkitusta ja valmistellusta - avautua antamaan sitä, mitä juuri sillä hetkellä saa. Hän istui syömään paistia kuin aito böömiläinen ja juomaan olutta kuin aito saksalainen, yhtä aitojen (ja muistiinpanoja tekevien) opiskelijoiden kanssa. Hän kuunteli kysymyksiä, avasi suunsa ja sanoi sen mitä sylki, sydän ja Jumalan Henki suuhun toi - röyhtäisi päälle ja kiitti Jumalaa. Se mitä hän antoi, oli usein hänelle itselleenkin lahjaa, uutta ja ennestään tuntematonta.

Mikset voisi puhua vaikka vierailia kielillä - kielillä, joita et osaa ja joilla et siksi pysty valehtelevaan niin sujuvasti?

Milloin olet viimeksi ilmaissut itseäsi liikkein, värein tai pelkin äänin?

Milloin olet viimeksi tanssinut sisäisiä liikkeitäsi, maalannut sielusi maisemia tai laulanut tuntojasi sanoilla, joita et ymmärrä?

Miksi emme uskaltaisi avautua *vastaanottamaan* ennestään tuntemattomia lahjoja?

Heti kirjoitettuani tämän kysymyksen, mieleeni tulee mahdollisuus ensi sunnuntaina lähteä erään kauan hylkimäni seurakunnan kokoukseen, valmiina vastaanottamaan jotain - mitä tahansa. Voisin luopua uskostani, etten kuitenkaan voi saada sieltä mitään hyvää, pudottaa suojamuurini ja avautua yllätyksille. Tiedänhän minä, että jos olen tarpeeksi nöyrä en löydä ainuttakaan ihmistä tai yhteisöä, jolla ei ole *mitään* annettavaa minulle. Täytyy harkita asiaa. Ekstaattinen ihminen uskaltaa murtaa eristyksensä muurit ja avautua juhlimaan jo läsnä olevan ikuisen elämän todellisuutta. Kuka voi kokea keskuuteemme tullutta Jumalan Valtakuntaa luopumatta siitä kuollest rauhasta, jonka maalliset turvamuurit ja kirkolliset ja opilliset suojaseinät tarjoavat?

Luovu turvallisuudesta ja tutusta, jätä varmat asetelmat ja altistu Jumalan pelkorajoja rikkovalle rakkaudelle - ekstaattiselle elämälle.

Luovu turvallisuudesta luterilaisuudestasi, tutusta helluntailaisuudestasi, varmasta adventistilaisuudestasi, vahvasta vapaakirkkolaisuudestasi, jykevistä körttiläisyydestäsi ja kivenkovasta ...stasi - ainakin hetkeksi.

Ylitä pelkän sukupuolisuuden, sukulaisuuden, paikkakuntalaisuuden, suomalaisuuden tai valkoihoisuuden rajat ja kurottaudu kohti ihmisyyden rikkautta.

Pelästy, ylläty, ihmettele ja hurmioidu siitä, mitä Jumala on antanut muille ja heidän kauttaan tarjoaa sinulle.

"Mutta kun ympärilläni on vain samoja vanhoja tuttuja?"

Jos et pysty vaihtamaan ympyröitä tai edes liikkumaan niiden ulkopuolella, ehdotan että joskus salaa katselet läheistäsi kuin viimeistä kertaa. Mitä uutta näet silloin?

Kosketa häntä kuin lopulliselle matkalle lähtevää. Mitä uutta tunnet ja ilmaiset silloin?

Lakkaa tuntemasta häntä ja kuvittele tapaavasi hänet ensimmäistä kertaa. Mitä haluat tietää?

Mitä ennen kysymättömiä kysymyksiä haluat esittää?

Lakkaa olemasta sama vanha sinä. Esittele itsesi uutena tuttavuutena. Mitä uutta ja ennen ilmaisematonta haluat kertoa?

Kohtaa hänet kuin kymmenen vuotta olisi kulunut edellisestä päivästä. Miten otat hänet vastaan? Mitä uutta annat?

Haasta riitelemättömiä riitoja ja tee sovintoja, jotka ovat kauan odottaneet aikaansa.

Ike itkemättömiä itkuja ja ilmaise salaisia kiitoksia.

Anna antamatonta ja pyydä pyytämätöntä.

Kirjoita kirjoittamatonta ja tallenna tallentamatonta.

Riisu peitetty ja pue häpäisty.

Siivoa siivoton ja sotke vanha siivo.

Unelmoi mahdollisuuksista ja haaveile vaihtoehtoista.

Koske koskematonta ja tunnistelee tuntematonta.

Katsele näkymätöntä ja kuuntele ennenkuulematonta.

Hiihdä umpihankeen ja kulje missä polkuja ei ole.

Tavoittele tavatonta ja kokeile ennenkokematonta.

Anna sisäisen vision, aina jonkin verran, ylittää arkihorisonttisi rajat.

Usko uskomattomaan, toivo toivotonta ja rakasta kaikkea mitä on.

Näyttäydy sokealle, puhu kuuroille ja kuuntele mykkää.

Anna sydämesi sydämättömälle ja liikuta liikkumatonta.

*Armahda armotonta ja anna anteeksi anteeksiantamaton.
Halua halutonta ja rakasta rakkaudetonta.
Sillä melkein kaikki on mahdollista sille, joka uskaltaa.
Jumala on ennenkin suudellut sammakoita.
Rohkein on se, joka uskaltaa luopua rakkaasta ja silti jäädä rakastamaan.
Niin uskaltaa tehdä vain se, joka on vastannut Jeesuksen kutsuun.*

Uudestisyntynyt elämä

"Jätä kaikki ja seuraa minua. Joka tahtoo pelastaa elämänsä hän kadottaa sen, mutta, joka kadottaa elämänsä minun tähteni hän pelastaa sen." Jeesus

Kuvittele vanhempiasi, työnantajaasi, seurakuntasi johtajaa, ystävääsi tai puolisoasi lausumassa sinulle nuo samat sanat. Miltä se tuntuisi? Uskoisitko häntä vai nousisitko protestiin? Nauraisitko hänelle päin naamaa ja pitäisit häntä hulluna? Olisitko hänen takiaan todella valmis kadottamaan mitä tahansa? Olisitko kenenkään ihmisen takia valmis luopumaan mistä tahansa, jopa itsestäsi ja sisäisestä totuudestasi?

Älä ohita ajatusta liian nopeasti. Ehkä kauhuksesi huomaat, ainakin olleesi valmis siihen. Ehkä olet tehnytkin sitä ja havainnut sen todella kadottavaksi kutsuksi.

Vain Jumalan Pojalta, Jeesukselta Kristukselta kuultuna ja Hänelle vastattuna, siitä tulee uudestisyntyttävä ja pelastava kutsu.

"Luovu kaikesta muusta ja seuraa minua. Miksi kutsut mitään tai ketään muuta hyväksi? Yksi ainoa on hyvä, minun Isäni, Jumala taivaassa ja minä olen Tie hänen luokseen. Ei ole pelastusta missään muussa, eikä kenenkään muun nimessä taivaassa tai maan päällä. Mikään turvapaikka ihmisten maailmassa ei voi antaa sinulle lopullista rauhaa. Niin kauan, kun roikut kiinni sukulaisissa, rakkaissa, omaisuudessa tai itsessäsi ja yrität pelastautua niiden kautta, olet vain kadottamassa ja menettämässä kaiken - myös itsesi.

Siksi haastan sinut luopumaan kaikesta muusta ja etsimään ensin Jumalan valtakuntaa. Jos et kuole kaikelle muulle ja synny uudesti ylhäältä, et voi edes nähdä sitä valtakuntaa. Vasta sen jälkeen saat kaiken takaisin, kaikki muu asettuu paikalleen ja saa oikeat mittasuhteet."

Katoavasta voi iloita, mutta vain ikuisen varassa voi voittaa kaiken kuoleman. Jumalan anteeksiantava rakkaus vapauttaa meidät itseksemme - uudestisyntyneeseen elämään. Sen edelleen antaminen vapauttaa meidät itsestämme - ekstaattiseen elämään.

Ikuinen elämä

"Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua; mitä me siitä saamme?" Pietari
"Jokainen, joka on luopunut taloista tai veljistä tai sisarista tai isästä tai äidistä tai lapsista tai pelloista minun nimeni tähden, on saava monin verroin takaisin ja perivä iankaikkisen elämän." Jeesus

Uudestisyntynyt ekstaattinen elämä on esimakumme Taivaasta. Taivas ei ole pakopaikka maasta, niin kuin ei aurinkokaan ole pakopaikka valosta. Valo on auringon läsnäoloa, niin kuin kaikki rakkaus maan päällä on Taivaan ja Jumalan läsnäoloa.

Lupaus ylösnousemuksesta ei ole vain Jumalan rakkautta jokaista molekyyliä kohtaan, joka sattuu olemaan ruumiissani kuolemani hetkellä.

Hän rakastaa jokaista arpeakin, jonka tämä maailma on jättänyt ihooni tai sydämeeni. Hän rakastaa työn kuluttamia käsiäni, huolten runtelemaa vatsaani ja paljon kokenutta sydäntäni. Hän on kerännyt kaikki hymyni ja irvistykseni talteen, eikä yksikään kyyneleeni ole joutunut hukkaan.

Ehkä hän rakastaa niitäkin jälkiä, joita itse olen tänne jättänyt. Ehkä jotkut niistäkin ovat Hänellä tallessa.

En usko, että ruumiini ylösnousemus on vain omaksi tunnistettavan hahmoni löytämistä Jumalan luona, vaan koko oman historiani tunnistamista ja tunnustamista omakseni Hänen edessään.

Hän armahtaa ja siunaa minut kokonaan minuksi. Hänen sylistään löydän menettämäni ja Hänen luonaan saan nähdä luopumiseni hedelmän.

Hänessä löydän kaikkien kaipuideni moninkertaisen summan. Kun viimeinen napanuorani luotuun on katkaistu, kun viimeinen luopuminen on tehty ja viimeinen kuolema on kuoltu,

saan vihdoin nähdä Hänet, joka on tehnyt suurimman mahdollisen luopumisen - minun tähteni.

Siinä uskossa kestän menetykseni, siinä toivossa rohkenen edelleen luopua ja siinä rakkaudessa jatkaa rakastamista.